BUTLLETÍ OFICIAL

BISBAT DE MENORCA

Any de 2019 - Juny

BUTLLETÍ OFICIAL

BISBAT DE MENORCA

Juny 2019
Imprimeix: Gràfiques Menorca - Editorial Menorca, S.A.
Dipòsit Legal: ME-283/1992

Fotografia portada: 300 aniversari de la dedicació de la Catedral de Menorca,
18 de juny de 2019 (foto: Josep Bagur – Diario de Menorca)

SUMARI

ESCRITS DEL SR. BISBE..... 5

CARTA PASTORAL

El significat de la Catedral. Guia espiritual de la Catedral de Menorca

1.- La Catedral, signe del misteri de Crist
2.- La Catedral, llar i símbol de l'església diocesana
3.- La Catedral, església del bisbe
4.- La càtedra episcopal, signe de la successió apostòlica
5.- L'altar de la seu, taula del Senyor i de l'església diocesana
6.- L'ambó de la seu, lloc de proclamació de la paraula de Déu
7.- La Catedral, centre de la vida litúrgica de la diòcesi
8.- La bellesa del gòtic
9.- Catedral-basílica de Menorca
10.- La Catedral a la ciutat
11.- L'aniversari de la dedicació de la Catedral
12.- La nostra titular: la Mare de Déu de la Candelera
13.- Una casa oberta a tots

HOMILIES

- Ascensió del Senyor. Final de curs EMD
- En la festa externa de Maria Auxiliadora
- Homilia Pentecosta
- Santa Maria Rosa Molas
- Homilia en el 300 aniversari de la dedicació de la Catedral
- Homilia Corpus Christi
- En la memoria de San Josemaría Escrivá
  (Sant Crist, 26 de junio de 2019)
- Homilia ordenació diacional d'en Sebastià Bosch

MISSATGES

- Paraules a l'Assemblea de Càritas
- Paraules en la trobada diocesana de final de curs

ESCRITS SETMANALS
- La Catedral, centre de la vida litúrgica de la Diòcesi
- La sobria y noble belleza de nuestra Catedral
- La Catedral a la ciutat
- La Catedral, casa abierta a todos

ESCRITS EN PREMSA
- Les meves vivències de Sant Joan

SECRETARIA GENERAL 59
DECRETS
- Estatut de la cúria diocesana de Menorca a la secció pastoral

NOMENAMENTS
PLA DIOCESÀ DE PASTORAL
- Avaluació del pla de pastoral diocesà 2018-2019
- Programació pastoral curs 2019-2020

CRÒNICA DIOCESANA 79
- Trobada diocesana de final de curs
- Celebració del 300 aniversari de la consagració de la Catedral de Menorca
- Ordenació de Sebastià Bosch

SANT PARE..... 81
- Discurso entregado a los participantes en un congreso sobre las vocaciones
- Discurso a los participantes en el congreso de teología
- Homilía en la solemnidad del Santísimo Cuerpo y Sangre de Cristo
- Homilía en la solemnidad de San Pedro y San Pablo

ESCRITS DEL SR. BISBE

CARTA PASTORAL

EL SIGNIFICAT DE LA CATEDRAL
GUIA ESPIRITUAL DE LA CATEDRAL DE MENORCA
Carta pastoral en el CCC aniversari de la dedicació de l'Església de Santa Maria de Ciutadella, actual Catedral de Menorca

Enguany es compleixen 300 anys de la dedicació de l'església de Santa Maria de Ciutadella, la nostra actual Catedral. La solemne cerimònia va ser oficiada pel bisbe de Mazara del Vallo (Sicília), Mons. Bartolomeo Castelli el 18 de juny de 1719. Uns anys més tard, amb butlla de Pius VI de 23 de juliol de 1795, seria restaurada la diòcesi de Menorca i establerta la Catedral a l'Església de Santa Maria, que fins llavors havia estat la única parròquia de la ciutat, atesa pel rector, paborde i una comunitat de preveres.

L'acte de dedicació és una de les cerimònies més solemnes de la litúrgia llatina. És una celebració que està també carregada de molts elements simbòlics que ens ajuden a comprendre la nostra fe. Crec que val la pena aprofitar aquesta ocasió per oferir-vos una reflexió sobre el que significa la Catedral per a la nostra diòcesi, sobre el seu simbolisme i la seva importància.

A la nostra Catedral entren principalment dos tipus de persones: els turistes i els creients. Els turistes miren amb curiositat la grandiositat del temple; no es dirigeixen a cap lloc concret, sinó que van donant voltes i s'aturen en algun element que per alguna raó els crida l'atenció. Els creients, per la seva banda, saben on dirigir-se: cerquen l'aigua beneïda per senyar-se, o van a visitar una imatge de la seva particular devoció, o van a pregar a la capella del Santíssim. El meu escrit no va dirigit als turistes; no és una

guia arquitectònica de la Catedral. S'adreça als creients, pretén ser una guia espiritual de la Catedral[1]. Voldria ajudar-los a comprendre el significat teològic profund que té la Catedral i a descobrir el simbolisme que té per la fe. Certament l'edifici arquitectònic té una bellesa singular, però la Catedral no va ser construïda per provocar la nostra admiració, sinó per acollir una comunitat de creients.

1.- LA CATEDRAL, SIGNE DEL MISTERI DE CRIST

La consagració d'un temple té el seu moment culminant quan el bisbe aboca crisma sobre l'altar. En aquest moment diu aquestes paraules: "Que el Senyor santifiqui amb el seu poder aquesta casa i aquest altar que ungim, perquè manifestin amb un signe visible el misteri de Crist i l'Església". Els edificis materials que consagram a Déu són símbol del misteri de Crist i de l'Església.

En el Nou Testament s'explica que el veritable temple de Déu és Jesucrist mateix. Tant en l'Evangeli de Sant Joan com en la carta als Hebreus es diu que Crist és l'únic temple en el qual es dóna el veritable culte i es santifiquen els homes (cf. Jn 2, 21, He 9, 24). Crist és el temple definitiu, no fet per mans humanes; és el lloc on Déu estableix el seu tabernacle entre els homes, com en un altre temps ho va fer a la tenda de l'aliança.

Crist és pedra angular i fonament de l'Església. Així com un edifici es sustenta en el fonament, on es recolza tota la construcció, l'Església té com a fonament el Crist, que és la pedra indestructible (Rm 9, 33; 1 Cor 3, 11; 1Pe 2, 6) sobre la que es dóna suport a la fe eclesial. Crist és la pedra angular, aquesta pedra sobre la qual es sustenta l'edifici i que assegura el seu equilibri i la seva harmonia (Mt 21, 42; Ac 4, 11; 1Pe 2, 4.7).

Cada temple que construïm vol representar aquest misteri de Crist, perquè tothom qui hi entri pugui percebre la presència del Senyor. En el ritu de dedicació, quan s'encensa l'altar, diu el bisbe: "Que la vostra Església exhali la bona olor de Crist". Aquest és el sentit que té cadascuna de les nostres esglésies: difondre l'aroma de Crist.

1 Segueixo els passos del bisbe Bartomeu Pasqual que, després de la seva restauració, va escriure també una guia espiritual de la Catedral: B. PASCUAL, "Carta pastoral explicando la restauración y reforma efectuadas en la Catedral de Menorca", en *Butlletí oficial del Bisbat de Menorca* (15-9-1941), pp. 113-167. Per escriure aquesta carta m'he servit, sobretot, de P. TENA, "La Catedral en la Iglesia local", en *Phase* 188 (1992) 95-112; R. SARAH, "El sentido cristiano de la Catedral en la liturgia católica", en *Studia Cordubensia* 10 (2017) 1897-198 y P. MARINI, "La chiesa cattedrale centro della vita liturgica della Diocesi", en www.webdiocesi.chiesacattolica.it/cci_new/documenti_diocesi/146/2010-09/24-270/100923aperturaannpastMarini.doc

La nostra Catedral vol expressar aquest misteri de Crist. El punt de referència de tots els fidels és el mateix, Jesucrist, a qui representa l'edifici visible de la Catedral. Com veurem, el signe principal de Crist a la Catedral és l'altar, si bé el seu lloc més preuat és la Capella del Santíssim, on adoram Jesucrist veritablement present sota les espècies eucarístiques.

Com a curiositat podem afegir que el símbol de la nostra Catedral -que trobam en pintures, brodats i diversos objectes- és l'Anyell degollat però viu, que porta una banderola amb el signe de la creu, indicant la seva victòria sobre la mort. L'Anyell està sobre el llibre de set segells. Aquesta representació de Crist està inspirada en el llibre de l'Apocalipsi (5, 1-14). El llibre segellat indica la impossibilitat que tenen els homes de comunicar-se amb Déu. Només l'Anyell -que representa Crist- pot obrir els segells i donar a conèixer els secrets de Déu. Diu Apocalipsi 5, 9 que al cel ressona aquest càntic gloriós: "Sou digne de rebre el llibre i obrir els seus segells, perquè heu estat degollat, i amb la vostra sang heu adquirit per a Déu homes de tota tribu, llengua, poble i nació". L'Apocalipsi subratlla repetides vegades que els emperadors i senyors de la terra no són més que miserables criatures que necessiten ser salvades. Només Jesús és el Messies, l'Anyell victoriós i el Senyor dels senyors.

2.- LA CATEDRAL, LLAR I SÍMBOL DE L'ESGLÉSIA DIOCESANA

La Catedral guarda, a més, una relació estreta amb l'Església Diocesana. En els texts litúrgics que parlen de la dedicació d'una església i l'aniversari de la mateixa es diu: "vos santificau contínuament l'Església. Esposa de Crist, figurada en edificis visibles". Com va dir Sant Joan Pau II en consagrar la catedral de l'Almudena, "l'església Catedral és el símbol i la llar visible de la comunitat diocesana"[2].

Abans de res, la Catedral és el **lloc on es reuneix l'Església diocesana**. La paraula "Església" procedeix del grec *ekklesia*, que significa "assemblea", "convocació". La Catedral és lloc on es reuneix "en el nom del Senyor" la *ekklesia*. En ella l'assemblea del poble de Déu que peregrina a Menorca celebra la seva fe, escolta la Paraula i és alimentada pels sagraments. Des de que l'any 1795 va ser erigida en catedral, l'església de Santa Maria de Ciutadella va deixar d'estar destinada a acollir una comunitat particular de fidels, per convertir-se en la casa de tota la diòcesi. És la *domus ecclesiae*, la casa de tota la nostra Església, la seva llar.

A més, l'edifici material reflecteix la nostra història i la nostra cultura. De la mateixa manera que una casa reflecteix les característiques de la família

2 S. JOAN PAU II, *Homilia en la consagració de l'Almudena* (15-6-1993).

que hi viu, també la nostra Catedral reflecteix el que és la nostra església. El seu estil gòtic ens situa al segle XIV, quan va ser construïda; en les seves capelles hi veneram els sants relacionats amb la nostra Església; en les claus de volta i en els murs es reflecteixen les devocions del nostre poble. Destaca la capella major on trobam la imatge de la Verge de la Candelera, titular del temple. A la seva dreta hi ha la imatge de Sant Esteve, recordant que les relíquies van estar a la nostra illa al segle V, segons explica la carta que va escriure el bisbe Sever. A l'esquerra es situa Sant Joan Baptista, sant de gran devoció en tota l'illa.

A aquesta Església hi formam part tots els cristians de Menorca. La carta de Pere diu que els creients han de ser les pedres vives que formin un edifici espiritual (cf. 1 Pe 2, 4). Per això l'edifici material és un símbol d'aquest edifici, molt més polit, que formam els cristians que vivim la nostra fe a Menorca. En el Cerimonial de bisbes es diu "l'església catedral per la majestat de la seva construcció, és signe d'aquell temple espiritual, que s'edifica en les ànimes i que resplendeix per la magnificència de la gràcia divina, segons diu l'apòstol Pau:" I som nosaltres aquest temples del Déu viu" (2Co 6, 16)"[3]. La Catedral és símbol de l'Església visible de Crist, que en aquesta terra prega, canta i adora a Déu.

La distribució d'espais a l'interior de la Catedral està pensada per acollir a tot el poble de Déu quan es reuneix com a cos de Crist per retre culte a Déu. En aquest poble sacerdotal (cf. 1Pe 2, 9) hi ha diversitat d'oficis i ministeris, fet que es reflecteix en la disposició de l'edifici. Mentre que el presbiteri, que té com a centre l'altar, es reserva per al bisbe, els preveres, diaques i altres ministres, la nau, que és l'espai més ampli, és el lloc on els fidels participen en la celebració. Es diu en el Missal Romà que l'espai ha de ser imatge de l'Església reunida i que, expressant la diversitat de ministeris, ha de reflectir també la unitat de tot el poble sant[4]. Junts, celebrants i fidels, formen un sol cos, una sola assemblea que es congrega en aquest lloc per escoltar la Paraula i celebrar els misteris sants.

Des de l'any 1939 a la nostra Catedral es reuneix la parròquia del Roser. Però, encara que la Catedral aculli els fidels d'una parròquia, la Catedral és per a tota la diòcesi. No és pels fidels que viuen al seu devora, sinó per a tots els cristians de Menorca. Tots els fidels cristians són "feligresos" de la Catedral.

La Catedral és també **símbol de l'Església diocesana**. En el mateix Cerimonial de bisbes s'explica que la Catedral "a més ha de ser manifesta-

3 *Caeremoniale episcoporum*, ed. Emendata 2008, n. 42.

4 Cf. *Ordenació general del Missal Romà*, Ed. Tertia, 2002, n. 294

ció de la imatge expressa i visible de l'Església de Crist que predica, canta i adora en tota l'extensió de la terra. Ha de ser considerada certament com a imatge del Cos místic de Crist, ja que els seus membres s'uneixen mitjançant un únic vincle de caritat, alimentats pels dons que baixen com la rosada del cel"[5].

En el ritu de dedicació es diu que el temple és "imatge de l'Església celestial", "signe de les realitats sobrenaturals". En aquestes expressions trobam referències a la profecia de la nova Jerusalem, que es troba en el capítol 21 de l'Apocalipsi. Aquesta nova ciutat descendeix del cel i és la morada de Déu entre els homes. L'assemblea reunida per celebrar els divins misteris en aquesta església és imatge i anticipació de la ciutat celestial, de la nova Jerusalem que s'engalana com una núvia per al seu espòs. Els que hi habiten a les esglésies de la terra esperen un dia poder viure a l'Església del cel.

Nosaltres, en veure l'edifici material, contemplam el seu significat: "Veiem la figura i contemplam la realitat: veiem el temple i contemplam l'Església. Miram l'edifici i penetrem en el misteri. Perquè aquest edifici ens revela, amb la bellesa dels seus símbols, el misteri de Crist i de la seva Església"[6].

3.- LA CATEDRAL, ESGLÉSIA DEL BISBE

La Catedral és el temple que reuneix l'Església diocesana, però l'Església diocesana existeix perquè té un bisbe que l'ha reunida en la unitat de l'Esperit Sant i la guia cap al Regne. La diferència entre les esglésies parroquials i la Catedral és que la Catedral és, per principi, l'església del bisbe i per això, l'església mare de totes elles.

A la façana de la Catedral del Laterà es pot llegir aquesta inscripció: *Mater et caput omnium ecclesiarum*. Per ser la seu del successor de Pere, aquella Catedral és mare de totes les esglésies del món. Nosaltres podríem posar també en el frontispici de la nostra Catedral un cartell que digués: "mare i cap de les esglésies de Menorca". Les altres esglésies i parròquies són com extensions, com realitzacions parcials, encomanades als preveres de l'Església local.

És el mateix dir que la Catedral és l'església del bisbe i dir que és l'església de la diòcesi. En l'apocalipsi s'identifica l'àngel de cadascuna de les esglésies (que és el seu bisbe) amb l'església mateixa. En el n. 1 del "Cerimonial de bisbes" es recull una frase de Sant Ignasi d'Antioquia que diu: "On estigui el bisbe, allà ha d'estar la comunitat, de la mateixa manera

5 *Caeremoniale episcoporum*, ed. Emendata 2008, n. 42.

6 S. JOAN PAU II, *Homilia en la consagració de l'Almudena* (15-6-1993).

que allà on és present Crist Jesús, allà hi ha l'Església catòlica"[7]. Amb això s'expressa la vinculació entre el bisbe i l'Església diocesana, significada a la Catedral. Una parròquia és sempre una realitat parcial a l'interior de l'Església local, mentre que la Catedral és, per si mateixa, l'església de tota la comunitat diocesana. És la casa de tots, oberta a tothom.

Aquesta vinculació entre el bisbe i la seva Catedral es fa més patent quan el bisbe rep l'ordenació a la Catedral, com és habitual després del Concili Vaticà II. Encara record amb goig i gratitud el dia en què vaig rebre a la nostra Catedral el do de la plenitud del sacerdoci de Crist. L'anell episcopal, que el bisbe rep el dia de la seva ordenació, significa aquesta vinculació del bisbe amb l'Església com a esposa. En aquest moment se li diu: "Rep aquest anell, signe de fidelitat, i roman fidel a l'Església, Esposa santa de Déu"[8]. En aquest acte, el bisbe es compromet a estimar els fidels de la seva diòcesi, com el Crist ha estimat l'Església.

4.- LA CÀTEDRA EPISCOPAL, SIGNE DE LA SUCCESSIÓ APOSTÒLICA

A l'interior d'una catedral sempre hi ha un element que la qualifica: és la càtedra o seu del bisbe. De fet la paraula "Catedral" té el seu origen precisament en aquesta "càtedra" que ocupa exclusivament el bisbe. La singularitat de l'església Catedral resideix en que ella és la seu del bisbe, on es troba la seva "càtedra". Per això un bisbe inicia el seu ministeri precisament en el moment en què ocupa la "càtedra" i s'asseu en ella. I per això també, quan no hi ha bisbe en una diòcesi es diu que la "seu" està vacant: esperam una altra persona que ocupi la càtedra i exerceixi la seva missió com a bisbe.

L'origen de la càtedra es remunta al judaisme. Un punt central en les sinagogues jueves era la càtedra de Moisès, des de la qual el Senyor va parlar (cf. Mt 23, 2). El rabí parlava assegut en ella, però no com un professor que explicava alguna cosa, sinó fent present i actual la paraula que Déu va dirigir a Israel per mitjà de Moisès. A les comunitats cristianes, la càtedra de Moisès va passar a ser la cadira del bisbe, des de la qual ell parla no amb autoritat pròpia, sinó en nom de Crist, actualitzant la Paraula de Déu[9].

A la nostra Catedral la càtedra ocupa un lloc ben visible, al centre del presbiteri, sobre una escalinata. L'elevació en què es troba la càtedra té la seva explicació en la funció del bisbe, que té la missió de custodiar tot el

7 S. IGNASI D'ANTIOQUIA, *Ad Esmyrnoeos*, 8, 2.

8 Pontifical Romà, Ed tipica 1989, n. 51.

9 Cf. J. RATZINGER, *El espíritu de la liturgia. Una introducción*, Cristiandad, Madrid 2001, p. 94.

ramat. Així ho explica sant Agustí: "Els bisbes estan col·locats en el lloc més alt perquè puguin veure per sobre i guardar al poble, ja que el que es diu en grec *episkopous*, bisbe, es tradueix al llatí per *superintentor*, inspector o superintendent, perquè inspecciona, perquè contempla des de dalt"[10]. Això no situa al bisbe per sobre del poble de Déu. El seu ministeri no té sentit sinó com a servei a aquest poble. Encara que físicament ocupi un lloc elevat sobre els altres, ha de saber que ha d'estar ben arrelat a la terra i a la seva gent fent perceptible a tots la presència de Crist que està entre els seus "com el que serveix" (Lc 22, 37).

La seu que podem veure a la nostra Catedral va ser realitzada pel primer bisbe de la diòcesi, Mons. Antoni Vila. En la mateixa es poden veure les seves inicials gravades i l'any de realització: 1798. Si us fixeu bé, veureu que als dos costats de la càtedra hi ha dos símbols: el bàcul i l'evangeli. Indiquen el ministeri pastoral del bisbe i la seva missió d'anunciar l'Evangeli. Per mostrar l'antiguitat de la seu menorquina es va posar la següent inscripció: "Severus episcopus s. V Jamonae sedebat ", indicant que en aquesta seu de Ciutadella s'asseia al segle V el bisbe Sever. La seu que ocupa el bisbe actual és la "càtedra de Sever", la seu de l'Església de Menorca.

La càtedra és signe de la successió apostòlica perquè des d'ella el bisbe anuncia el misteri de Jesucrist i ensenya la veritat de l'Evangeli com "intèrpret autèntic de la Paraula de Déu"[11], en continuïtat amb els apòstols. La persona del bisbe garanteix que la nostra Església està en continuïtat amb l'Església apostòlica i en comunió amb tota l'Església universal. Pot ser que no ens agradi el bisbe que tenim o que tengui poques qualitats humanes o li falti empenta pastoral, però només ell garanteix la successió apostòlica, sense la qual l'Església catòlica no seria més que una organització humana, molt gran i molt antiga, però humana.

La càtedra significa, per tant, que l'Evangeli que predicam i creim no ha estat inventat per nosaltres; l'hem rebut a través del ministeri dels bisbes que uneixen la nostra Església amb el testimoni dels apòstols. Simbolitza, també, la inserció de la nostra Església en la comunió de les Esglésies, la vinculació de la comunitat diocesana amb les altres Esglésies del món i, en particular, amb l'Església de Roma, seu del successor de Pere. Això últim s'expressa en la nostra Catedral amb un altre signe: als peus de la seu hi ha una pedra amb la inscripció *lapis romanus*, "pedra de Roma". Aquesta pedra

10 S. AGUSTÍ, *Enarrationes in Psalmos*, 126, 3.

11 CONCILI VATICÀ II, Const. Dogm. *Lumen Gentium*, 25. Cf. Const. Dogm. *Dei Verbum*, 10.

va ser beneïda pel Papa Pius XII el 1942 a petició del bisbe de Menorca i ve a expressar la unió de la seu menorquina amb l'Església de Roma[12].

En el "Cerimonial de bisbes" es resumeixen en tres els significats que té la càtedra episcopal: és "signe del magisteri i de la potestat del pastor de l'Església particular, com també signe d'unitat dels creients en aquella fe, que el bisbe anuncia com a pastor del ramat"[13].

En primer lloc és signe del magisteri del bisbe. Des de la càtedra el bisbe realitza el servei d'interpretar autènticament l'Evangeli que, des de la seva ordenació, pesa sobre les seves espatlles. Va recordar el Concili que "entre les funcions principals del bisbe destaca l'anunci de l'Evangeli"[14]; "el bisbe reuneix a la seva Església en l'Esperit Sant per mitjà de l'Evangeli i de l'Eucaristia"[15].

En segon lloc, la càtedra és signe de la potestat del pastor de la diòcesi. Des d'allà el bisbe presideix com a successor dels apòstols, l'Església local. Des de la càtedra el bisbe guia i governa l'Església diocesana, ensenya la vida de fe i la doctrina de l'Església i presideix les celebracions litúrgiques.

Finalment, la càtedra vol dir la unitat dels creients en la fe apostòlica que anuncia el bisbe. Qui s'asseu a la càtedra és garant de la fe de l'Església. La càtedra, posada al centre del presbiteri, és un signe sensible de que l'Apòstol continua present en la nostra Església de Menorca. El bisbe, en ocupar la càtedra, garanteix una doble comunió: la de tots els fidels de l'Església diocesana entre ells i la comunió de tots amb la tradició apostòlica.

Sant Joan Pau II, en la seva Exhortació Apostòlica sobre el ministeri dels bisbes, "Pastores gregis" explica un altre significat de la Càtedra, que està present en el món oriental. Per a la tradició de l'Església d'orient la càtedra episcopal recorda l'autoritat paterna de Déu[16]. En la tradició antiga de l'Església, el bisbe és imatge del Pare per a tots els diocesans, als que ha de conduir fins a la salvació. "Quan està assegut en la seva càtedra, el bisbe es mostra davant l'assemblea dels fidels com qui presideix *in loco Dei Patris*"[17].

La importància i dignitat de la càtedra queda subratllada si consideram que en ella només s'hi asseu el bisbe. Un prevere que celebri l'Eucaristia a la Catedral mai ocuparà la càtedra sinó una seu des de la qual "presideix la

12 Aquesta pedra, que formava part originalment de la mateixa seu del bisbe, va ser situada als peus de la càtedra en l'última reforma de la Catedral (1987-2008).

13 *Caeremoniale episcoporum*, ed. Emendata 2008, n. 42.

14 CONCILI VATICÀ II, Const. Dogm. *Lumen Gentium*, 25.

15 CONCILI VATICÀ II, Decr. *Christus Dominus*, 11.

16 Cf. S. JOAN PAU II, Ex. Ap. *Pastores gregis* (16-10-2003), n. 7.

17 *Ibidem*, n. 34.

funció litúrgica i guia la pregària del poble sant de Déu"[18]. La seu expressa la funció de presidència, però la càtedra és signe de la successió apostòlica. Per això, tot prevere ocupa la seva seu i presideix la litúrgia estant en comunió amb la càtedra del bisbe. Totes les seus de la diòcesi tenen el seu punt de referència en la càtedra de la Catedral i són signe de la col·legialitat del presbiteri entorn del seu bisbe.

5.- L'ALTAR DE LA SEU, TAULA DEL SENYOR I DE L'ESGLÉSIA DIOCESANA

La Catedral, a més de distingir-se per la càtedra, es distingeix també per l'altar del bisbe i de la comunitat diocesana. La celebració de l'Eucaristia és element constitutiu de l'Església. "Per l'Eucaristia l'Església viu i es desenvolupa contínuament", diu el Concili[19]. D'una manera contundent es diu en un altre document: "no s'edifica cap comunitat cristiana si no té com arrel i suport la celebració de la Sagrada Eucaristia" [20]. Som edificats com a Cos de Crist a Menorca per la celebració de l'Eucaristia i la comunió sacramental del cos i sang del Senyor. La nostra Església diocesana no té el seu origen en la topografia ni en la voluntat d'unes persones, sinó en el misteri de l'Eucaristia. Al mateix temps, la comunió amb l'Església diocesana ens posa en relació amb tota l'Església, amb tot el cos místic del Senyor. Per això, l'altar on celebra l'Eucaristia ocupa el centre espacial i espiritual de la Catedral.

L'altar té un ric simbolisme perquè, com es diu en el Missal, "és la taula del Senyor i el poble de Déu és convocat a ell per a participa-hi.; és també el centre de l'acció de gràcies que es realitza en l'Eucaristia" [21]. L'altar significa "la taula del Senyor" (1 Cor 10, 21) i per això en els primers temps era de fusta, com la taula del Sant Sopar. Després, a partir del segle IV es van anar imposant els altars de pedra, que volen significar que Crist és la roca. A Menorca conservam alguns d'aquests altars de pedra procedents de les basíliques paleocristianes que hi ha a l'illa. L'altar de la nostra Catedral és de marbre i va ser consagrat pel bisbe Bartomeu Pascual el diumenge 26 d'octubre de 1941. Al peu, a la part posterior té aquesta inscripció: "Petra erat Christus" (1 Cor 10, 4). Sant Pau al·ludeix a la roca que en el desert va donar aigua al poble d'Israel i explica: "aquesta roca significava el Crist". En la tradició litúrgica i patrística, l'altar és una figura de Crist, ja que Ell va ser al mateix temps, en el seu sacrifici pasqual, que actualitza l'Eucaristia,

18 *Ritual de Benediccions*, n. 936.
19 CONCILI VATICÀ II, Const. Dogm. *Lumen Gentium*, 26.
20 CONCILI VATICÀ II, Decr. *Presbyterorum ordinis*, 6.
21 *Ordenació general del Missal Romà*, Ed. Tertia, 2002, n. 296.

víctima, altar i sacerdot (per això, el sacerdot besa l'altar tant al començament com al final de la celebració eucarística).

Una pràctica que ve dels primers segles del cristianisme és la d'associar la celebració de l'Eucaristia amb el sepulcre dels màrtirs. Amb això s'evoca el passatge de Ap 6, 9: "Vaig veure al peu de l'altar les ànimes dels que han estat degollats per causa de la paraula de Déu i pel testimoniatge que van donar". Per això es construïen esglésies sobre les restes dels màrtirs o es posaven les seves relíquies als peus de l'altar. A més, es considera el màrtir com una icona de Crist, ja que s'ha associat la seva vida i la seva mort a la de Crist. Escrivia Sant Ambròs: "Venguin després les víctimes triomfals al lloc en el qual la víctima que s'ofereix és Crist; però ell sobre l'altar, ja que va patir per tots, ells sota l'altar, ja que han estat redimits per la seva passió"[22]. D'aquesta manera, l'Eucaristia no només recorda el sacrifici de Crist, sinó també el que ofereix l'Església unida a Crist. A l'altar de la nostra Catedral es contenen les relíquies dels sants Ampliat (segle I), Ignasi d'Antiòquia (35-108), Vicent diaca i màrtir (+ ca. 304) i Santa Catalina Tomàs (1531-1574)

L'altar de la Catedral té un caràcter singular perquè és l'altar del bisbe, el qual està "revestit de la plenitud del sagrament de l'ordre"[23], fet que s'expressa de manera particular quan celebra l'Eucaristia. Per això, "en tota comunitat entorn de l'altar, presidida pel ministeri sagrat del bisbe, es manifesta el símbol d'aquell gran amor i de la unitat del Cos místic, sense la qual ningú no pot salvar-se"[24]. La taula del Senyor és taula per a tota l'Església diocesana.

Totes les celebracions eucarístiques que realitzen els preveres depenen, d'alguna manera, de l'altar de la Catedral i del bisbe que el presideix. La memòria del bisbe, present en totes les pregàries eucarístiques, és un testimoni de comunió jeràrquica i sacramental amb ell i expressió, alhora, que el prevere que celebra ho fa ocupant el lloc del bisbe, absent en aquest moment: "en cadascuna de les comunitats locals de fidels (els preveres) fan present d'alguna manera al seu bisbe, al qual estan units amb confiança i magnanimitat"[25].

En l'antiguitat cristiana, cada comunitat estava circumscrita a una ciutat. Els diumenges l'única eucaristia congregava "en un sol temple de Déu"

22 S. AMBRÒS, *Carta* 22, 13.

23 CONCILI VATICÀ II, Const. Dogm. *Lumen Gentium*, 26.

24 CONCILI VATICÀ II, Const. Dogm. *Lumen Gentium*, 26.

25 CONCILI VATICÀ II, Const. Dogm. *Lumen Gentium*, 28; cf. Decr. *Presbyterorum ordinis*, 5.

a tots els cristians de la ciutat "al voltant d'un sol altar, al voltant d'un sol bisbe amb el seu presbiteri i els seus diaques"[26]. Els documents antics subratllen el valor que tenia la reunió eucarística (*synaxis*), que era presidida pel bisbe. Quan l'evangeli es va difondre a zones rurals van sorgir comunitats disseminades en les que els preveres celebraven l'Eucaristia i van aparèixer les parròquies. Però l'ideal seria celebrar una sola Eucaristia, presidida pel bisbe, que agrupés tota la comunitat diocesana. Com que això no és possible, els preveres com a col·laboradors del bisbe, celebren l'Eucaristia en els diversos llocs que formen part de la comunitat diocesana[27].

Bé entesa, la preeminència de la Catedral no enfosqueix en res la vitalitat de les altres realitats pastorals de la Diòcesi, com són les parròquies o les comunitats religioses, perquè se situa en un pla diferent. Les parròquies són veritables comunitats, que tenen com a fonament l'Eucaristia, en què es fa present l'Església de Crist. Però sempre són realitats parcials i incompletes respecte de l'Església particular o Diòcesi.

Per a la comunitat diocesana, l'altar de la Catedral és lloc i símbol de la comunió. Quan els fidels participen en la celebració presidida pel bisbe -sobretot els diumenges- i quan els sacerdots concelebren amb ell al voltant del mateix altar, es manifesta de manera més evident la comunió eclesial. És cert que el bisbe no només és el "gran sacerdot"[28] en la seva Catedral; ho és en qualsevol lloc on celebri. Però la celebració a la Catedral té importància simbòlica perquè expressa la relació del bisbe amb la seva Església local. L'altar de la Catedral és símbol permanent de la comunió de la nostra Església diocesana.

La missa presidida pel bisbe, acompanyat pels sacerdots i diaques i al costat del poble de Déu, és una esplèndida epifania de la nostra Església. El Concili ho va expressar amb claredat quan en la constitució sobre la litúrgia va dir que "la principal manifestació de l'Església té lloc en la participació plena i activa de tot el poble sant de Déu en les mateixes celebracions litúrgiques, especialment en una mateixa Eucaristia, en una mateixa oració, al costat d'un únic altar que el bisbe presideix envoltat per el seu presbiteri i els seus ministres"[29]. Els preveres apareixen al costat del bisbe, com a companys i col·laboradors seus. Els diaques ajuden el poble cristià a descobrir la varietat de ministeris que enriqueix l'Església i la important funció que

26 S. IGNASI DE ANTIOQUIA, Fil 4; Magn 6, 1; 7, 1-2.

27 Cf. L. TRUJILLO DÍAZ – F. J. LÓPEZ SÁEZ, *Meditación sobre la Eucaristía*, Sígueme, Salamanca 2008, PP. 354 ss.

28 CONCILI VATICÀ II, Const. *Sacrosanctum concilium*, 51.

29 CONCILI VATICÀ II, Const. *Sacrosanctum concilium*, 41.

en ella exerceixen. I després la vida consagrada i tot el poble sant de Déu, que s'uneix al voltant del bisbe, els preveres i diaques en l'escolta de la Paraula i la celebració del misteri eucarístic.

Per això és tan important que el bisbe celebri a l'altar de la Catedral almenys els tres moments litúrgics que es poden considerar fondants per a la vida cristiana[30]: la Vetlla Pasqual, que és centre de les celebracions dominicals, eucarístiques i baptismals; les ordenacions, origen del ministeri en l'Església diocesana; i la Missa crismal, que és manifestació de la plenitud sacerdotal i signe de la unió de tots els preveres amb el bisbe. A més, en aquestes tres ocasions, la concelebració dels preveres amb el bisbe i el ministeri dels diaques expressa la unitat del sacerdoci ministerial en Crist i l'Església. És Ell, el Senyor, qui seu a la dreta del Pare, i no deixa d'estar present i operant en l'Església, pel ministeri jeràrquic, sobretot en les celebracions litúrgiques[31]. Participar de l'altar on celebra el bisbe, concelebrar amb ell en el seu altar, és la forma més expressiva de reafirmar i confirmar la comunió eclesial. En aquestes ocasions és especialment important manifestar la unitat del poble cristià entorn del seu bisbe, evitant la seva dispersió en petites comunitats. L'Eucaristia celebrada al voltant del bisbe vol expressar de manera singular la realitat de l'Església particular.

6.- L'AMBÓ DE LA SEU, LLOC DE PROCLAMACIÓ DE LA PARAULA DE DÉU

El tercer element que destaca a la Catedral és l'ambó, des d'on es proclama la Paraula de Déu, en la qual està realment present Crist i es dirigeix a nosaltres[32]. "En l'acció litúrgica la Paraula -explicava Benet XVI- va acompanyada per la íntima acció de l'Esperit Sant, que la fa operant en el cor dels fidels"[33]. Si l'altar és la taula de l'Eucaristia, l'ambó és la taula de la Paraula de Déu.

Per significar la importància de la Paraula de Déu es reserva un lloc, l'ambó, que és lloc allà on es proclama i venera la paraula de Déu. L'ambó de l'Església Catedral té un significat especial per a la diòcesi. En primer lloc, perquè l'Església és sempre assemblea (*ekklesia*) convocada per la Paraula de Déu. El Concili Vaticà II va assenyalar que una diòcesi és una porció de

30 Cf. P. TENA, "La Catedral en la Iglesia local", en *Phase* 188 (1992) 95-112.

31 Vid. CONCILI VATICÀ II, Const. Dogm. *Lumen Gentium*, 21; Const. *Sacrosanctum concilium*, 7.

32 Cf. CONCILI VATICÀ II, Const. *Sacrosanctum concilium*, 6; BENET XVI, Ex. Ap. *Verbum Domini* (30-10-2010), 56.

33 BENET XVI, Ex. Ap. *Verbum Domini* (30-10-2010), n. 52.

tot el poble de Déu que és reunida "per l'Evangeli i l'Eucaristia" [34]. Al costat de l'Eucaristia, l'escolta de l'Evangeli, proclamat per a tots des d'aquest lloc, ens converteix en el poble de Déu a Menorca. L'Evangeli de Jesucrist és "força de salvació per a tot el que creu" (Rm 1, 16).

A més, hi ha un íntim lligam entre el ministeri del bisbe i l'Evangeli, que és proclamat solemnement des de l'ambó. Aquesta vinculació s'expressa simbòlicament en el gest de mantenir obert el llibre dels Evangelis sobre el cap del bisbe en el moment en que es realitza la pregària d'ordenació. Seguidament se li lliura el llibre dels Evangelis dient-li: "Rep l'Evangeli i proclama la paraula de Déu amb desig d'instruir i amb tota paciència". Si bé tot el poble de Déu té la missió d'anunciar l'Evangeli, aquesta tasca se li encomana de manera especial al bisbe, el qual, des de la seva ordenació, és introduït en la successió apostòlica i assumeix com a compromís principal anunciar l'Evangeli a tots els homes[35].

Aquesta és la raó teològica de dos gestos que podem veure en les celebracions presidides pel bisbe. El primer és que quan, en absència d'un diaca, un prevere proclama l'Evangeli, ha de demanar la benedicció del bisbe[36]. El segon és la benedicció que en les funcions més solemnes el bisbe imparteix amb el llibre dels Evangelis des de la càtedra després d'haver estat feta la proclamació des de l'ambó[37].

7.- LA CATEDRAL, CENTRE DE LA VIDA LITÚRGICA DE LA DIÒCESI

Es diu en el Cerimonial de bisbes que la Catedral ha de ser considerada "el centre de la vida litúrgica de la diòcesi"[38]. La raó d'això la va exposar el Concili quan va dir que "el bisbe ha de ser considerat com el gran sacerdot del seu ramat, de qui deriva i depèn, en certa manera, la vida en Crist dels seus fidels"[39]. Crida l'atenció els dos verbs que s'utilitzen per explicar la relació entre el bisbe i els fidels: "derivar" i "depèn". El Concili afegia: "Per això, convé que tots tinguin en gran estima la vida litúrgica de la diòcesi

34 CONCILI VATICÀ II, Decr. *Christus Dominus*, 11.

35 Cf. S. JOAN PAU II, Ex. Ap. *Pastores gregis* (16-10-2003), n. 26.

36 *Caeremoniale episcoporum*, ed. Emendata 2008, n. 74. Un altre detall significatiu és que la lectura de l'Evangeli es reservava en ocasions al bisbe, com succeeix en la litúrgia bizantina del dia de Pasqua (cf. J. LÓPEZ MARTIN, "Presentación", en *Evangeliario*, Libros litúrgicos, Madrid 2017, p. 11).

37 Cf. *Ordenació general del Missal Romà*, Ed. Tertia, 2002, n. 175.

38 *Caeremoniale episcoporum*, ed. Emendata 2008, n. 44.

39 CONCILI VATICÀ II, Const. *Sacrosanctum concilium*, 41.

al voltant del bisbe, sobretot en l'Església Catedral"[40]. Certament, només Crist és el Cap de l'Església. Però, per la imposició de mans rebuda en la seva ordenació, el bisbe ocupa a l'Església diocesana el lloc de Crist cap; és la seva imatge viva. En ell, "s'hi fa present nostre Senyor Jesucrist, gran Sacerdot, enmig dels creients"[41].

No solem pensar en el bisbe com a "gran sacerdot". En general, es pensa en ell com aquell que té autoritat sobre una parròquia o una escola o sobre els sacerdots. Aquesta visió funcional del ministeri del bisbe perd de vista el seu significat teològic: ell és el gran sacerdot que condueix al poble fins al Pare per mitjà de la pregària. La litúrgia fa possible advertir que som el poble de Déu reunit en oració en aquesta terra. Esteim en continuïtat amb els apòstols reunits amb Jesús en l'últim sopar; aquesta continuïtat es manifesta més clarament quan un successor dels apòstols presideix la litúrgia.

En totes les celebracions litúrgiques presidides pel bisbe es posa en relleu el que és l'Església com a sagrament de salvació que, a través d'uns signes sagrats, posa els homes en relació amb Crist.

La centralitat de la Catedral en la vida litúrgica diocesana s'expressa en algunes celebracions de manera particular. Ja us he parlat de la celebració eucarística. Ara m'agradaria subratllar la importància de la Catedral com a lloc de la iniciació cristiana, de la reconciliació i com a casa de oració.

a) Els sagraments d'iniciació

Hi ha un altre espai important a la Catedral: el baptisteri, lloc on es troba la pila baptismal. A la nostra Catedral, després de la darrera reforma, la pila baptismal (original de 1828) es va col·locar davant del presbiteri per facilitar la participació de tota la comunitat. Des de l'antiguitat el baptisteri ha tingut una importància fonamental perquè pel bany del baptisme els neòfits passen a ser incorporats a l'assemblea eucarística dels fidels.

El bisbe és el primer responsable d'agregar nous membres al cos de Crist i a ell es confia, de manera particular, el baptisme d'adults. A "Pastores Gregis" s'explica que "l'itinerari de la iniciació cristiana requereix la presència i el ministeri del bisbe diocesà, especialment en la fase final, és a dir, en l'administració dels sagraments del Baptisme, de la Confirmació i de l'Eucaristia, com té lloc normalment a la Vetlla pasqual"[42].

D'aquesta manera, a través dels sagraments d'iniciació, l'església Catedral es converteix en símbol de l'Església mare: el seu baptisteri és, a causa de la seva relació amb el bisbe, l'*uterus ecclesiae* per excel·lència, en

40 *Ibidem*.

41 CONCILI VATICÀ II, Const. Dogm. *Lumen Gentium*, 21.

42 S. JOAN PAU II, Ex. Ap. *Pastores gregis* (16-10-2003), n. 38.

el qual són engendrats els fills de Déu. Com en el cas de la càtedra o l'altar, tota iniciació cristiana celebrada a les parròquies de la diòcesi tindrà en la Catedral el seu punt de referència.

b) La reconciliació dels penitents

El bisbe és també el ministre fonamental de la reconciliació dels penitents. La missió de perdonar els pecats és una de les característiques del ministeri apostòlic confiat pel Senyor als Dotze (cf. Jn 20, 23). Per això, en l'ordenació del bisbe es demana que l'ordenat, segons el mandat del Senyor, "tengui el poder de perdonar els pecats". D'aquest ministeri episcopal depèn la reconciliació dels penitents per part dels preveres. Es diu en el ritual de la penitència: "els preveres, en l'exercici d'aquest ministeri, actuen en comunió amb el bisbe i participen de la potestat i funció de qui és el moderador de la disciplina sacramental"[43].

En l'antiguitat, el dijous sant matí es feia una gran celebració penitencial a les Catedrals presidida pel bisbe, per reconciliar als penitents. Aquells que havien fet penitència pública durant la Quaresma eren reintegrats a la comunitat per celebrar la Pasqua. Quan va desaparèixer la penitència pública, va caure en desús aquesta celebració, però segueix tenint sentit subratllar la vinculació del ministeri del bisbe amb el perdó.

A la nostra Catedral el lloc reservat per a la confessió està al costat de la porta major. Allà podem contemplar una vidriera que representa Jesucrist lliurant les claus a Sant Pere. En la mateixa es troba aquesta inscripció: "Tibi clavis" ("et donaré les claus"), que al·ludeix a la promesa de Jesús: "et donaré les claus del Regne del cel; allò que lliguis a la terra quedarà lligat al cel, el que deslliguis a la terra, quedarà deslligat al cel" (Mt 16, 19). Aquest poder de deslligar es fa actual quan el penitent rep l'absolució dels seus pecats.

A la Catedral hi ha una funció que és la permanència visible del ministeri episcopal de la reconciliació: el canonge penitenciari. Es tracta d'un sacerdot designat pel bisbe que compta amb les llicències per absoldre dels pecats que porten implícita la pena d'excomunió, com l'avortament o l'apostasia[44]. El penitenciari és una antiquíssima institució de l'Església que segueix vigent i fa present el ministeri del bisbe, que era qui abans confessava.

c) Casa de pregària

La Catedral és casa d'oració, lloc on prega la *ekklesia* i lloa Déu donant-li gràcies amb "salms, himnes i càntics de l'Esperit" (Ef 3, 19; cf. Col 3, 16).

43 *Praenotanda ritual de la penitència*, Ed. 1973, n. 9.

44 Cf. *Codi de dret canònic*, cc. 508, 1398, 1364.

L'Església és, sobretot, comunitat orant i quan es reuneix ho fa per pregar. Els pòrtics de les Catedrals tenen la missió d'indicar als fidels que, quan es travessen els seus arcs, s'entra en un lloc diferent del quotidià. Entram a un espai reservat a l'oració, en el qual es precís deixar de banda els problemes de la vida ordinària i obrir el cor a Déu.

A l'interior de la Catedral hi ha un espai reservat a l'oració i l'adoració de la presència del Senyor: la capella del Santíssim. L'actual va ser promoguda pel bisbe Manuel Mercader el 1889. La reserva eucarística es va fer, al principi, per poder portar la comunió als malalts i absents. Però, com diu el Catecisme de l'Església, "per l'aprofundiment de la fe en la presència real de Crist en la seva Eucaristia, l'Església va prendre consciència del sentit de l'adoració silenciosa del Senyor present sota les espècies eucarístiques"[45]. Per això, és un lloc de singular importància, en què veneram i adoram Jesucrist, veritablement present en l'Eucaristia. El sagrari converteix la Catedral en una cosa molt diferent d'un simple edifici de pedra. En ella hi ha el Senyor que ens espera, ens crida i vol que estiguem en comunió amb Ell[46]. Val la pena recordar que, quan resava en aquest espai, el beat Francesc Palau va rebre el 1860 la inspiració per fundar el Carmel missioner.

A la Catedral es resa cada dia la litúrgia de les hores, amb la qual santificam el dia i l'esforç humà[47]. Aquesta és la funció que té encomanada el Capítol de Canonges, a la qual poden unir-se els fidels. Cada matí, convoquen a l'assemblea per a la pregària litúrgica i amb la seva oració "contribueixen de manera misteriosa al creixement del poble de Déu"[48]. El Capítol ajuda també al bisbe perquè la litúrgia de la Catedral sigui celebrada amb la major dignitat.

A la Catedral es promouen també algunes manifestacions de la religiositat del nostre poble com la processó de Sant Antoni, l'Eucaristia de Sant Joan o la processó de Divendres Sant. En elles es mostra com la fe es va encarnar en aquesta cultura i se segueix transmetent.

Es demana a les orientacions litúrgiques que les celebracions litúrgiques que realitzen a la Catedral siguin modèliques i exemplars per a la resta de la diòcesi[49]. A més del Capítol, a això contribueixen totes les persones que col·laboren en aquestes celebracions: lectors, salmistes, directors de cant i, molt

45 CEC, 1379.

46 Cf. J. RATZINGER, *El espíritu de la liturgia. Una introducción*, Cristiandad, Madrid 2001, pp. 112-113.

47 *Ordenació general de la litúrgia de les hores*, 1971, n. 11.

48 *Ibidem*, n. 18.

49 Cf. *Ordenació general del Missal Romà*, Ed. Tertia, 2002, n. 22.

especialment, l'organista, la nostra Capella Davídica i els Puericantores de la Catedral.

8.- LA BELLESA DEL GÒTIC

La nostra Catedral va ser iniciada poc després de la restauració del cristianisme a Menorca, quan el rei Alfons III va entrar a Ciutadella i va disposar -com era habitual a l'època- que l'antiga mesquita fos demolida i, al seu lloc, es construís una església dedicada a Santa Maria. Segons l'opinió d'alguns experts, de la primitiva mesquita es conserva encara part del minaret, que estaria integrat en l'actual campanar.

Al començament del segle XIV es va edificar el temple actual en estil gòtic, seguint el model estès a Catalunya. El temple està orientat cap a l'orient, cap al sol naixent, que en la tradició litúrgica és un signe de Crist. La seva planta basilical convida a dirigir-se cap endavant i posar-se en camí cap a Déu. Comptava amb tres portes, que s'obrien a l'oest (porta major), al nord (actualment desapareguda) i al sud (actual porta de la llum).

El gòtic pretén unir el cel i la terra, i per a aquest motiu es serveix de dos elements: la verticalitat i la lluminositat. La introducció de voltes d'arc ogival va permetre augmentar l'altura de les esglésies. Com explicava Benet XVI, "l'impuls cap amunt volia convidar a l'oració i aquest mateix impuls era una oració. D'aquesta manera, la Catedral gòtica volia traduir en les seves línies arquitectòniques l'anhel de les ànimes cap a Déu"[50].

L'altre element del gòtic és la llum, que entra a la nostra Catedral a través dels seus vitralls. La majoria van ser tapats posteriorment per protegir l'edifici de les condicions climatològiques adverses, però en successives restauracions s'han anat recuperant, perquè a través d'ells tornés a penetrar l'esplèndida llum de la mediterrània. El gòtic va convertir els vitralls en grans imatges lluminoses, en què s'explicava la vida de Crist, de Santa Maria o dels Sants. La llum penetra a través dels vitralls a l'interior de la Catedral creant un clima que convida a la pregària.

Per això diu Benet XVI que "les catedrals gòtiques mostraven una síntesi de fe i d'art expressada amb harmonia mitjançant el llenguatge universal i fascinant de la bellesa, que encara avui suscita admiració"[51]. Les catedrals gòtiques sempre volen parlar-nos i donar-nos un missatge. La nostra, amb la seva sòbria i noble simplicitat, convida de manera especial al culte i a la pregària, ajudant a elevar la nostra ànima a Déu.

50 BENET XVI, *Audiència general* (18-11-2009).

51 *Ibidem*.

A la nostra Catedral hi trobam també altres estils artístics que reflecteixen els gustos de cada època i també la història del nostre poble. Va ser particularment violent l'atac dels turcs el 1558, que va devastar la ciutat i també la Catedral. Com a conseqüència, uns anys més tard, algunes voltes es van desplomar i van ser reconstruïdes al començament del segle XVII. Més tard es van afegir l'actual sagristia de canonges, que era capella de la comunió (renaixentista, segle XVI), la capella de les ànimes (barroca, segle XVII), la capella de la Puríssima (segle XIX) i la façana principal i actual capella de la comunió (neoclàssiques). En aquestes pedres es reflecteix la fe d'un poble, la manera en què Menorca ha viscut i expressat la seva relació amb Déu.

Hem d'agrair la bona feina de restauració realitzada a la nostra Catedral pels bisbes A. Deig, F. Ciuraneta i J. Piris, que va culminar amb la reobertura del temple l'any 2008, després de vint anys de treball. A nosaltres ens correspon seguir cuidant aquest preciós llegat, perquè la Catedral segueixi sent lloc que aculli al poble de Déu que viu a Menorca.

9.- CATEDRAL-BASÍLICA DE MENORCA

El bisbe Bartomeu Pascual, que va promoure la restauració de la nostra Catedral després de la seva destrucció el 1936, va voler ennoblir a la Catedral sol·licitant per ella el títol de "basílica menor", el que va ser concedit pel Papa Pius XII amb les lletres apostòliques del 18 de setembre de 1953[52]. Aquest títol es concedeix a aquelles esglésies de singular importància per la seva història, el seu significat i la seva vida litúrgica i pastoral[53].

El títol de "basílica" expressa una especial vinculació de la nostra Catedral amb el ministeri i el magisteri del Papa. Les normes actuals sobre les basíliques menors demanen que s'hi tengui cura especialment de la formació litúrgica dels fidels, la difusió dels documents pontificis, sobretot els relatius a la litúrgia i que es cuidi especialment de la preparació de les celebracions[54]. Per mostrar la unitat amb el ministeri del Papa, s'han de celebrar cada any de manera especial la festa de la càtedra de Sant Pere (22 de febrer), la solemnitat de Sant Pere i Sant Pau (29 de juny) i l'aniversari de l'elecció del Papa o de la inauguració del seu ministeri[55].

Tradicionalment hi ha dos símbols que identifiquen una Basílica: són el conopeu o umbrella i el tintinàbul. Nosaltres els podem veure també els dies

52 Cf. *Butlletí oficial del bisbat de Menorca*, 1 gener 1954, pp. 3-8; 26-29

53 CONGREGATIO DE CULTU DIVINO, *De titulo Basilicae Minoris*, 1989, n. 4.

54 Cf. *Ibidem*, nn. 12-13.

55 Cf. *Ibidem*, n. 15.

més solemnes situats a banda i banda del presbiteri. Un altre símbol propi de les basíliques és l'escut pontifici amb les "claus creuades"[56], que en la nostra Catedral es troben al timpà interior entrant per la porta principal.

Un privilegi de les esglésies que són basíliques és que en elles els fidels poden obtenir indulgència plenària, un cop complertes les condicions habituals, si assisteixen a determinades celebracions: l'aniversari de la seva dedicació (18 de juny), el dia del titular (2 de febrer), la solemnitat de Sant Pere i Sant Pau (29 de juny), i un cop a l'any en la data que indiqui el bisbe que serà, des d'ara, en la solemnitat del Corpus Christi.

10.- LA CATEDRAL A LA CIUTAT

La Catedral no només és centre religiós d'una població, sinó també un important centre de difusió de la cultura, la història, l'art i les tradicions d'un poble. La Catedral, enmig de la ciutat, és signe de la presència de l'Església en el món i configura la seva fisonomia. La nostra Catedral és l'edifici històric més singular de la ciutat que, a més, després de 700 anys segueix tenint el mateix ús pel qual es va crear.

Al voltant de la Catedral es desenvolupen importants esdeveniments de la vida de Menorca. A més d'acollir les eucaristies diocesanes i l'habitual celebració dels misteris centrals de la fe, en ella es viuen festes populars com l'Eucaristia del dia de Sant Antoni, patró de Menorca, o la "Missa de caixers" el dia de Sant Joan . Ens alegra contribuir a la festa del poble, ajudant a descobrir el sentit transcendent que té i donant profunditat espiritual al que es viu.

Al llarg dels segles la nostra Catedral ha estat també un important focus cultural per a Menorca. En la seva llarga història, les catedrals sempre van estar lligades a la cultura. No oblidem que en elles es van formar les escoles catedralícies, que van donar origen a les modernes universitats. També a Menorca la Catedral ha estat un important centre cultural. Molts dels seus canonges han destacat en les ciències i les arts. L'arxiu catedralici, que forma part de l'arxiu diocesà, és una important font documental que ens permet conèixer millor la nostra història.

Escrivia el Sr. Fernando Martí: "fins a èpoques properes, el poble que no podia gaudir dels béns que prodiga per a tots la nostra civilització actual, trobava doctrina i bellesa en les esglésies catedrals; allà totes les arts belles i sumptuàries es conjugaven harmoniosament en la dedicació a Déu i el perenne ensenyament dels fidels. Retaules i portades, estàtues, pintures i vitralls constituïen la veritable *biblia pauperum*, on els més rudes aprenien,

56 Cf. *Ibidem*, n. 18.

de manera intuïtiva o mitjançant un ric i adequat simbolisme tot el desenvolupament del sublim misteri de la salvació"[57].

La Catedral és també un important centre d'atracció turística, que és visitada cada any per milers de persones que desitgen conèixer la història i l'art d'aquest poble. Seria bo que, quan sortissin de la Catedral, els turistes no tinguessin la sensació d'haver visitat una cosa preciosa del passat, sinó una realitat viva. Amb l'esforç de tots, hem d'ajudar a comprendre el significat espiritual d'aquest temple que alberga una comunitat viva.

La Catedral és, sobretot, la casa de tota l'Església diocesana. No és un centre cultural, tot i que organitza i desenvolupa algunes activitats culturals; no és un museu, encara que en ella es troben molts elements d'interès històric i artístic; no és un centre d'atracció del turisme, que sumam als que ja té Menorca, tot i que està obert a les persones que ens visiten. És la casa de la comunitat diocesana, una realitat que està viva. És una casa que està habitada, perquè en ella celebra i viu la seva fe la comunitat cristiana.

11.- L'ANIVERSARI DE LA DEDICACIÓ DE LA CATEDRAL

La dedicació d'un temple té una gran importància dins la vida de l'Església, que ho recorda amb una celebració anual. Dedicar una església i un altar vol dir que aquell lloc es consagra en exclusiva al culte a Déu. Dins de la ciutat, al cor del món, reservam un espai per a Déu, el dedicam a Ell per sempre. Per això, cada any tota comunitat celebra de manera solemne la dedicació del temple on celebra els misteris sagrats.

En tota l'Església el dia 9 de novembre es celebra cada any la dedicació de la basílica del Laterà, que és la Catedral de Roma, seu del successor de Pere. De la mateixa manera, la nostra església diocesana celebra amb solemnitat cada any el 18 de juny, que és la data de la dedicació de la nostra Catedral, seu del bisbe, successor dels apòstols. És una festa que ens uneix com Església diocesana i que s'ha de celebrar amb cura, perquè ens ajuda a tots a adonar-nos que som part de l'Església de Menorca.

En els murs de la Catedral es conserven dotze creus que són testimoni de la seva consagració a Déu. Aquestes creus van ser ungides amb oli el dia de la seva consagració. El nombre de dotze al·ludeix als apòstols, que són el fonament de la ciutat de Déu, d'acord amb Apocalipsi 21,14 ("la muralla tenia dotze fonaments i sobre ells els noms dels dotze apòstols de l'Anyell"). En un poema sobre la dedicació de la nostra Catedral, el canonge Fernando Martí (1917-1992) recorda com el prelat sicilià Bartomeu Castelli va ungir

57 FERNANDO MARTÍ CAMPS, *Significado y misterio de la Catedral. Notas histórico-descriptivas sobre la Catedral de Menorca*, Ed. Cabildo Catedral, Ciutadella 1974, p. 7.

amb crisma els murs sagrats de l'església i l'altar. I conclou dient: "Els fels conserven sempre record de la diada, / que ja serà des d'ara cada any commemorada. / I el dia de tal festa, dotze llums cremaran / als llocs on les columnes s'ungiren d'Oli sant"[58].

D'altra banda, la litúrgia ens ensenya que la festa de la Dedicació és una festa cristològica, és a dir, dedicada a Jesucrist, a qui aquests edificis representen, com hem vist.

Celebrar la dedicació de la Catedral ens impulsa també a seguir edificant entre tots el temple viu que és l'Església. És una crida, per això, a sortir a les places i camins, per convidar a moltes persones a seure a la taula del Pare i incorporar-se a la nostra comunitat (cf. Lc 14, 15-24).

12.- LA NOSTRA TITULAR: LA MARE DE DÉU DE LA CANDELERA

Conta la tradició que després de l'entrada d'Alfons III a Ciutadella, els bisbes i sacerdots que l'acompanyaven van celebrar una Missa a l'antiga mesquita de la ciutat. Era el 2 de febrer de 1287. Per aquest motiu, la Purificació de Maria és la titular de la Catedral. És un misteri de llum que commemora l'entrada del Messies al temple de Jerusalem en braços de Josep i Maria (cf. Lc 2, 22-40). Dos ancians, Simeó i Anna, reconeixeran en l'Infant Jesús el Salvador dels homes i li cantaran donant glòria a Déu.

Al centre del presbiteri es pot veure la imatge de la Verge de la Candelera, amb l'Infant al braç i la canastra amb dues tórtores a l'altra mà. A la clau de la volta de l'altar major trobam una antiga representació de la Verge amb l'Infant Jesús en els braços i dues espelmes a cada costat, indicant el misteri de la presentació al temple.

També en el timpà de la porta sud, anomenada "de la llum", es troba representada l'escena de la presentació de Jesús al temple. A la part superior, en una orla, estan escrites en llatí unes paraules extretes de les que va pronunciar l'ancià Simeó: "Viderunt oculi mei salutare tuum / lumen ad revelationem gentium"; "Els meus ulls han vist el Salvador / llum que es revela les nacions" (Lc 2, 30.32). A l'esquerra del relleu, realitzat per Jaume Bagur Arnau, es representa la menorà, el canelobre jueu de set braços, que s'extingeix i fumeja, mentre que en l'altre extrem es veu el ciri de Pasqua encès, mostrant d'aquesta manera que Crist és la llum per a tots els pobles.

58 FERNANDO MARTÍ CAMPS, *Dístic sobre la Catedral (1982)*, Arxiu municipal de Ciutadella.

13.- UNA CASA OBERTA A TOTS

La Catedral està cridada a ser cada dia un espai obert a totes les persones que desitgen escoltar la Paraula de Déu, celebrar la salvació en els sagraments, admirar la seva bellesa arquitectònica o resar en silenci.

De manera particular, la Catedral ha de ser casa oberta als pobres. El bisbe es coneixia en l'antiguitat com el *procurator pauperum*, el que té cura dels més pobres. Cada Església -i particularment la Catedral- ha de ser casa en què els més pobres se sentin acollits. En la pregària de dedicació d'un altar es diuen unes paraules molt significatives: "que els pobres trobin aquí misericòrdia, els oprimits assoleixin la llibertat veritable i tots els homes sentin la dignitat de ser fills teus, fins que arribin, joiosos, a la Jerusalem celestial". Si ho pensam bé, la veritable seu de Càritas diocesana hauria de ser la Catedral perquè la caritat que realitza la nostra diòcesi brolla de la taula eucarística que congrega l'Església de Menorca.

Anim els cristians de Menorca a apreciar i estimar la nostra Catedral i a sentir-se en ella com a ca seva. Us convit a entrar-hi amb mirada de fe i anar descobrint els seus simbolismes (la càtedra, l'altar, l'ambó, etc.). La Catedral no és una església més de la diòcesi. És "la" Església de tots els catòlics de Menorca. Contemplar amb mirada de fe ens fa descobrir el misteri de la nostra pròpia església i el que significa el ministeri del bisbe.

Us convido també a peregrinar a la Catedral, *ad cathedram episcopi*. Seria bo que les parròquies de Menorca organitzessin peregrinacions anuals a la Catedral, perquè els fidels aprenguessin a conèixer-la i estimar-la. Pelegrinar a la Catedral és una forma de manifestar l'esperit diocesà de les comunitats. Pel creient, entrar a la Catedral no és un gest sense importància sinó un esdeveniment que expressa la seva comunió amb Crist i amb els altres cristians. Entrar a la Catedral significa, també, manifestar la nostra vinculació amb el bisbe i amb totes les comunitats escampades en el territori diocesà.

Peregrinant feim memòria dels nostres orígens. És significatiu que a la nostra Catedral estiguin enterrats els bisbes que van morir sent titulars d'aquesta Diòcesi. La Catedral té el privilegi, vigent encara avui dia, de ser espai on s'enterren els que van ser els seus bisbes. En ella podem trobar la sepultura de Pedro Antonio Juano (1803-1814), segon bisbe de la diòcesi, que va fer reformes importants a la Catedral; Antonio Ceruelo Sanz (1824-1830), que va venir ja ancià a Menorca i va treballar per restablir la pau entre els diocesans; Fra Juan Antonio Díaz Merino (1832-1844) que va morir a Marsella, on estava desterrat per no doblegar-se a les exigències del govern liberal; Manuel Mercader i Arrollo (1876-1890), gran promotor de l'ensenyament catòlic; Joan Torres i Ribas (1902-1939), que cec

i nonagenari va patir la persecució religiosa del segle passat i Bartomeu Pascual Marroig (1939-1966) qui en la seva làpida es pot llegir "Dioeceseos Restaurator", perquè va ser qui va treballar per la restauració material i espiritual de la diòcesi després de 1939. Per tots ells, que van ser pastors d'aquesta Església, hem de pregar, perquè entrin en el goig etern del Senyor acompanyats de les seves bones obres[59].

M'agradaria que la celebració del 300 aniversari de la dedicació de la nostra Catedral, fos una oportunitat per revitalitzar la seva vida litúrgica i pastoral i també per incrementar l'estima dels diocesans per aquest lloc. Desitjaria que tots els fidels de Menorca sentissin que la Catedral és casa i llar i es sentissin identificats amb ella.

Us preg, finalment, que quan entreu a la Catedral pregueu per mi, perquè el Senyor em concedeixi ser mestre amb el meu ensenyament, sacerdot dels seus misteris i testimoni de la fe en aquesta Església de Menorca.

† **Francesc**, bisbe de Menorca
1 de juny de 2019

PER SABER MÉS:

F. M. AROCENA, *El altar cristiano*, Centre de Pastoral Litúrgica, Barcelona 2006.

BENET XVI, "La Catedral des de l'arquitectura romànica a la gòtica, el rerefons teològic" (Audiència 18-11-2009).

P. MARINI, "La chiesa cattedrale centro della vita liturgica della Diocesi", en www.webdiocesi.chiesacattolica.it/cci_new/documenti_diocesi/146/2010-09/24-270/100923aperturaannpastMarini.doc

FERNANDO MARTÍ CAMPS, *Significado y misterio de la Catedral. Notas histórico-descriptivas sobre la Catedral de Menorca*, Ed. Capítol Catedral, Ciutadella 1974.

I. OÑATIBIA, "La Eucaristía dominical, presidida por el obispo en su Catedral, centro dinámico de la Iglesia local", en *Phase* 199 (1994) 27-44.

PAU VI, Butlla "Mirificus eventus" (7-12-1965).

BARTOLOMÉ PASCUAL MARROIG, "Carta pastoral explicando la restauración y reforma efectuadas en la Catedral de Menorca", en *Butlletí Oficial del Bisbat de Menorca* (15-9-1941), pp. 113-167.

BARTOLOMÉ PASCUAL MARROIG, "Exhortación pastoral con ocasión de ponerse la cátedra del obispo en las obras de restauración de la Catedral", en *Butlletí Oficial del Bisbat de Menorca* (8-5-1945), pp. 63-79.

R. SARAH, "El sentido cristiano de la Catedral en la liturgia católica", en *Studia Cordubensia* 10 (2017) 1897-198.

P. TENA, "La Catedral en la Iglesia local", en *Phase* 188 (1992) 95-112.

P. TENA, "L'évêque en sa cathédrale", en AA. VV., *Cathédrales: liturgie et patrimoine. Actes du colloque de Reims*, Deslée, Paris 1998, pp. 31-51.

59 Cf. Missal Romà, oració per el bisbe diocesà difunt.

HOMILIES

ASCENSIÓ DEL SENYOR. FINAL DE CURS EMD
(Sant Joan de Missa, 2 de juny de 2019)

Celebram aquesta Missa de final de curs en un dia molt significatiu dins de la litúrgia de l'Església, el dia de l'Ascensió. És un dia solemne i alegre, que celebra un fet fonamental en la vida de Jesucrist i de la primera Església. Hem escoltat per dues vegades el relat de l'Ascensió del Senyor. El final de l'evangeli de Lluc descrivia la seva pujada al cel: "Mentre els beneïa, s'allunyà d'ells i anava pujant cap al cel". Al començament del llibre de Fets, escrit pel mateix Lluc, es diu que "s'elevà davant ells i un núvol se l'endugué, i el perderen de vista".

Què significa l'Ascensió

Amb aquest llenguatge simbòlic se'ns comunica alguna cosa important. Després d'un temps en què Jesús ha anat mostrant que està viu, marxa per a entrar definitivament en la presència del Pare. Aquest retorn al Pare no es pot entendre en sentit físic, com si Jesús hagués pujat a les estrelles. No és un ascens físic, sinó el retorn de Jesús al costat del Pare. El que va baixar del cel, ara torna a ell. El catecisme de l'Església explica que l'ascensió és "l'última aparició de Jesús". La seva vida terrenal "acaba amb l'entrada irreversible de la seva humanitat en la glòria divina simbolitzada pel núvol" (CEC 659).

Presència

Però, què significa aquest misteri per a nosaltres? Crec que podem resumir en tres paraules**:** presència, testimoni i esperança. Anem a explicar-les.

La primera és presència, perquè la marxa de Jesús al costat del Pare no suposa que s'hagi oblidat dels homes, sinó que ara és present entre nosaltres d'una manera nova. És significatiu que, segons sant Lluc, quan Jesús marxa al cel, els deixebles estan contents. Hem llegit a l'evangeli que "Després, plens d'una alegria immensa, se'n tornaren a Jerusalem". Els deixebles reaccionen així perquè estan segurs de la seva presència. A Sant Mateu llegim que Jesús els diu: "Jo seré amb vosaltres cada dia fins a la fi del món" (Mt 28, 16).

La primera missió del deixeble és descobrir aquesta presència, advertir els llocs i moments en què Jesucrist mostra que és viu. L'oració, l'escolta de la Paraula, la vivència de la comunitat i el germà són mitjans en què segueix

fent-se present. Un lloc fonamental en el qual Crist continua actuant són els sagraments. Vosaltres, que un dia us vàreu voler casar davant el Senyor, heu de ser molt conscients que el vostre matrimoni és lloc de presència de Crist. Ell va santificar el vostre amor amb el sagrament del matrimoni i el segueix santificant, perquè el sagrament del matrimoni no és una cosa que va quedar en el passat, sinó com una realitat en dinamisme, que es va fent. Crist ressuscitat segueix beneint els vostres matrimonis i segueix actuant per unir el vostre amor i que aquest amor doni fruit. El que passa és que després de l'Ascensió hem d'esforçar-nos per obrir els ulls i descobrir aquesta presència.

Testimoni

La segona paraula per explicar les conseqüències de la pujada de Jesús al cel és "testimoni". Aquesta paraula apareixia, sobretot, en el relat de Fets. Abans de pujar al cel, Jesús els demanava als seus deixebles de ser els seus testimonis. Testimonis a Jerusalem, a Galilea i fins als confins del món. L'Ascensió significa el començament de la missió de l'Església; la missió que tenia Jesús ha de ser assumida ara pels deixebles.

També nosaltres ens veiem implicats en aquesta missió, que no és quelcom afegit al nostre ésser cristià. No podem seguir Jesús si no proclamam el seu nom. De manera particular, vosaltres, com a membres dels equips de la Mare de Déu, esteis cridats a anunciar l'evangeli de la família entre vosaltres i en relació amb les altres famílies cristianes. No podeu perdre mai de vista aquesta perspectiva missionera. Heu d'esforçar-vos per a transmetre als altres l'alegria de ser famílies que viuen la seva vida en Crist.

Jesús afegia que per a fer-los forts en el testimoni comptarien amb la força de l'Esperit Sant. Nosaltres comptam amb aquesta presència, que rebem en el baptisme i la confirmació. El testimoni no és cosa nostra; el protagonista de l'anunci és sempre l'Esperit. El que podem fer nosaltres és no posar obstacles i col·laborar amb Ell.

Esperança

Finalment, aquesta festa de l'Ascensió és festa d'esperança, perquè en la seva ascensió Jesús ha obert un camí per a tota la humanitat. En l'oració pròpia d'aquest dia es diu que l'Ascensió de Jesús "és també la nostra elevació" i que "a la glòria on ha arribat el Cap, també el cós te l'esperança d'arribar-hi".

Per mitjà de Jesucrist, la humanitat té accés al cel, a gaudir de la presència i l'amor del Pare. A la segona lectura, sant Pau deia als cristians d'Efes

que pregava perquè Déu "il· lumini la mirada interior del vostre cor perquè conegueu a quina esperança ens ha cridat, quines riqueses de glòria us te reservades". Aquesta esperança no ens fa allunyar-nos de la vida ni dels homes, però atorga una direcció i un sentit a tot el que feim. Tot l'esforç que posau en la vostra família, en la cura dels fills, a la feina, té un sentit, perquè ens ajuda a caminar cap a Déu, fins que arribem a la glòria, com Jesús. Ell ha volgut precedir-nos com el nostre cap, perquè nosaltres, membres del seu cos, visquem amb l'ardent esperança de seguir-lo en el seu regne.

EN LA FESTA EXTERNA DE MARIA AUXILIADORA (Santuari de Maria Auxiliadora, solemnitat de l'Ascensió, 2 de juny de 2019)

Aquesta tarda ens convoca la celebració de Maria Auxiliadora, patrona de la nostra ciutat. Des de fa gairebé dos segles Ciutadella invoca la Mare amb aquest títol, que va trobar especial difusió per obra del papa Pius V (cinquè) després de la batalla de Lepanto. La presència dels salesians va suposar un impuls decisiu a la devoció a Maria Auxiliadora, tan estimada per sant Joan Bosco i tan venerada entre nosaltres. Aquest santuari, que guarda la seva imatge, és al cor dels ciutadellencs, perquè aquí troben sempre la mirada tendra i l'afecte de la Mare.

L'Ascensió de Jesucrist

Celebrem la festa de Maria en aquest dia solemne i preciós de l'Ascensió de Jesucrist. En les diverses lectures d'aquest dia hem escoltat el relat d'aquest esdeveniment. Després d'un temps de trobada amb els deixebles després de la resurrecció, Jesús marxa al Pare i entra definitivament en la seva presència. I d'aquesta manera obre un camí perquè nosaltres ens unim també a Ell, que viu per sempre.

L'Evangeli comptava que Jesús va portar als deixebles prop de Betània i allà "Mentre els beneïa, s'allunyà d'ells i anava pujant cap al cel". En el llibre de Fets es diu que "s'elevà davant ells, i un núvol se l'endugué, i el perderen de vista". Totes aquestes imatges ens volen fer comprendre que s'ha acabat el temps de les aparicions i que ara Jesús entra definitivament en la glòria del Pare. Com diu el catecisme, l'Ascensió és "l'última aparició de Jesús" que "acaba amb l'entrada irreversible de la seva humanitat en la glòria divina simbolitzada pel núvol" (CEC 659).

No ens deixa sols

Però Jesús no va deixar sols als deixebles. "No us deixaré orfes", havia promès als seus (cf. Jn 14, 18). En marxar, no va voler deixar desatesos als seus seguidors i els va atorgar dos regals extraordinaris. D'ells parlava la primera lectura que hem escoltat. El primer regal és l'Esperit Sant. Jesús anunciava als deixebles que anaven a rebre l'Esperit Sant i que ell els donaria força per a ser testimonis a tot el món. Des de Pentecosta, l'Esperit s'ha vessat en l'Església i la ha acompanyada al llarg de la seva història. Aquest és el gran regal, que ens permet seguir sent avui l'Església de Jesucrist i ens dóna força per anunciar el seu nom.

El segon regal es situa en un pla diferent, però és també molt important. Jesús regala als deixebles a la seva pròpia Mare. Hem escoltat com Maria, "la mare de Jesús", després de l'Ascensió va romandre molt unida a la comunitat de Jerusalem, amb la qual va viure la seva fe en Jesús i va estar unida en oració constant. Aquesta actitud de Maria al Cenacle roman al llarg del temps. Ella segueix acompanyant el caminar de l'Església i prega per nosaltres, perquè siguem plens de l'Esperit Sant.

El regal de Maria. El seu ensenyament

Per a nosaltres, deixebles de Jesús, Maria és un regal immens. És un regal que Crist ens va lliurar al peu de la creu, quan en la persona del deixeble estimat ens va dir: "aquí tens la teva mare". Són paraules dirigides a cada un de nosaltres, perquè acollim a Maria com a mare i també com a guia.

La Mare de Déu ensenya a l'Església una cosa molt important: que per engendrar a Crist es necessària mantenir-se verges, com va fer ella. Ser verge per a l'Església vol dir renunciar al poder mundà i guardar el seu cor intacte per a Déu. Ella engendra fills a la fe no mitjançant una paraula que fascini, sinó predicant la niciesa de la creu. Per això ha de ser molt conscient que no depèn d'ella que neixin nous cristians; no depèn dels mitjans ni de les capacitats humanes, sinó que és obra de Déu. Maria ensenya l'Església a confiar només en Déu des de la pròpia pobresa, a dependre només de la gràcia de Déu.

Ella ens ensenya també a acollir la Paraula a l'interior, per poder oferir-la als altres. Isabel de la Trinitat deia que en Maria "tot passa en el interior". És la dona que viu la intimitat amb Crist, amb el Pare, amb l'Esperit. Sense aquesta intimitat, tot apostolat és una caricatura. Maria ha donat a llum a Crist, perquè l'ha portat al seu si. L'Església i cada cristià ha d'acollir en el mateix si a Crist, deixar que prengui carn en la nostra vida, per poder-lo oferir-lo als altres. Hem de fer-ho com Maria, renunciant a la força de la pro-

paganda i dels mitjans de persuasió purament humans. Si cedim a la lògica del món, podrem concebre afiliats, però no fills; socis, però no germans.

Maria ens ensenya també que només es pot anunciar Jesucrist des de la debilitat, la pobresa i l'ocultació. Des del poder i els privilegis no aconseguirem convèncer a aquest món de la veritat de l'Evangeli. Maria va actuar sempre en la humilitat i la discreció; amb una actuació eficaç però discreta, allunyada de tota ostentació. Així ha de ser l'acció de l'Església: només serà fecunda si es realitza des de la petitesa, defugint el triomf en aquest món, el fer carrera i el desig de ser recompensats o reconeguts.

Per ser fecunds, necessitam l'oració de Maria. La Verge al Cenacle va invocar a l'Esperit Sant i avui ho segueix fent per nosaltres. Ella va ser omplerta de l'Esperit del Ressuscitat i demana que aquell que habita en ella ens transformi també a nosaltres. Amb la seva pregària incessant per nosaltres, Maria ens ensenya a posar-nos totalment i sense condicions sota el domini de l'Esperit Sant.

Avui la invoquem perquè pregui de manera especial per la nostra Església de Menorca. Nosaltres volem ser testimonis de Crist i dur a terme la missió que ens va encomanar de predicar en el seu nom a tots la conversió i el perdó dels pecats; volem sortir a les places i carrers de Ciutadella per portar a tots la bona notícia de Jesús. Però serem estèrils si confiam només en les nostres capacitats. Necessitam que ella, la nostra mare auxiliadora, estigui al nostre costat i ens ensenyi a demanar l'efusió de l'Esperit de Déu sobre nosaltres, que ens faci partícips de la vida del Fill i ens doni la força necessària per a ser testimonis.

Ministeri de misericòrdia

Maria exerceix també un ministeri de misericòrdia respecte dels seus fills. Al peu de la creu, va rebre com a mare al deixeble estimat i amb ell a tota l'Església. Ella mira a cada membre de l'Església com mirava al mateix Crist. Tots els sentiments de Maria respecte del seu Fill, els retorna ara sobre els deixebles, romanent per sempre al costat de l'Església, dels seus temors i incerteses, però també dels seus èxits i alegries.

Per això pot ser anomenada "auxiliadora". Ella ens mira amb tendresa quan les nostres pobres i fràgils vides sembla que fracassen. Hi trobam refugi i repòs enmig de les dificultats. Però, sobretot, ella encoratja la nostra Església perquè no es quedi tancada en si mateixa, perquè surti del Cenacle, com van fer els apòstols, i cridi ben fort que Jesús és viu i que crida a tota la humanitat a seguir-lo fins la casa del Pare.

HOMILIA PENTECOSTA
(Confirmacions Carme de Maó i Migjorn, 8-9 de juny de 2019)

D'aquí a uns moments, pel sagrament de la confirmació, aquests joves rebran la plenitud del do de l'Esperit Sant. A través d'uns signes senzills, com són la imposició de les mans i la unció al front amb el crisma, vindrà a ells l'Esperit de Déu, que els enfortirà interiorment perquè puguin viure com a deixebles de Jesús.

Celebram aquest sagrament precisament el dia de la Pentecosta, quan fem memòria de la gran efusió de l'Esperit que va tenir lloc sobre els Apòstols, reunits al Cenacle. Aquest do de l'Esperit Sant va fer que aquells senzills pescadors deixessin de banda les seves pors i temors i es posessin a cridar enmig de les places que Jesús vivia i que només en Ell l'ésser humà pot trobar la salvació que tant desitja.

L'Esperit de Déu

Però, què és aquest Esperit? ¿Què és aquesta força misteriosa? La Sagrada Escriptura ens parla amb freqüència de l'Esperit, encara que sempre de manera simbòlica. L'Esperit Sant és "*Senyor i infon la vida*"; és Déu mateix que actua en el món i, de manera molt especial, a l'interior de la persona humana. L'Esperit està present des del principi, perquè actuava ja en la creació del món. L'Esperit "*va parlar pels profetes*" revelant la voluntat de Déu envers el seu poble d'Israel. L'Esperit va habitar en Jesús, el Messies, aquell que fou Ungit per l'Esperit Sant. Des del començament de la seva existència, Jesús va estar ple d'aquest Esperit, que el va conduir a predicar l'Evangeli i, després de la seva mort a la creu, va ressuscitar d'entre els morts. A l'Evangeli hem escoltat com Jesús va atorgar aquest do als deixebles, perquè poguessin continuar la seva missió: "*rebeu l'Esperit Sant*". Aquest mateix Esperit és present en nosaltres des que vam ser batejats i ve en plenitud als nostres cors pel sagrament de la confirmació. Si ho pensam bé, tot d'una ens donarem compte que és una cosa extraordinària. Jesucrist ens estima tant que ens atorga el seu Esperit, perquè mogui i encoratgi la nostra vida. Quan us apropeu a rebre el sagrament, us repetiré en nom de Jesús i de l'Església: "R*ep el signe del do de l'Esperit Sant*".

Deixebles i testimonis en l'Església

Què fa aquest Esperit en nosaltres? La seva acció és immensa, però la podem resumir en aquesta frase: ens fa deixebles i testimonis en l'Església.

En primer lloc, ens fa deixebles. L'acció més important de l'Esperit Sant succeeix en el nostre interior. L'Esperit de Déu actua en el nostre esperit. Aquesta acció consisteix en ajudar-nos a ser deixebles de Jesús. En els textos de la litúrgia d'aquest sagrament es parla de "*ser configurats perfectament amb Crist*" i de "*imitar en tot Jesucrist*". L'Esperit ens ajuda a que els nostres pensaments, els nostres sentiments i les nostres accions siguin els de Crist. El nostre desig com a cristians és viure com Ell va viure, seguir-lo en el seu camí i viure en l'amor a tots, com Ell ho va fer. L'Esperit ens ajuda a ser els seus seguidors i ens fa sentir que Jesucrist viu i a descobrir les formes en què es fa present.

La segona paraula per descriure l'acció de l'Esperit és "*testimoni*". En realitat, ser testimoni no és alguna cosa afegida a ser cristià. No es pot viure el goig de seguir Jesucrist sense convertir-se al mateix temps en testimoni de tot això. L'alegria de ser deixeble es contagia. La vida de cada cristià ha de deixar el perfum de Crist, la seva "*bona olor*". Això és el que ens recorda el crisma que posaré en el vostre front i que és oli mesclat amb perfum. Des d'avui les vostres decisions, les vostres actituds, les vostres obres, han de mostrar que sou de Crist, que voleu ser els seus deixebles. Heu de deixar el perfum de Crist en les vostres cases i entre els vostres amics en tot moment. Confiau en la força de l'Esperit, que us farà capaços de ser testimonis de Jesús.

L'Esperit ens fa deixebles i testimonis "a l'Església". Aquest últim punt és molt important, perquè la nostra experiència és que no es pot seguir Jesús i ser el seu testimoni si no és unit a la comunitat, a l'Església. L'Esperit Sant us s'incorpora avui d'una manera molt especial a la comunitat cristiana, perquè visqueu junt amb ella la vostra fe i pugueu així ser cristians. Sant Pau ens recordava que en aquesta Església hi ha diversitat de serveis i funcions. L'Esperit dóna a cadascun una vocació i li atorga uns dons i carismes. És molt important que, amb la seva ajuda, descobriu quina és la vostra vocació i quin és el servei que podeu realitzar en l'Església. No us separeu mai de l'Església, perquè això significaria la vostra mort com a cristians. Necessitau a la comunitat per celebrar la fe -com fem cada diumenge-, aprendre a viure-la i testificar-la.

El temps de l'Església

La vinguda de l'Esperit Sant significa el començament del temps de l'Església. Ara ens toca a nosaltres continuar el que Jesús va iniciar, proclamant el Regne de Déu i anunciant la salvació que arriba fins a nosaltres en la persona de Jesucrist. "*Com el Pare m'ha enviat a mi, us envio jo"*.

Cada cristià és enviat, missioner. Ara queda a les nostres mans l'anunci i la construcció del Regne de Déu. Som nosaltres els que hem de proclamar la seva veritat, comunicar el seu amor, lluitar per la justícia i construir la pau. Jesucrist ens envia a nosaltres, a cadascun dels que som aquí. Cap cristià pot fugir d'aquest compromís.

Invoquem en aquest dia a l'Esperit de Déu, demanant que es vessi en els nostres cors, que els transformi i ompli de vida i que ens doni a tots la força necessària per ser sal i llum enmig del món.

SANTA MARIA ROSA MOLAS
(Col·legi de la Consolació, 12 de juny de 2019)

En l'Evangeli que acabem d'escoltar, Jesús proclama un missatge revolucionari, perquè anomena feliços els pobres i considera benaurats els qui ploren o els que són perseguits. Jesús ens convida a no conformar-nos amb aquest món tal com està, sinó que vol que el canviem. Nosaltres com a cristians tenim la missió de fer possible aquest món que proclamen les benaurances, en què els més importants són els més petits, els que tenen el cor net i exerceixen la misericòrdia amb tots.

Una cultura de la solidaritat

Cada un de nosaltres ha de fer tot el possible per passar d'una cultura centrada només en l'individu a una cultura de la solidaritat, en què tots els homes ens sentim família. Ens han de preocupar els altres, com estan, com viuen. Avui hi ha moltes persones que estan soles als hospitals o a les residències de gent gran; moltes persones que experimenten cada dia la duresa de no tenir ningú al seu costat; i, per desgràcia, també hi ha fillets i joves que es senten sols. De vegades són els seus mateixos companys els que els han aïllat, per ser diferents o perquè pensen d'una altra manera; altres vegades són els problemes que tenen a casa allò que els porta a separar-se dels altres.

Nosaltres apostam per una cultura de la trobada i de la solidaritat i rebutjam una societat muntada sobre l'egoisme. Volem promoure una cultura de la tendresa i el consol, on ningú es senti sol ni rebutjat. Hem de convèncer-nos que no podem ser feliços si no fem feliços els altres. Hauríem de tenir sempre al cor les paraules de Sant Pau que hem escoltat: "Revestiu-vos dels sentiments de compassió entranyable, de bondat, d'humilitat, de dolce-

sa, de paciència; suporteu-vos els uns als altres, i si algú tingués res contra un altre, perdoneu-vos-ho".

En aquest Col·legi

De manera especial en aquest col·legi s'ha de viure aquest ambient. Porteu un nom preciós. Sou el col·legi de la consolació perquè una monja del segle XIX (denou), anomenada Maria Rosa Molas, va voler posar l'ordre que va fundar a Tortosa davall del patrocini de la Mare de Déu en la seva advocació de Nostra Senyora de la Consolació.

En aquest Col·legi s'ha de notar de manera especial que us preocupeu uns pels altres, que no deixeu a ningú aïllat, que, quan veis algú que està trist us acosteu a consolar-lo, que teniu gestos d'afecte cap a tots. No volem viure en un món egoista, on l'important sigui "*jo" i només "jo"*. Volem un món de germans i hem de començar a construir-ho en aquest Col·legi.

No ens podem oblidar tampoc que som germans de tots els homes i, per això, hem de ser solidaris amb totes les persones. Hem de començar per aquest Col·legi però no podem quedar-nos en ell, perquè ens fa mal la pobresa, la soledat i marginació de molts germans nostres. Els cristians, com Jesús, esteim una mica bojos, perquè no ens conformam amb la societat en què vivim i tenim un fort desig de transformar-la.

La força per realitzar-ho

Per poder fer-ho bé són importants dues coses. La primera és tenir la força necessària per emprendre aquesta transformació. Les lectures d'aquest dia ens donen la clau, perquè ens ensenyen que els cristians podem consolar els altres només si abans hem rebut el consol de Déu. "*La paraula del nostre Déu dura per sempre",* deia el profeta. Per això és molt important viure en el profund del nostre cor aquest consol que prové de saber-nos estimats per Déu. És molt important que cada un de vosaltres se senti estimat per Déu i s'ompli del seu amor, per poder comunicar-ho als altres.

La segona cosa important és mirar a Santa Maria, perquè ella va ser la dona que va consolar i que segueix consolant. En gairebé tots els passatges de l'Evangeli on apareix la veim preocupada pels altres: per la seva cosina Isabel, pels nuvis a Canà, pel seu Fill Jesús, pels deixebles. També avui ella segueix vetllant per cadascú de nosaltres. Hi trobam sempre tendresa i consol. Quan ens acostam a ella, experimentam pau i consol al cor, perquè la seva companyia ens dóna seguretat i alè. Per això, en deim "*consoladora dels afligits*". Santa Maria Rosa Molas deia a les seves monges que contemplar Maria com a gran consoladora, ens anima a "*ser vosaltres matei-*

xes consoladores de totes les misèries humanes, de la infància que viu en l'abandó, de l'adolescència horfa, del desvalgut ancià, del malalt , del nu, de l'afamat, de tots els que pateixen, de tots els que ploren "(Novena en honor de la Consolació).

Atrevir-nos a somiar un món nou

Us convit a atrevir-nos a somiar un món nou. No ens agraden les coses com estan. Hi ha massa injustícia, massa odis i rancors. Volem que les coses siguin d'una altra manera. Amb Jesús, somiam en un món en el qual tots els homes troben pau i consol. . Amb Santa Maria Rosa Molas desitjam una societat en la qual els més pobres i més petits siguin tractats amb respecte i afecte. Amb l'ajuda de Déu i la guia de Maria, comencam a fer-ho realitat.

HOMILIA EN EL 300 ANIVERSARI DE LA DEDICACIÓ DE LA CATEDRAL (Catedral de Menorca, 18 juny 2019)

Avui és un dia gran per a la nostra Església diocesana, perquè celebram el tres-cents aniversari de la consagració solemne de la que llavors era l'Església de Santa Maria de Ciutadella i que ara és nostra Catedral. Circumstàncies adverses van portar fins a les nostres costes al bisbe de Mazzara di Vallo, a Sicília, Mons. Bartolomeo Castelli, el qual, amb el permís del bisbe de Mallorca, es va dedicar amb gran zel pastoral a exercir el seu ministeri episcopal entre nosaltres durant el breu temps que va estar en la nostra illa. Va ser aquest bisbe teatí qui el 18 de juny de 1719 (mil set-cents denou) va consagrar aquesta bella Església, que havia estat aixecada al començament del segle XIV (catorze).

Gratitud

Són molts els sentiments que s'amunteguen al cor en aquests moments. El primer és de gratitud a Déu, perquè aquest lloc ha estat una font de gràcia per al nostre poble. Nosaltres, els homes, volguérem reservar un lloc per a Déu, dedicant aquest espai per celebrar la fe; però ha estat Déu qui a través d'aquestes parets i del ministeri dels bisbes i els preveres s'ha acostat a nosaltres, nodrint-nos amb la seva Paraula i alimentant-nos amb els sagraments. La gràcia de Déu ha estat vessada des d'aquest lloc sobre molts avantpassats nostres, que des de fa 700 anys, han viscut i celebrat la

seva fe entre aquestes parets. El Déu que no cap en el cel i la terra -segons deia Salomó- ha volgut escoltar les pregàries que li hem dirigit des d'aquest lloc. Per això, amb el salmista podem dir: "Feliç el que viu a ca vostra".

La nostra gratitud es fa extensiva a tots els homes i dones que van contribuir a edificar aquest temple i, després, a conservar-lo i a restaurar-lo. A nosaltres correspon seguir cuidant aquest preciós llegat, perquè segueixi acollint al poble de Déu que peregrina a Menorca.

L'any 1795 (mil set-cents noranta cinc) aquest edifici va ser declarat Catedral de Menorca i es va convertir en símbol i lloc visible per a tots els diocesans. La Catedral ens uneix a tots, com es fa visible en aquesta celebració, perquè encara que estigui ubicada en una ciutat concreta, és per a tota la Diòcesi. La Catedral és casa i llar de cada un dels cristians que viuen la seva fe a Menorca. Aquí es reuneix l'Església que predica, canta i adora a Jesucrist en aquesta terra. En ella hi ha la seu del bisbe, la seva càtedra, que és signe de que la nostra fe està en continuïtat amb els apòstols. La persona del bisbe garanteix que l'Evangeli que predicam i creim no ha estat inventat per nosaltres sinó que l'hem rebut. El ministeri dels bisbes uneix a la nostra Església amb el testimoni dels apòstols i ens posa en comunió també amb totes les altres Esglésies.

Edificar la Catedral espiritual de Menorca

Però aquesta commemoració no ens convida només a admirar l'edifici material de la nostra Catedral. Aquesta celebració ens ofereix, sobretot, l'ocasió de pensar que la vertadera Església està formada per les pedres vives que som cadascú de nosaltres (cf. 1Pe 2, 5). La nostra Catedral és només un símbol del que som i estem cridats a ser. Cada cristià, amb la seva vida lliurada a Jesucrist i amb l'anunci de l'Evangeli, contribueix a la construcció del vertader temple de Déu, la Catedral espiritual de Menorca. Aquestes pedres que veim són precioses, però molt més preciosa és la nostra vida i el testimoni de la nostra fe. Aquest és el veritable edifici que ha de alçar-se als ulls dels nostres contemporanis i convidar-los a lloar Déu.

En aquest dia brilla una llum sota les creus que marquen els llocs en el que el bisbe va vessar el sant crisma i va consagrar aquest temple. Però el vertader temple de Déu som cadascú de nosaltres. També sobre nosaltres es va vessar el crisma en el moment del nostre baptisme i de la nostra confirmació i vam quedar consagrats completament a Déu. Des de llavors, tot el nostre ésser pertany a Déu. Construirem l'Església en la mesura que deixem que Déu ocupi el centre de les nostres vides.

En l'evangeli hem escoltat com Jesús, després de realitzar el gest profètic d'enderrocar les taules dels canvistes i venedors del Temple, mostra que el vertader temple no està construït per pedres, sinó que és el seu propi cos. Ell és el temple definitiu de Déu, lloc on Déu ha establert el seu estatge.

Sant Pau ens deia que també nosaltres formem un temple: "sou edifici de Déu". Per poder aixecar-se i mantenir-se ferm, aquest temple ha d'estar ben fonamentat sobre Jesucrist, que és la pedra angular. Amb les nostres vides cadascú de nosaltres pot contribuir a formar un preciós temple consagrat al Senyor, la Catedral viva, la Catedral espiritual. Per això, cadascú de nosaltres ha de ser fidel a la vocació rebuda, perquè la diversitat de ministeris i oficis, enriqueix el conjunt i fa créixer tot l'edifici. Cada un és important: els preveres, els diaques, els consagrats, els laics. Cadascun ocupa un lloc en aquest edifici espiritual que hem de construir i la bellesa es capta millor quan es mira de manera conjunta.

Una casa oberta a tothom

Afegeix una última idea, que em suggereix aquesta celebració. Tant l'edifici material de la Catedral com el temple espiritual (que formam els cristians) han de ser realitats que estiguin obertes a tothom. La Catedral que entre tots hem de construir no pot estar tancada en si mateixa. En aquesta terra sabem molt bé que, quan un edifici es tanca, la humitat va destruint les parets i acaba en ruïnes. Es necessari obrir finestres i portes, perquè corri l'aire. Les nostres comunitats han de tenir el coratge d'obrir-se per sortir i convidar a molts a participar a la festa que Déu desitja celebrar amb els homes. I també han de ser comunitats acollidores, obertes a rebre a totes les persones, sense prejudicis ni condicions preestablertes.

Aquest esforç de la nostra Església queda recollit en el programa pastoral que desenvolupa la nostra Diòcesi. El curs pròxim ens proposam créixer com Església que acull tothom. Amb la contribució de tots i la guia de l'Esperit Sant, podrem ser Església que sap acollir, compartir i perdonar.

Amb Santa Maria, la Candelera

Quan els nostres avantpassats van edificar aquesta Catedral, la van dedicar a santa Maria en el misteri de la seva purificació. Això te el seu origen en al fet que, segons explica la tradició, el 2 de febrer de 1287 (mil doscents vuitanta set), després de l'entrada d'Alfons III a Ciutadella, els bisbes i sacerdots que l'acompanyaven van celebrar una missa a l'antiga mesquita de la ciutat, sobre la qual és va edificar l'actual Catedral. La imatge de la Verge de la Candelera situada al centre del presbiteri, ens convida a ser

portadors de Crist, a prendre-ho com ella en els nostres braços i presentar-lo als altres.

A la Verge de la Candelera invocam perquè ens ajudi a ser ciris vivents que irradiïn l'amor a Jesucrist i perquè ajudi a la nostra Església a formar aquest temple espiritual que agrada a Déu, la vertadera Catedral de Menorca, que som nosaltres.

HOMILIA *CORPUS CHRISTI*
(Santa Maria de Maó, 22 de juny de 2019; Catedral Menorca, 30 de juny de 2019)

Ens reuneix en aquest dia la celebració de la presència del Senyor en l'Eucaristia. Abans de ser elevat a l'arbre de la creu, en la nit en què va ser entregat, Jesús va deixar als deixebles un regal immens. Va voler quedar-se per sempre en el sagrament de l'altar, per alimentar amb el seu cos i la seva sang la vida del deixeble i per confortar-lo amb la seva presència real i sempre misteriosa.

Ens va prou bé recordar això quan la nostra Església diocesana està impulsant un pla d'evangelització que té com a objectiu principal sortir per les places i camins per convidar els homes a gaudir de "*la bellesa de l'amor salvífic de Déu manifestat en Jesucrist, mort i ressuscitat"* (EG 36). En aquesta tasca d'anunci de l'Evangeli ens és indispensable l'Eucaristia, perquè ella és impuls, alè i meta de l'evangelització.

Impuls per a l'anunci

En l'origen de la missió està l'Eucaristia. Ella és la que mou al deixeble a sortir a les places per proclamar Jesucrist. Hi ha un passatge de l'Evangeli que ens ajuda a comprendre això. Els deixebles d'Emaús, després d'haver caminat tot el dia amb Jesús, descobreixen la seva presència en el moment de partir el pa. Llavors tornen a Jerusalem per explicar a tothom el que acaben de descobrir: que Jesús és viu.

Aquesta és l'experiència constant de l'Església: celebrar l'Eucaristia l'empeny a proclamar Jesucrist. Fer memòria com a comunitat del misteri de la seva mort i resurrecció, ens condueix a anunciar-lo. Per això, immediatament després de reconèixer la seva presència i adorar-lo, diem: "anunciam la vostra mort, confessam la vostra resurrecció". A la segona lectura deia Sant Pau que cada vegada que menjam el cos del Senyor proclamam la seva mort fins que Ell torni.

Si volem de veritat ser una Església en sortida, haurem de ser una Església eucarística. Això ens demana créixer en la contemplació de aquest sagrament, cuidar especialment la seva celebració i facilitar la participació activa de tots. No és temps perdut el que dedicam a preparar bé les celebracions, cuidant el seu decor, com tampoc el temps que destinam a ajudar a comprendre el seu significat. Hem de facilitar que els cristians visquin el goig de la presència. Es precís que cada cristià visqui l'Eucaristia com un moment de trobada personal amb el Senyor ressuscitat. Si això és així, l'anunci brollarà gairebé espontàniament, com va passar amb els deixebles d'Emaús.

Alè per a l'evangelitzador

En segon lloc, l'Eucaristia és alè per a l'evangelitzador, perquè al llarg del camí es presentaran dificultats, de vegades el camí es farà llarg i arribarà el cansament. L'aliment del pa de vida ens és indispensable per poder continuar vivint en el seguiment de Crist. És un aliment meravellós, perquè ens va transformant en allò que menjam, ens va fent semblants a Crist.

No podem sortir a les places i camins si no hem estat enfortits per l'Eucaristia. Això resulta particularment important en els nostres dies, quan el materialisme i la secularització de la nostra societat amenacen amb apagar la vida espiritual del cristià. Vivim en un ambient en què Déu està absent, i fins i tot en el qual es pren per il·lús al creient. És fàcil cedir a la pressió de l'ambient i abandonar la fe. L'Eucaristia és antídot potent contra el verí del materialisme. En ella rebem al mateix Jesús, veritable pa que dóna vida a les nostres ànimes. Si no menjam d'aquest pa, morirem.

L'oració davant el sagrari i l'adoració del Santíssim són també alè per a la nostra vida cristiana. Necessitam aquests moments d'adoració silenciosa, vertader oasi enmig de l'enrenou del món, per recobrar la pau interior i sortir enfortits per la missió.

Meta de l'evangelització

Finalment, l'Eucaristia és meta de l'evangelització. Si sortim al carrer és per convidar als homes i dones de Menorca a seure a la taula que Déu ha preparat per a ells. Cada Eucaristia és avançament d'aquest banquet que tindrà lloc al final dels temps. Hem de sortir als camins per dir: veniu, la festa està preparada; el Pare vol oferir-vos una penyora del que us espera; Jesús vol seure a compartir el seu Sopar amb vosaltres.

Si no aconseguim que les persones s'acostin a l'Eucaristia, el nostre esforç evangelitzador serà en va, perquè en veritat l'Eucaristia és -com va dir el Concili *"font i cimal de la vida cristiana"*; no hi pot haver

vida en Crist si no té el seu centre en l'Eucaristia. La trista experiència que tenim és que quan els adolescents i joves deixen de participar en l'Eucaristia, progressivament van abandonant la fe en Jesucrist. Lamentablement, també passa el mateix amb molts adults. Van abandonant poc a poc la pràctica dominical, es van allunyant de la vida de l'Església i acaben deixant de pensar i de viure com a cristians. Per això, una meta de les nostres catequesis i del nostre esforç evangelitzador ha de ser ajudar a descobrir el valor que té l'Eucaristia, convidant a posar-la al centre de la nostra vida.

Hem de convèncer-nos que Jesús és capaç de saciar completament a l'home. En l'Evangeli es proclamava que, després de la multiplicació dels pans, "*van menjar tots i quedaren saciats*". Jesús, present en el sagrament de l'Eucaristia, és capaç d'omplir del tot el cor humà.

Després de la Missa sortirem als carrers de Maó/Ciutadella acompanyant Jesús sagramentat. Així manifestam el nostre desig que Jesús arribi a cada a totes les cases i famílies d'aquesta ciutat. Ell ofereix a tots la vida immortal, la pau i la salvació. Nosaltres, per la nostra part, el necessitam al nostre costat perquè ens impulsi a l'anunci, sostingui la nostra fe i la nostra esperança. Siguem església eucarística per ser Església que surt a proclamar el goig de la salvació que ens ha vingut per Jesucrist.

EN LA MEMORIA DE SAN JOSEMARÍA ESCRIVÁ
(Església del Sant Crist, 26 de juny de 2019)

Durante todo el curso pasado nuestra Iglesia diocesana ha estado poniendo el acento en la importancia de la participación de los laicos en la vida y misión de la Iglesia, fomentando la corresponsabilidad del laicado. Nos ha ayudado a ello la realización de la fase diocesana del congreso nacional de laicos, que está en marcha y culminará el febrero del año próximo. En el santo que hoy celebramos podemos encontrar una rica teología y espiritualidad del laicado. Con razón, la oración colecta de su fiesta dice que Dios ha suscitado en la tierra a San Josemaría "para proclamar la vocación universal a la santidad y al apostolado".

Sabemos muy bien que esta fue una de sus grandes intuiciones de San Josemaría, que concibió su vida como orientada especialmente a la promoción de la santidad y el apostolado en medio del mundo. Con gran frecuencia hablaba sobre los "cristianos corrientes", es decir, los cristianos

de la calle, llamados a la santidad y a participar en la misión apostólica de la Iglesia.

Llamados a la santidad

El magisterio de san Josemaría acentúa, en primer lugar, la universal llamada a la santidad. Es un tema que había quedado oscurecido en los últimos siglos. Con frecuencia los laicos eran considerados receptores pasivos de la doctrina y de los sacramentos, pero no sujetos activos de la Iglesia y por tanto responsables directos de la misión. A lo largo del siglo XX se fue desarrollando la conciencia de que el laicado es Iglesia y que la llamada a ser santos se dirige también a los laicos. La institución del Opus Dei –iniciada el 2 de octubre de 1928- contribuyó también a difundir esta conciencia de que la santidad no es para un grupo privilegiado de personas, sino para todos, que "a cada uno llama a la santidad, de cada uno pide amor: jóvenes y ancianos, solteros y casados, sanos y enfermos, cultos e ignorantes, trabajen donde trabajen, estén donde estén" (Amigos de Dios, 294). El Concilio Vaticano II habló con claridad de la llamada universal a la santidad, afirmando que nadie está excluido de ella: "en los diversos géneros de vida, todos cultivan la misma santidad" (LG 41).

Corresponsables en la misión

Ahora bien, así como es común la llamada a la santidad, también lo es la llamada al apostolado. "Todos somos solidarios en la misma misión" (Conversaciones, cap. 5, 59). No cabe un cristiano que desee santo pero que no se comprometa en la misión de la Iglesia. "En la Iglesia hay diversidad de ministerios, pero uno sólo es el fin: la santificación de los hombres. Y en esta tarea participan de algún modo todos los cristianos, por el carácter recibido con los Sacramentos del Bautismo y de la Confirmación. Todos hemos de sentirnos responsables de esa misión de la Iglesia, que es la misión de Cristo. El que no tiene celo por la salvación de las almas, el que no procura con todas sus fuerzas que el nombre y la doctrina de Cristo sean conocidos y amados, no comprenderá la apostolicidad de la Iglesia" (*Amar a la Iglesia*, p. 31).

Santificar el mundo desde dentro

Ahora bien, el laico tiene una misión específica y muy necesaria dentro de la Iglesia. El Concilio Vaticano II señaló que esta tarea propia consistía en "buscar el Reino de Dios tratando las realidades temporales y ordenándolas según Dios" (LG 31). San Josemaría hablaba de "santificar el mundo desde

dentro": "la específica participación del laico en la misión de la Iglesia consiste precisamente en santificar *ab intra* —de manera inmediata y directa— las realidades seculares, el orden temporal, el mundo" (Conversaciones, cap. 1, punto 9).

El cristiano laico sirve a Dios mediante su acción en el mundo, llevando a las estructuras temporales el fermento del mensaje de Jesucristo. Por el sacramento del bautismo ha sido injertado en Cristo e identificado con Él; por la Confirmación está habilitado para luchar por Cristo. Su sacerdocio común le "confiere una cierta participación en el sacerdocio de Cristo, que —siendo esencialmente distinta de aquella que constituye el sacerdocio ministerial— capacita para tomar parte en el culto de la Iglesia, y para ayudar a los hombres en su camino hacia Dios, con el testimonio de la palabra y del ejemplo, con la oración y con la expiación" (*Es Cristo que pasa*, n. 120).

Los laicos están llamados a evangelizar las estructuras de la sociedad por el hecho de ser cristianos. Para ello no necesitan un mandato especial de la jerarquía, aunque deben actuar siempre en comunión con ella (Cf. *Conversaciones*, cap. 5, 59). Los pastores, por su parte, deben respetar la vocación de los laicos y su misión propia. Es preciso superar cualquier forma de clericalismo, que reduce a los laicos a simples auxiliares de los clérigos, los cuales son los que siguen teniendo la última palabra, incluso en los asuntos civiles y políticos, que de por sí son opinables.

Además de su tarea específica –explicaba san Josemaría en "Conversaciones"- el laico, como miembro del pueblo de Dios, tiene también unas responsabilidades en la Iglesia y debe participar activamente en su vida (Cf. Conversaciones, cap. 1, punto 9). Esta participación del laico en la catequesis, la liturgia, los consejos pastorales o la acción caritativa no se contrapone a la misión específica, sino que es una tarea complementaria, que le corresponde como fiel, como miembro de la Iglesia.

Contemplativos en medio del mundo

Para cristianizar el mundo los laicos necesitan un "alma contemplativa". El cristiano laico tiene que ser contemplativo en medio de la labor cotidiana: "contemplativos en medio del mundo, en el ruido de la calle: en todas partes" (*Es Cristo que pasa*, 174). En una carta escribía: "Nosotros vivimos en la calle, ahí tenemos la celda: somos contemplativos en medio del mundo" (*Carta* 31-V-1954, n. 7 §2).

Ahora bien, para poder "estar en el mundo sin ser del mundo" (cf. Jn 17, 15-16), hace falta recurrir diariamente a la oración, la lectura de la Palabra de Dios y los sacramentos, especialmente la Eucaristía. Sólo cultivando la

vida interior en el Espíritu podremos mantener la "unidad de vida". Los laicos deben aspirar a la más alta contemplación, la cual no es asunto de unos privilegiados.

Os invito a tomar muy en serio estas claves para vivir vuestra vocación como fieles laicos en esta Iglesia de Menorca. Os animo, también, a que participéis con la Diócesis en la reflexión sobre el laicado, aportando vuestra perspectiva y espiritualidad a los demás diocesanos.

Conclusión

Finalmente, al celebrar la memoria de San Josemaría, solicitamos su intercesión, para que haga crecer en todos los laicos de Menorca la conciencia de su extraordinaria vocación a ser santos y su llamada a implicarse en la misión apostólica.

HOMILIA ORDENACIÓ DIACONAL DEN SEBASTIÀ BOSCH
Catedral de Menorca 29 de juny de 2019

Avui és un dia gran per a aquesta Església de Menorca, perquè a partir d'aquest matí la nostra Diòcesi comptarà amb un nou ministre per al servei dels fidels de Menorca. És dia d'alegria i festa perquè comptarem amb una persona que, exercint el diaconat de manera permanent, contribuirà a l'anunci de l'Evangeli i l'edificació del poble de Déu.

La celebració a la festa de Sant Pere i Sant Pau ens situa davant els primers testimonis de la fe i transmissors de la bona notícia de Jesús. Seguint les seves petjades i il·luminats pel seu testimoni, també nosaltres volem proclamar que Jesús de Natzaret és "el Messies, el Fill de Déu viu".

La gràcia de l'ordenació

Per la imposició de les meves mans i la pregària consecratòria, l'Esperit Sant baixarà sobre Sebastià, l'enfortirà amb la seva gràcia i transformarà tot el seu ésser. Convé posar l'accent en aquest aspecte, perquè comprenguem bé el que avui passarà. Perquè l'important no és el que el diaca pugui fer en l'Església, sinó el que és. Més enllà de les tasques i funcions que el bisbe li pugui encomanar, en Sebastià serà transformat per la gràcia de l'Esperit que ho configurarà amb Crist. No has d'oblidar mai, Sebastià, que el més important no és el que fas, sinó el que ets en l'Església: un signe de Crist que no va venir al món a ser servit sinó a servir.

El sagrament que rebràs et configurarà de manera particular amb Jesucrist, servent de Déu i servent dels homes. Sabem bé que Jesucrist fou reconegut com el servent del Senyor anunciat per Isaïes i que va entendre tota la seva vida com un servei en obediència a la voluntat del Pare. Alhora, Jesús va ser servent de tots els homes i particularment dels més pobres i humils. L'Esperit et marcarà amb el seu segell indeleble perquè actuïs "in persona Christi Servi" i siguis a la nostra Església "signe sagramental específic de Crist Servent" (Ràtio fundamentalis diaconat, 5).

Les principals diaconies

La configuració del teu ésser amb Crist-Servent es manifesta en l'actitud constant de servei que ha de caracteritzar la teva vida. Són tres les diaconies o serveis que l'Església et demana (cf. LG 29).

La primera és la diaconia de la litúrgia o de santificació de l'Església, que exerciràs administrant el baptisme, la comunió i els sacramentals, però sobretot pregant amb l'Església per tot el poble de Déu.

El segon servei és l'ensenyament i predicació de l'Evangeli. El diaconat suposa el compromís oficial amb el ministeri de la Paraula. T'has d'esforçar per ajudar els fidels a llegir la Sagrada Escriptura, interpretar-la i fer-la vida.

El tercer ministeri és la caritat. El diaca ha de fer seu de manera especial el servei als més pobres i als oprimits, perllongant en la seva persona l'actitud de Jesucrist, enviat a anunciar la salvació als pobres.

Signe a l'Església

Exercint el ministeri de diaca, has de ser per a tota l'Església signe de Jesucrist diaca, servent de Déu. La teva vida i les teves actituds han d'ajudar l'Església a advertir que ella està cridada a ser servidora de Déu. D'aquesta manera, portant a terme les tasques que el bisbe t'encomani, però sobretot sent signe de Crist, contribuiràs al creixement del Regne de Déu i l'edificació de tota l'Església.

He de agrair en nom d'aquesta Església teva disponibilitat per assumir aquest ministeri al que Déu t'ha cridat. Seràs una ajuda important per el meu ministeri i don gràcies a Déu per la teva persona i la teva vocació. No puc oblidar a Lidia, la teva dona, i als teus fills, que t'han acompanyat en el teu camí vocacional i en la teva formació. Per a l'Església és una riquesa comptar amb un ministre que està casat, té fills i està inserit en el món laboral. Enriqueixes a l'Església fent-li sentir les necessitats dels seus fills i, al mateix temps, fas present a l'Església enmig del món secular.

Per ser un eficaç servent de Déu hauràs de mantenir-te molt unit a l'Església i, en particular al teu bisbe. La tradició antiga vincula molt estretament el diaconat al ministeri del bisbe (cf. Hipòlit de Roma, Traditio apostolica, 5; CEC 1569), del qual ets col·laborador nat. Al costat dels altres diaques d'aquesta Església i en comunió amb els preveres, als quals estàs unit pel sagrament de l'ordre, assumeixes com a pròpia la missió que Crist va confiar a Pere i Pau i als altres apòstols.

Diaca per la missió

Avui comença per a tu una bella aventura, que és la de servir l'Església de Menorca exercint el diaconat. T'has esforçat molt per arribar fins a aquest dia, però no oblidis que la teva ordenació no és una meta, sinó el punt de partida. A partir d'avui tota la teva vida estarà al servei de la missió. Els sants que avui celebram ens recorden la necessitat d'anunciar l'Evangeli amb tota la nostra vida. L'admirable testimoni de Pere i Pau és alè constant per a nosaltres. En el prefaci de la Missa direm: "Pere instituí la primera església amb la resta d'Israel, Pau evangelitzà els altres pobles cridats a la fe. Així, per camins diversos, tots dos reuniren l'única família de Crist ".

La Paraula de Déu que avui hem escoltat ens recorda una altra cosa molt important: que en l'evangelització el protagonista és sempre Déu; nosaltres som només pobres instruments a les seves mans. És Déu qui suscita en el cor dels homes el do de la fe, perquè només el Pare del cel pot revelar que Jesús és el Fill de Déu viu; és Déu qui acompanya la tasca d'evangelitzador i el lliura dels perills (1ª i 2ª lectures) i és també Déu qui porta a terme l'acció que ha començat en nosaltres. Per això confessava amb sinceritat Pau, ja al final de la seva vida: "El Senyor m'assistia i em donà forces perquè acabes de proclamar el missatge de l'evangeli, i poguessin escortar-ho tots els pagans".

Que el Senyor et doni forces per no deixar mai de proclamar el seu nom. Compta també amb l'auxili de Maria, mare dels apòstols, que acompanya l'Església quan evangelitza. I que un dia tu -i tots nosaltres- puguis dir, amb Pau: "Després de lluitar en aquest noble combat i acabada la cursa em mantinc fidel".

MISSATGES

PARAULES A L'ASSEMBLEA DE CÀRITAS (Maó, 1 de juny de 2019)

Amb aquesta pregària hem començat l'assemblea anual de Càritas diocesana. És moment d'agrair a Déu tota la feina solidària que s'ha pogut realitzar durant aquest curs. I és una oportunitat per créixer com Església que està propera als més pobres.

El Papa Francesc parla amb freqüència de la importància de "plorar" davant les desgràcies dels altres. Vivim en un món dominat per la indiferència cap al que pateix, en què "gairebé sense adonar-nos-en, ens tornem incapaços de compadir-nos davant els clamors dels altres, ja no ploram davant el drama dels altres ni ens interessa tenir-ne cura, com si tot fos una responsabilitat aliena que no ens toca" (EG 54). En aquest món, però, creixen les formes d'exclusió social i marginació. Els desequilibris econòmics i socials provoquen discriminacions de tota casta. Nosaltres no podem quedar-nos amb els braços creuats, sense fer res. En la seva recent carta sobre els joves, "Christus vivit", el Papa diu: "No siguem una Església que no plora davant aquests drames del seus fills (joves)" (n. 75). I afegeix que "el qui no sap plorar no és mare". L'Església vol ser mare i, per això, ha de sentir el dolor pel fill que no té prou per arribar a final de mes, pel que ha quedat al carrer, pel que camina enganxat a la droga o el que ha hagut d'emigrar.

Potser els que portam una vida còmoda i tenim cobertes les necessitats fonamentals, ja no sabem plorar. Però, "certes realitats de la vida només es veuen amb els ulls netejats per les llàgrimes" (n. 76). Per això, el Papa convida a que cadascú es pregunti: "jo he après a plorar?" He après a plorar quan veig a un ésser humà que necessita la meva ajuda? Pot ser que siguem només com aquests fillets capritxosos que ploren perquè el que volen és tenir més coses. Hem d'aprendre a plorar.

Aquest plor ha d'anar acompanyat de dues actituds. La primera és donar a conèixer aquestes situacions. El pitjor que podem fer és dissimular i ocultar-les perquè no es vegin les deficiències de la nostra societat. Alguns pares pensen que és millor amagar una desgràcia al seu fill perquè no pateixi, però això provoca que visqui en un ambient fictici, en una "bombolla" artificial. Però "la realitat no es pot amagar. El pitjor que podem fer és aplicar la recepta de l'esperit mundà que consisteix a anestesiar (els joves) amb altres notícies, amb altres distraccions, amb banalitats" (n. 75). S'ha de començar mostrant-los la realitat dolorosa de tants de germans que pateixen.

La segona actitud és la misericòrdia. El plor ens ha de portar a treballar per alleujar el sofriment dels altres. Els sentiments s'han de traduir en gests concrets d'acolliment i ajuda. Això és el que feis des de les Càritas parroquials i diocesana. Vosaltres sou l'Església que plora pels seus fills necessitats i que s'acosta a ells per prestar-los ajuda. Actuau en nom de les vostres comunitats parroquials i de l'Església diocesana, que se sent interpel·lada en veure la situació de molts homes i dones que han estat relegats als marges de la societat.

Siguem una Església que plora, una Església que viu la misericòrdia i la compassió. Acabaré amb un consell del Papa. Diu: "si no et surt, prega al Senyor que et concedeixi de vessar llàgrimes pel sofriment d'altres. Quan sàpigues plorar, llavors si que seràs capaç de fer alguna cosa de bon cor pels altres" (n. 76).

PARAULES EN LA TROBADA DIOCESANA DE FINAL DE CURS (Maó, 8 de juny de 2019)

Ens reunim al final del curs pastoral per revisar, amb l'ajuda de Déu, el que hem fet i per programar el proper curs pastoral. És moment de donar gràcies a Déu per tot el que hem viscut durant aquest any. Les nostres parròquies i comunitats, els nostres moviments i associacions, hem fet un esforç per créixer com Església que viu la comunió i que, de manera particular, és conscient de la responsabilitat que correspon als laics. Hem de reconèixer amb humilitat que els petits avenços que s'han donat en aquesta direcció són obra de l'Esperit Sant, que en tot moment anima i encoratja la nostra Església.

El final de curs és un moment també propici per a donar gràcies a tants cristians que viuen compromesos en la missió. Per descomptat, als sacerdots, diaques i religiosos, que viuen fidelment la seva vocació. Però, sobretot, vull agrair a molts de laics pel seu treball desinteressat en les activitats parroquials o en els organismes diocesans i, molt especialment, donar les gràcies a aquells que s'esforcen cada dia per viure i testimoniar la seva fe enmig d'aquesta societat.

Desitjam seguir caminant junts, com a deixebles de Jesús a Menorca, com a poble de Déu que habita en aquesta illa. La programació pastoral que presentarem marca una direcció comuna del nostre treball. Per al curs pròxim tindrem com a objectiu créixer com Església que acull tots. L'hospitalitat va

ser una característica essencial de Jesús i de les primeres comunitats. També avui es necessari ser Església que té els braços oberts per acollir a tothom, sense jutjar-los prèviament.

Gràcies pel vostre interès a participar d'aquesta trobada. I gràcies especialment a Mn. Lluc Riera, sacerdot mallorquí que sempre està disposat a ajudar a aquesta Església de Menorca. Lluc ens acompanya aquest matí i ens ajudarà a reflexionar sobre l'objectiu del proper curs. Bona jornada!

ESCRITS SETMANALS

LA CATEDRAL, CENTRE DE LA VIDA LITÚRGICA DE LA DIÒCESI
(Full dominical 2-6-2019)

Benvolgut diocesans:

Es diu en el Cerimonial de bisbes que la Catedral ha de ser considerada "el centre de la vida litúrgica de la diòcesi" (n. 44). La raó d'això la va exposar el Concili quan va dir que "el bisbe ha de ser considerat com el gran sacerdot del seu ramat, de qui deriva i depèn, en certa manera, la vida en Crist dels seus fidels" (SC 41). Crida l'atenció els dos verbs que s'utilitzen per explicar la relació entre el bisbe i els fidels: "derivar" i "depèn". El Concili afegia: "Per això, convé que tots tinguin en gran estima la vida litúrgica de la diòcesi al voltant del bisbe, sobretot en l'Església Catedral" (LG 21). Certament, només Crist és el Cap de l'Església. Però, per la imposició de mans rebuda en la seva ordenació, el bisbe ocupa a l'Església diocesana el lloc de Crist cap; és la seva imatge viva. "S'hi fa present nostre Senyor Jesucrist, gran Sacerdot, enmig dels creients" (LG 21).

En totes les celebracions litúrgiques presidides pel bisbe es posa en relleu el que és l'Església com a sagrament de salvació que, a través d'uns signes sagrats, posa els homes en relació amb Crist. La missa presidida pel bisbe, acompanyat pels sacerdots i diaques i al costat del poble de Déu, és una esplèndida epifania de la nostra Església. El Concili ho va expressar amb claredat quan en la constitució sobre la litúrgia va dir que "la principal manifestació de l'Església té lloc en la participació plena i activa de tot el poble sant de Déu en les mateixes celebracions litúrgiques, especialment en una mateixa Eucaristia, en una mateixa oració, al costat d'un únic altar que

el bisbe presideix envoltat per el seu presbiteri i els seus ministres" (SC 41). Els preveres apareixen al costat del bisbe, com a companys i col·laboradors seus. Els diaques ajuden el poble cristià a descobrir la varietat de ministeris que enriqueix l'Església i la important funció que en ella exerceixen. I després la vida consagrada i tot el poble sant de Déu, que s'uneix al voltant del bisbe, els preveres i diaques en l'escolta de la Paraula i la celebració del misteri eucarístic.

Per això és tan important que el bisbe celebri a l'altar de la Catedral almenys els tres moments litúrgics que es poden considerar fondants per a la vida cristiana: la Vetlla Pasqual, que és centre de les celebracions dominicals, eucarístiques i baptismals; les ordenacions, origen del ministeri en l'Església diocesana; i la Missa crismal, que és manifestació de la plenitud sacerdotal i signe de la unió de tots els preveres amb el bisbe. A més, en aquestes tres ocasions, la concelebració dels preveres amb el bisbe i el ministeri dels diaques expressa la unitat del sacerdoci ministerial en Crist i l'Església. És Ell, el Senyor, qui seu a la dreta del Pare, i no deixa d'estar present i operant en l'Església, pel ministeri jeràrquic, sobretot en les celebracions litúrgiques (cf. LG 21, SC 7). Participar de l'altar on celebra el bisbe, concelebrar amb ell en el seu altar, és la forma més expressiva de reafirmar i confirmar la comunió eclesial. En aquestes ocasions és especialment important manifestar la unitat del poble cristià entorn del seu bisbe, evitant la seva dispersió en petites comunitats. L'Eucaristia celebrada al voltant del bisbe vol expressar de manera singular la realitat de l'Església particular.

† Francesc Conesa Ferrer,
Bisbe de Menorca

LA SOBRIA Y NOBLE BELLEZA DE NUESTRA CATEDRAL (Full dominical 9-6-2019)

Queridos diocesanos:

Nuestra Catedral fue iniciada poco después de la restauración del cristianismo en Menorca, cuando el rey Alfonso III entró en Ciutadella y dispuso –como era habitual en la época- que la antigua mezquita fuera demolida y, en su lugar, se construyera una Iglesia dedicada a Santa María. Según la opinión de algunos expertos, de la primitiva mezquita se conserva aún parte del minarete, que estaría integrado en el actual campanario.

A comienzos del siglo XIV se edificó el templo actual en estilo gótico, siguiendo el modelo extendido en Cataluña. El templo está orientado hacia el oriente, hacia el sol naciente, que en la tradición litúrgica es un signo de Cristo. Su planta basilical invita a dirigirse hacia adelante y ponerse en camino hacia Dios. Contaba con tres puertas, que se abrían al oeste (puerta mayor), al norte (actualmente desaparecida) y al sur (actual puerta de la luz).

El gótico pretende unir el cielo y la tierra y para ellos se sirve de dos elementos: la verticalidad y la luminosidad. La introducción de bóvedas de arco ojival permitió aumentar la altura de las iglesias. Como explicaba Benedicto XVI, "el impulso hacia lo alto quería invitar a la oración y él mismo era una oración. De este modo, la Catedral gótica quería traducir en sus líneas arquitectónicas el anhelo de las almas hacia Dios" (18-11-2009).

El otro elemento del gótico es la luz, que entra en nuestra Catedral a través de sus vidrieras. La mayoría fueron tapadas posteriormente para proteger el edificio de las condiciones climatológicas adversas, pero en sucesivas restauraciones se han ido recuperando, para que a través de ellas volviera a penetrar la espléndida luz del mediterráneo. El gótico convirtió llos ventanales en grandes imágenes luminosas, en las que se contaba la vida de Cristo, de Santa María o de los Santos. La luz penetra a través de las vidrieras en el interior de la Catedral creando un clima que invita a la plegaria.

Por eso dice Benedicto XVI que "las Catedrales góticas mostraban una síntesis de fe y de arte expresada con armonía mediante el lenguaje universal y fascinante de la belleza, que todavía hoy suscita asombro". La nuestra, con su sobria y noble simplicidad, invita de manera especial al culto y a la oración, ayudando a elevar nuestra alma a Dios.

En nuestra Catedral encontramos también otros estilos artísticos, que reflejan los gustos de cada época y también la historia de nuestro pueblo. Fue particularmente violento el ataque de los turcos en 1558, que devastó la ciudad y también la Catedral. Como consecuencia, unos años más tarde, algunas bóvedas se desplomaron y fueron reconstruidas a comienzos del siglo XVII. Más tarde se añadieron la actual sacristía de canónigos, que era capilla de la comunión (renacentista, siglo XVI), la capilla de las ánimas (barroca, siglo XVII), la capilla de la Purísima (siglo XIX) y la fachada principal y actual capilla de la comunión (neoclásicas). En esas piedras se refleja la fe de un pueblo, el modo en que Menorca ha vivido y expresado su relación con Dios.

Tenemos que agradecer el buen trabajo de restauración realizado en nuestra Catedral por los obispos A. Deig, F. Ciuraneta y J. Piris, que culminó con la reapertura del templo en el año 2008, después de veinte años de trabajo. A nosotros corresponde seguir cuidando este precioso legado, para que la Catedral siga siendo lugar que acoja al pueblo de Dios que vive en Menorca.

† Francesc Conesa Ferrer,
Bisbe de Menorca

LA CATEDRAL A LA CIUTAT
(Full Dominical 16-6-2019)

Benvolguts diocesans:

La Catedral no només és centre religiós d'una població, sinó també un important centre de difusió de la cultura, la història, l'art i les tradicions d'un poble. La Catedral, enmig de la ciutat, és signe de la presència de l'Església en el món i configura la seva fisonomia. La nostra Catedral és l'edifici històric més singular de la ciutat que, a més, després de 700 anys segueix tenint el mateix ús pel qual es va crear.

Al voltant de la Catedral es desenvolupen importants esdeveniments de la vida de Menorca. A més d'acollir les eucaristies diocesanes i l'habitual celebració dels misteris centrals de la fe, en ella es viuen festes populars com l'Eucaristia del dia de Sant Antoni, patró de Menorca, o la "Missa de caixers" el dia de Sant Joan . Ens alegra contribuir a la festa del poble, ajudant a descobrir el sentit transcendent que té i donant profunditat espiritual al que es viu.

Al llarg dels segles la nostra Catedral ha estat també un important focus cultural per a Menorca. En la seva llarga història, les catedrals sempre van estar lligades a la cultura. No oblidem que en elles es van formar les escoles catedralícies, que van donar origen a les modernes universitats. També a Menorca la Catedral ha estat un important centre cultural. Molts dels seus canonges han destacat en les ciències i les arts. L'arxiu catedralici, que forma part de l'arxiu diocesà, és una important font documental que ens permet conèixer millor la nostra història.

Escrivia el Sr. Fernando Martí: "fins a èpoques properes, el poble que no podia gaudir dels béns que prodiga per a tots la nostra civilització actual, trobava doctrina i bellesa en les esglésies catedrals; allà totes les arts belles

i sumptuàries es conjugaven harmoniosament en la dedicació a Déu i el perenne ensenyament dels fidels. Retaules i portades, estàtues, pintures i vitralls constituïen la veritable 'bíblia pauperum', on els més rudes aprenien, de manera intuïtiva o mitjançant un ric i adequat simbolisme tot el desenvolupament del sublim misteri de la salvació" (Significado y misterio de la Catedral, p. 7).

La Catedral és també un important centre d'atracció turística, que és visitada cada any per milers de persones que desitgen conèixer la història i l'art d'aquest poble. Seria bo que, quan sortissin de la Catedral, els turistes no tinguessin la sensació d'haver visitat una cosa preciosa del passat, sinó una realitat viva. Amb l'esforç de tots, hem d'ajudar a comprendre el significat espiritual d'aquest temple que alberga una comunitat viva.

La Catedral és, sobretot, la casa de tota l'Església diocesana. No és un centre cultural, tot i que organitza i desenvolupa algunes activitats culturals; no és un museu, encara que en ella es troben molts elements d'interès històric i artístic; no és un centre d'atracció del turisme, que sumam als que ja té Menorca, tot i que està obert a les persones que ens visiten. És la casa de la comunitat diocesana, una realitat que està viva. És una casa que està habitada, perquè en ella celebra i viu la seva fe la comunitat cristiana.

† Francesc Conesa Ferrer,
Bisbe de Menorca

LA CATEDRAL, CASA ABIERTA A TODOS
(Full Dominical 23-6-2019)

Queridos diocesanos:

La Catedral está llamada a ser cada día un espacio abierto a todas las personas que desean escuchar la Palabra de Dios, celebrar la salvación en los sacramentos, admirar su belleza arquitectónica o rezar en silencio.

De modo particular, la Catedral tiene que ser casa abierta a los pobres. El obispo era llamado en la antigüedad el "procurator pauperum", el que se cuida de los más pobres. Cada Iglesia –y particularmente la Catedral- ha de ser casa en la que los más pobres se sientan acogidos. En la oración de dedicación de un altar se dicen unas palabras muy significativas: "que los pobres encuentren aquí misericordia, los oprimidos alcancen la verdadera libertad, y todos los hombres sientan la dignidad de ser hijos tuyos, hasta

que lleguen, gozosos, a la Jerusalén celestial". Si lo pensamos bien, la verdadera sede de Cáritas diocesana debería ser la Catedral porque la caridad que realiza nuestra diócesis brota de la mesa eucarística que congrega a la iglesia de Menorca.

Animo a los cristianos de Menorca a apreciar y amar nuestra Catedral y a sentirse en ella como en su propia casa. Os invito a entrar en ella con mirada de fe e ir descubriendo sus simbolismos (la cátedra, el altar, el ambón, etc.). La Catedral no es una iglesia más de la diócesis. Es "la" Iglesia de todos los católicos de Menorca. Contemplarla con mirada de fe nos hace descubrir el misterio de nuestra propia iglesia y lo que significa el ministerio del obispo.

Os invito también a peregrinar a la Catedral, "ad cathedram episcopi". Sería bueno que las parroquias de Menorca organizaran peregrinaciones anuales a la Catedral, para que los fieles aprendieran a conocerla y amarla (cf. Ceremonial obispos, n. 44). Peregrinar a la Catedral es una forma de manifestar el espíritu diocesano de las comunidades. Para el creyente, entrar en la Catedral no es un gesto sin importancia sino un acontecimiento que expresa su comunión con Cristo y con los demás cristianos. Entrar en la Catedral significa, también, manifestar nuestra vinculación con el obispo y con todas las comunidades esparcidas en el territorio diocesano.

Al peregrinar, hacemos memoria de nuestros orígenes. Es significativo que en nuestra Catedral esté enterrados los obispos que fallecieron siendo titulares de esta Diócesis. La Catedral tiene el privilegio, vigente aún hoy día, de ser espacio donde se entierran quienes fueron sus obispos. Por todos ellos, que fueron pastores de esta Iglesia, debemos orar, para que entren en los gozos eternos del Señor acompañados de sus buenas obras.

Me gustaría que esta celebración del 300 aniversario de la dedicación de nuestra Catedral, fuera una oportunidad para revitalizar su vida litúrgica y pastoral y también para incrementar la estima de los diocesanos por este lugar. Desearía que todos los fieles de Menorca sintieran que la Catedral es su casa y hogar y se sintieran identificados con ella.

Os ruego, finalmente, que cuando entréis en la Catedral oréis por mi, para que el Señor me conceda ser maestro con mi enseñanza, sacerdote de sus misterios y testigo de la fe en esta Iglesia de Menorca.

† Francesc Conesa Ferrer,
Bisbe de Menorca

ESCRITS EN PREMSA

LES MEVES VIVÈNCIES DE SANT JOAN
(publicat a Sant Joan-2019. Revista de les festes de Sant Joan)

Quan l'any 2009 vaig visitar Menorca per primera vegada, amb motiu de la pressa de possessió del Bisbe Salvador Giménez, no podia imaginar el que eren les festes de Sant Joan, ni tampoc podia pensar en aquell moment que més endavant tornaria a Menorca com a bisbe. En aquella ocasió alguns sacerdots menorquins em van parlar de les festes de Ciutadella -amb l'habitual passió i entusiasme d'aquells que les viuen- i em van explicar que els sacerdots també sortien a cavall i fins i tot vaig poder veure un vídeo amb l'entrada al que ara identific com la plaça del Born. Però res és comparable amb el que suposa viure sant Joan en primera persona, com he tingut oportunitat de fer-ho en els dos últims anys. Sant Joan és una explosió d'alegria i de sentiments, que transparenten l'ànima noble d'un poble. Crec que la meva procedència llevantina i el meu caràcter mediterrani han facilitat que connecti amb aquesta festa i la gaudeixi intensament.

El primer acte important té lloc el diumenge anterior, el *dia des be*. Però, també he tingut l'oportunitat d'anar alguns dies abans al lloc del pagès -de migjorn o de tramuntana, segons correspongui- per prendre part en la "*rentada des be*", un moment preciós per a preparar la festa i gaudir de l'hospitalitat dels pagesos i de la bona companyia de tantes persones que hi acudeixen. Però el diumenge des Bé és especial. Des de la vigília preparam amb cura Ca'l Bisbe, per poder acollir totes les persones que vindran -alguns ben prest- a presenciar l'acte i sortir a la tradicional fotografia que es fa cada any al pati. Pocs minuts després de les nou del matí, arriba la Comitiva que anuncia la festa, precedida pel so del tambor i el fabiol. És un goig obrir aquest dia les portes a tots i rebre a la Junta de Caixers, a l'home des be i a tota la Comitiva. La visita és breu i protocol·lària, però està carregada d'emocions i bons desitjos que marquen el principi de la festa. Aquest dia m'agrada també acudir a la representació de Foc i fum, una obra que em sembla deliciosa. Disfrut molt veient com el públic sap de memòria els texts que es reciten i com pren part en el que es representa, per acabar dient amb l'amo en Joan: "*foc i fum i que repiquin"*.

El dissabte de Sant Joan té per a mi dos moments molt especials. El primer és l'entrada del caixer senyor al Born. Em sembla molt polida i, alhora, espectacular, alegre i festiva. No és d'estranyar que atregui cada any a tants de visitants. És un privilegi poder contemplar des del balcó de Sant

Francesc la plaça del Born abarrotada de gent, veure l'entrada a galop del Caixer Senyor i, darrere, del Caixer Capellà, escoltar quan esclata la música i admirar els bots dels cavalls mentre fan el Caragol per la plaça. El segon moment màgic té lloc a l'Ermita de Sant Joan de Missa. El rés de vespres és el primer acte religiós de la festa, que honora al sant precursor del Senyor. L'entorn de l'Ermita i l'Ermita mateixa faciliten un clima de pregària assossegada. El ritual d'arribada dels cavalls, la protocol·lària entrada dels caixers i cavallers al temple, el cant dels salms i la distribució dels ciris: tot convida a advertir la importància del que es celebra i a entrar en l'esperit de la festa de Sant Joan .

I per fi arriba el dia gran de Sant Joan. Per a mi té el seu centre indiscutible a la solemne Eucaristia que es celebra a la Catedral, l'anomenada *Missa de Caixers*. La nostra Catedral es queda petita aquest dia per acollir aquesta Eucaristia que -seguint antics rituals- el Bisbe presideix, però és celebrada pel Caixer Capellà. M'agrada escoltar els sermons pronunciats pels sacerdots, commemorant el naixement del Baptista i convidant a descobrir el sentit religiós que anima la nostra festa.

Un altre moment que m'encanta són els jocs del pla. Allà baix, al pla de Sant Joan, es viuen moments d'emoció i d'alegria contemplant com competeixen els caixers i cavallers i com ressona la música quan algú "*encerta l'ensortilla*". Però el moment més especial per a mi és quan té lloc el darrer Caragol, amb els cavalls donant bots al so de la música que toca la banda de Ciutadella. És un moment de gran bellesa i emoció.

L'any passat el caixer capellà va sortir de casa meva, el que em va permetre viure també en primera persona altres detalls preciosos de la festa i, de manera molt especial, el darrer toc. Em va sorprendre veure tanta gent aglomerada al voltant de la porta quan ja gairebé estava clarejant, esperant el darrer toc de fabiol per acomiadar la festa i entre llàgrimes repetir-se*: fins l'any qui ve, si Déu ho vol*.

Ara m'he convertit en un entusiasta de les festes. Quan vaig a la meva terra o estic amb els meus germans bisbes, els parl d'elles, i els enseny els vídeos que hi duc al telèfon com un bon santjoaner, perquè puguin assaborir alguns dels moments i ambients més significatius que cada any es viuen a Ciutadella a les festes de Sant Joan.

SECRETARIA GENERAL

DECRETS

ESTATUT DE LA CÚRIA DIOCESANA DE MENORCA A LA SECCIÓ PASTORAL
DECRET

La Cúria Diocesana és un instrument al servei del Bisbe en la seva tasca de guiar i governar pastoralment la Diòcesi. La seva finalitat és fomentar la comunió i impulsar la missió dins de l'església diocesana. La Cúria és un mitjà per a fomentar la coordinació, unitat i comunió dins de l'Església diocesana. Aquesta comunió està sempre al servei de la missió, que és una tasca prioritària de l'Església.

D'acord amb el Codi de Dret Canònic la Cúria té tres grans camps d'actuació: la direcció de l'activitat pastoral, el camp administratiu i el judicial (cf. c. 469). El present Estatut té com a finalitat regular la secció pastoral de la cúria, establint les competències específiques dels diferents organismes i la necessària coordinació entre ells.

Els grups de discerniment que van treballar els temes diocesans durant el curs 2017-2018 van assenyalar la conveniència de revisar l'organització de les diverses àrees i secretariats de la Cúria Diocesana. Durant el present curs el tema ha estat estudiat pel Col·legi de Consultors, el Consell Presbiteral i el Consell Diocesà de Pastoral. Amb el parer favorable d'aquests consells diocesans, d'acord amb els cànons 391, 469, 470 i els nn. 176, 177 i 181 del Directori sobre el ministeri pastoral dels bisbes "Apostolorum successores", APROVO L'ESTATUT DE LA CÚRIA DIOCESANA DE MENORCA A LA SECCIÓ PASTORAL, amb el desig que aquesta reforma serveixi millor a la missió evangelitzadora de l'Església.

Aquesta reforma entrarà en vigor l'1 de setembre de el 2019.
Ciutadella, 31 de maig de 2019

† Francesc Conesa Ferrer
Bisbe de Menorca
Per manament del Sr. Bisbe,
Jaume Ametller Pons
Secretari General i Canceller

LA SECCIÓ PASTORAL DE LA CÚRIA DIOCESANA

1.- La secció pastoral de la Cúria té com a finalitat impulsar les obres d'apostolat (cf. Christus Dominus, 27) coordinant i impulsant la missió evangelitzadora de l'església diocesana.

2.- La reforma i reestructuració de la secció pastoral de la Cúria, s'ha realitzat atenent els següents criteris:

a.- Que totes les estructures estiguin al servei de la missió, seguint el que ens demana el Papa Francesc: "La reforma d'estructures que exigeix la conversió pastoral només pot entendre's en aquest sentit: procurar que totes elles es tornin més missioneres, que la pastoral ordinària en totes les instàncies sigui més expansiva i oberta, que col·loqui als agents pastorals en constant actitud de sortida i afavoreixi així la resposta positiva de tots aquells a qui Jesús convoca a la seva amistat "(EG 27).

b.- Créixer en el camí de la sinodalitat, compartint la missió comuna. Amb aquesta finalitat, es recomana facilitar la incorporació dels laics a les responsabilitats diocesanes. El vigent pla de pastoral demana "responsabilitzar els laics de la coordinació de diversos àmbits de la pastoral parroquial i diocesana" (objectiu curs 2018-2019).

c.- Enfortir la comunió promovent una major coordinació entre els diferents organismes que formen part de la Cúria i en la seva relació amb el Bisbe, que és el guia en la fe i en la caritat.

d.- Simplificar, en la mesura del possible, l'estructura de la nostra Cúria, tenint en compte les reduïdes dimensions de la nostra Diòcesi.

3.- L'Església té la missió de perllongar en la història l'acció de Jesucrist. Per la consagració episcopal, el Bisbe ha rebut la missió de santificar, ensenyar i governar, "fent les vegades del mateix Crist, Mestre, Pastor i Sacerdot i actuant en el seu nom" (LG 21). Per exercir aquesta missió, se serveix de les diferents àrees i secretariats diocesans.

En funció de les tres grans accions de l'Església (anunci, litúrgia i caritat) s'estableixen tres àrees: àrea de l'anunci (kerigma-martyria), àrea de la litúrgia i l'espiritualitat (leiturgia) i àrea de la pastoral social (diakonia) . En atenció a les persones, s'estableix una àrea, la de laics.

4.- El bisbe diocesà s'ocuparà directament de la relació amb els sacerdots, diaques i religiosos. Per a la relació amb els sacerdots i l'atenció a la seva formació permanent comptarà amb l'ajuda del vicari general. Per tenir cura de la formació dels diaques permanents podrà comptar amb un sacerdot o diaca responsable de la formació permanent. La relació amb els religiosos es realitzarà habitualment a través del president/a de CONFER i mitjançant l'atenció personal de les comunitats contemplatives.

5.- Per al servei de totes les àrees pastorals s'estableix un gabinet de comunicació, que és l'organisme responsable de les actuacions en els mitjans de comunicació. Aquest gabinet és un servei a tota la pastoral diocesana i no estarà vinculat a cap àrea.

6.- Cada àrea de pastoral agrupa els secretariats que li són afins. Al capdavant de cada àrea hi ha el delegat, que serà nomenat pel temps de cinc anys, que pot ser prorrogat. La seva missió és coordinar totes les activitats d'aquesta àrea, mantenint contacte amb les altres àrees de pastoral i seguint les orientacions de la Diòcesi. El delegat és el responsable immediat del bon funcionament dels secretariats que té al seu càrrec. Res no obsta perquè el delegat sigui també director d'algun dels secretariats que formen part de la seva àrea.

7.- La tasca encomanada a una àrea de pastoral s'organitza en diversos secretariats, que són responsables de coordinar i animar els sectors pastorals assignats. Els directors dels secretariats seran nomenats per un temps de quatre anys, que podrà ser renovat.

8.- Les àrees de pastoral i els secretariats són serveis que la Diòcesi presta a les persones i a les parròquies. Tenen com a finalitat promoure i animar la pastoral diocesana al servei de les persones a les que van dirigits (joves, famílies, presos, etc.). I ofereixen un servei a les parròquies, ajudant-los a dur a terme de manera concreta la missió de l'Església.

9.- Tant els directors de secretariat com els delegats diocesans podran ser sacerdots, diaques o laics. En el cas que el responsable sigui un laic, podrà comptar amb un consiliari que l'ajudarà en la seva tasca des de la funció pròpia del ministeri presbiteral.

ÀREA DE L'ANUNCI

L'àrea de l'anunci té com a finalitat coordinar, animar i encoratjar totes aquelles accions que serveixin a l'anunci de la Paraula.

El delegat de l'àrea de l'anunci assumirà també la responsabilitat de promoure, coordinar i impulsar totes les iniciatives pastorals que promouen l'anunci del kerigma i la nova evangelització.

1.- Secretariat de Catequesi i iniciació cristiana

El secretariat de Catequesi està al servei de l'educació en la fe dels infants, joves i adults. Les seves tasques principals són:

- Conèixer la realitat catequètica de la diòcesi per a un bon acompanyament de la mateixa (necessitats, possibilitats, reptes i desafiaments)
- Col·laborar en l'elaboració del projecte catequètic diocesà i donar-lo a conèixer
- Vetllar per la formació de catequistes
- Fomentar la vida espiritual del catequista
- Donar a conèixer els materials escrits, audiovisuals o digitals que puguin ser vàlids per el seu ús en la catequesi.
- Coordinar, amb els rectors l'organització i el desenvolupament del catecumenat d'iniciació cristiana per a aquells adults que sollicitin el baptisme amb la col·laboració del secretariat de litúrgia i oració.

2.- Secretariat d'ensenyament i cultura

El secretariat d'ensenyament i cultura té com a finalitat promoure i acompanyar la presència evangelitzadora de l'Església en l'àmbit de l'escola i de la cultura.

El director d'aquest secretariat representa la Diòcesi davant les autoritats educatives dels diversos centres docents i de la comunitat autònoma i vetllarà pel compliment de la legislació sobre ensenyament religiós escolar i pels drets i deures dels professors de religió.

Les seves tasques principals són:

- Promoure la dimensió evangelitzadora de l'ensenyament religiós escolar i del seu professorat
- Presentar anualment un llistat de professors idonis al bisbe per a ser proposats a l'autoritat educativa civil com a professors de religió i moral catòlica.
- Formació permanent integral del professorat que imparteix l'assignatura de religió
- Tenir cura de la qualitat de l'ensenyament religiós escolar, exercint la inspecció de l'àrea de religió i moral catòlica d'acord amb els textos i currículum aprovats.

- Col·laborar en els projectes educatius de l'Escola Catòlica animant de manera especial als equips de pastoral dels collegis.
- Promoure la relació entre els professors cristians que imparteixen qualsevol assignatura
- Fomentar el diàleg de l'Església Diocesana amb les diverses institucions científiques, culturals i artístiques presents en la mateixa.
- Promoure i donar suport a iniciatives de diàleg amb la cultura

3.- Secretariat de missions

El secretariat de missions s'ocupa de l'animació missionera de l'Església de Menorca per tal que cada un dels fidels entenguin i assumeixin responsablement el seu compromís amb la missió "ad gentes" a través de l'oració, el sacrifici i la cooperació econòmica . Ordinàriament el director del secretariat de missions serà també director de les Obres Missionals Pontifícies.

Les seves tasques principals són:

- Suscitar i aprofundir la consciència missionera del Poble de Déu en la nostra Diòcesi, informant sobre la vida i necessitats de la missió "ad gentes".
- Vetllar perquè la dimensió missionera estigui present en tota l'acció pastoral de l'Església.
- Preparar i difondre les diferents campanyes missioneres.
- Mantenir contacte amb els missioners de la nostra Diòcesi, collaborant amb la posada en marxa dels seus projectes pastorals a través de la campanya "Menorca missionera".
- Preparar els missioners que surten per la missió "ad gentes" enviats per l'Església diocesana.
- Promoure les vocacions missioneres tant entre els laics com entre els sacerdots i diaques.

4.- Secretariat d'ecumenisme i diàleg interreligiós

El secretariat de ecumenisme i diàleg interreligiós té com a finalitat potenciar el treball per la unitat dels cristians i el diàleg amb les persones d'altres religions amb presència significativa en la Diòcesi.

Les seves tasques principals són:

- Mantenir relacions amb les diferents esglésies i comunitats eclesials establertes a Menorca promovent espais de diàleg i intercanvi d'experiències
- Proposar iniciatives conjuntes de formació i d'espiritualitat, tenint

cura de la celebració anual de la setmana de pregària per la unitat dels cristians i altres activitats significatives en l'àmbit ecumènic.
- Fomentar la formació ecumènica dels fidels, donant a conèixer el Magisteri de l'Església relatiu a l'ecumenisme.
- Tenir cura del diàleg interreligiós i la col·laboració amb altres religions no cristianes, promovent àmbits de trobada i col·laboració.

5.- Secretariat de pastoral del turisme

El Secretariat de pastoral del turisme té com a fi coordinar i animar la Pastoral del Turisme a la Diòcesi.

Les seves tasques principals són:
- Estudiar la realitat del turisme a la Diòcesi així com les seves necessitats pastorals i les mancances que es donen.
- Animar amb esperit missioner la pastoral del turisme a les parròquies i altres organismes de la Diòcesi
- Capacitar agents de pastoral per a l'atenció als turistes (acollida, explicació del patrimoni, etc.)
- Atendre els treballadors i empresaris del món del turisme
- Mantenir coordinació amb la Conferència Episcopal. Donar a conèixer i ajudar a la reflexió sobre el Missatge anual de la Santa Seu per a la Jornada Mundial del turisme.
- Impulsar la col·laboració amb les autoritats públiques i les administracions locals en l'atenció al turisme.

ÀREA DE LA LITÚRGIA I L'ESPIRITUALITAT

L'àrea de la litúrgia i l'espiritualitat té com a finalitat programar i promoure l'acció de l'Església en l'àmbit del culte, la litúrgia i l'espiritualitat.

1.- Secretariat de litúrgia i oració

El secretariat de litúrgia i oració té com a finalitat promoure, animar i coordinar la pastoral litúrgica a la Diòcesi.

Les seves tasques principals són:
- Fomentar la formació litúrgica dels fidels, posant en marxa totes les iniciatives que siguin necessàries amb aquesta finalitat.
- Assessorar en matèria litúrgica als organismes diocesans i parroquials, així com potenciar la bona preparació de les celebracions.
- Preparar les celebracions diocesanes, facilitant subsidis i materials per a la seva realització.

- Vetllar per la formació dels ministres extraordinaris de la comunió i els lectors
- Preparar el calendari litúrgic propi de la Diòcesi, actualitzar-lo i donar-li difusió
- Programar jornades de pregària, recessos i exercicis espirituals dirigits als fidels laics per tal d'ajudar-los a créixer interiorment.
- Fomentar en els fidels el desig de santedat, amb particular atenció als beats de la Diòcesi i als sants relacionats amb Menorca.

Aquest secretariat tindrà una relació d'especial col·laboració amb la "Xarxa mundial d'oració pel Papa" (Apostolat de l'Oració) i la "Unió eucarística reparadora" (Marías del Sagrari).

2.- Secretariat de confraries i pietat popular

El Secretariat de Confraries i pietat popular s'ocupa de fomentar i de promoure la religiositat popular

Les seves tasques principals són:

- Fomentar la formació religiosa i espiritual dels membres de les confraries i germandats, procurar que les seves celebracions siguin respectuoses amb la litúrgia i evangelitzadores i animar el seu compromís caritatiu.
- Mantenir contacte amb les juntes de govern de les confraries per tal d'intercanviar experiències i garantir la bona convivència entre ells.
- Treballar perquè les Confraries s'integrin en la vida i activitats diocesanes i segueixin el pla diocesà de pastoral.
- Animar sobre la importància de la pietat popular per a la vida de fe del poble de Déu.
- Oferir orientacions per promoure la pietat popular en clau evangelitzadora

3.- Secretariat de santuaris i peregrinacions

El Secretariat de santuaris i peregrinacions és l'organisme que s'ocupa de conrear l'acció pastoral en els santuaris i preparar les peregrinacions promogudes per la Diòcesi.

- Facilitar l'acció pastoral en els santuaris i ermites de la Diòcesi mantenint contacte amb els seus responsables i facilitant orientacions i criteris per a l'acció pastoral en els mateixos.
- Organitzar les peregrinacions promogudes directament per la Diòcesi i assessorar les parròquies i institucions eclesials que desitgin emprendre un pelegrinatge, vetllant perquè sigui un itinerari de trobada amb Déu.

ÀREA DE LA PASTORAL SOCIAL

L'àrea de pastoral social té com a finalitat promoure, orientar i coordinar tot el que d'una manera estable i organitzat es fa en l'àmbit social i caritatiu a la Diòcesi.

1.- Càritas Diocesana

Càritas diocesana és l'organisme de l'Església de Menorca responsable de promoure i coordinar la comunicació cristiana de béns i té com a finalitat la promoció humana i desenvolupament integral de tots els homes.

La persona responsable executiva de les accions de Càritas diocesana és el director o directora, que és nomenat pel bisbe d'acord amb els seus propis estatuts. El bisbe nomena també un delegat episcopal, que el representa en els diversos organismes de Càritas Diocesana. La seva principal comesa és l'orientació i animació cristiana i evangèlica de Càritas, cuidant la seva identitat eclesial.

Són tasques principals de Càritas Diocesana:

- Estudiar els problemes que planteja la pobresa i marginació a la Diòcesi, analitzant-ne les causes i conseqüències
- Suscitar i animar l'esperit i l'acció caritativa de l'Església diocesana en relació amb els pobres i marginats de la Diòcesi
- Animar l'acció de l'Església amb els pobres i marginats de tot el món (cooperació internacional)
- Promoure, sostenir i estimular l'acció caritativa i social de les parròquies i comunitats cristianes diocesanes
- Animar el voluntariat, tant a les Càritas parroquials com la diocesana, i oferir vies per a la seva formació.
- Promoure, animar i urgir solucions a la marginalitat d'acord amb la dignitat humana
- Promoure l'economia social i solidària, com a signe d'un nou model econòmic més just
- Atenció al món de les migracions promovent l'acollida i la protecció en l'Església i la societat, i sensibilitzant als cristians a la inserció i la promoció social dels migrants i refugiats
- Treballar de manera coordinada amb altres entitats d'acció social
- Coordinar els seus treballs amb la Càritas de Balears i Càritas Espanyola

Càritas diocesana actuarà de manera coordinada amb altres entitats eclesials que promoguin els seus mateixos fins i, de manera especial, amb les Conferències de Sant Vicent de Paul pel que fa a l'acció caritativa i amb

l'Associació pública de fidels "Mans Unides", en tot el que fa a cooperació internacional per al desenvolupament.

2.- Secretariat de pastoral penitenciària

El secretariat de pastoral penitenciària té com a missió portar la presència de l'Església en el món del centre penitenciari de Menorca: els interns, els seus familiars i el personal de servei.

Les seves tasques principals són:

- Anunciar l'Evangeli de Jesucrist en el món de la presó
- Celebrar la fe cristiana juntament amb els interns a la presó
- Treballar en programes de reinserció, formació i creixement humà i espiritual de les persones preses, preparant-les per a la reincorporació a la societat i les seves famílies, de manera coordinada amb Càritas diocesana
- Promoure en les comunitats cristianes i en la societat una mentalitat d'acollida i suport a les persones reinserides.

3.- Secretariat de pastoral de la salut i de la gent gran

El secretariat de pastoral de la salut i de la gent gran té com a finalitat promoure, animar i coordinar l'acció evangelitzadora de l'Església en el món de la salut i en l'àmbit de la gent gran.

Les seves tasques principals són:

- Ajudar a les persones malaltes a viure cristianament la malaltia i la mort
- Atendre i acompanyar els malalts i els seus familiars en els domicilis i en els centres geriàtrics i sociosanitaris.
- Impulsar el protagonisme de les comunitats parroquials en la pastoral de la salut i en l'atenció de la gent gran.
- Acompanyar la tasca dels capellans i col·laboradors en el servei d'assistència religiosa catòlica dels hospitals.
- Promoure la trobada i formació de professionals de la salut cristians
- Propiciar la formació i l'espiritualitat dels agents de pastoral de la salut.
- Celebrar la Pasqua del malalt

En la tasca d'atenció a la gent gran, tindrà molt en compte a l'associació de fidels "Vida Creixent".

4.- Comissió diocesana Justícia i Pau

La Comissió Justícia i Pau és un organisme eclesial creat pel bisbe amb

la missió de promoure i defensar la justícia i la pau, els drets humans i dels pobles, la cooperació al desenvolupament i el respecte a la creació.

Els membres de la comissió són designats pel bisbe diocesà pel temps de quatre anys. El bisbe pot nomenar un representant que participarà en les reunions amb veu i vot.

Les seves tasques principals són:

- Promoure i defensar el respecte dels drets humans, la justícia i la pau
- Estudiar i difondre la doctrina social de l'Església
- Impulsar el compromís dels cristians i de les institucions en el món polítco-social
- Treballar per a la cura de la creació

ÀREA DEL LAÏCAT

L'àrea del laïcat té com a objectiu promoure l'atenció i el desenvolupament de la vocació laïcal, estimulant el treball dels diferents moviments d'apostolat seglar i coordinant el treball de les pastorals sectorials que li són encomanades.

1.- Secretariat de família i vida

El secretariat de família i vida té com a finalitat promoure i coordinar la pastoral i l'apostolat amb les famílies, així com la defensa de la vida.

Les seves tasques principals són:

- Donar a conèixer el missatge cristià sobre el matrimoni, la família i la defensa de la vida mitjançant conferències, cursos i altres mitjans de difusió.
- Organitzar jornades i actes diocesans en relació amb la família i amb la vida.
- Encoratjar l'adequada preparació per al matrimoni, formant als preparadors i revisant els cursos de preparació.
- Promoure en les parròquies la creació de grups de matrimonis que cultivin l'espiritualitat conjugal.
- Encoratjar la implantació de moviments familiars a la Diòcesi.
- Promoure el Centre d'Orientació Familiar (COF) de la Diòcesi i coordinar la seva activitat, amb la finalitat d'atendre i acompanyar les famílies que ho requereixin.
- Fomentar la defensa i tutela de la vida humana des del primer moment de la seva concepció fins a la seva fi natural.

Per desenvolupar la seva tasca posarà els mitjans per coordinar-se amb l'Associació "Equips de la Mare de Déu", present a la Diòcesi.

2.- Secretariat de pastoral d'infància i joventut

El secretariat de pastoral d'infància i joventut és l'organisme de la Diòcesi que té com a finalitat promoure el treball d'evangelització dels infants, adolescents i joves amb la finalitat de suscitar i acompanyar la seva trobada amb Jesucrist en la comunió eclesial.

El director del secretariat, amb el vistiplau del bisbe, formarà un equip que sigui responsable d'aquesta pastoral a la Diòcesi. És convenient que el secretariat s'organitzi en diverses seccions tenint en compte els diversos sectors pastorals que se li encomanen: la infància (10-12 anys), l'adolescència (12-18 anys) i la joventut (18-29 anys).

Les seves tasques principals

- Coordinar totes les activitats dirigides a proposar l'Evangeli als joves.
- Orientar i animar la pastoral de fillets, adolescents i joves a les parròquies, facilitant un itinerari formatiu i materials per fer-ho.
- Crear vies de formació integral dels agents de pastoral d'infància, adolescència i joventut.
- Coordinar les accions diocesanes amb els joves, amb les que realitzen aquells moviments i associacions juvenils que treballen a la Diòcesi: Clubs d'Esplai, Escoltes de Menorca, Escola catòlica.
- Programar i organitzar les jornades de joves a nivell diocesà així com les trobades que puguin organitzar-se a nivell nacional o internacional.

3.- Secretariat de pastoral universitària

El secretariat de pastoral universitària s'ocupa de l'acció pastoral amb els alumnes, professors i personal no docent en el centre universitari existent a Menorca (UIB Alaior), i la pastoral amb els joves universitaris que estudien fora de l'illa.

Les seves tasques principals són:

- Promoure la presència de l'Església en la universitat i programar i organitzar activitats pastorals al centre universitari d'Alaior.
- Realitzar un servei pastoral als universitaris promovent grups de fe en les principals ciutats on es troben.
- Realitzar un servei a la fe dels joves durant el període universitari, facilitant mitjans de formació cristiana, que els ajudin a integrar en la seva vida els coneixements que adquireixen i la fe cristiana.
- Mantenir contacte amb els joves universitaris de la Diòcesi, particularment en període de vacances, per oferir-los la possibilitat de participar en trobades, celebracions, voluntariat, formació o convivències.

4.- Secretariat de pastoral vocacional

El secretariat de pastoral vocacional és l'organisme diocesà de programació i execució de la pastoral vocacional, particularment la pastoral vocacional d'especial consagració.

Les seves tasques principals són:

- Sensibilitzar la comunitat cristiana sobre el sentit i valor vocacional de tota la vida humana, fomentant una cultura de la vocació.
- Sensibilitzar el poble de Déu de la necessitat de suscitar, acollir i acompanyar les vocacions tant a la vida sacerdotal com les d'especial consagració, convidant a pregar intensament amb aquesta finalitat.
- Ajudar a que sigui present el plantejament vocacional tant en les activitats de la resta de secretariats com en la vida de les parròquies i dels moviments apostòlics.
- Organitzar activitats per promoure la vocació (setmanes vocacionals, campanyes, etc.)
- Possibilitar trobades amb adolescents i joves en els quals es pugui fer un plantejament vocacional personal i comunitari, en coordinació amb el nostre Seminari.

5.- Escoles diocesanes de formació

El Secretariat de "escoles diocesanes de formació" té com a finalitat promoure la formació dels fidels cristians, particularment dels fidels laics.

Les seves tasques principals són:

- Promoure una Escola Bàsica de Formació per als agents de pastoral de la Diòcesi, en la qual puguin rebre una formació integral.
- Coordinar les tasques de l' Institut Diocesà de Teologia (IDITEM) dirigides a la formació permanent dels fidels laics.
- Estimular que els fidels laics assoleixin una formació superior a través de l'ISCREB o d'altres instituts de teologia a distància.
- Organitzar conferències i cursos de teologia, bíblia, litúrgia i espiritualitat per a la formació del laïcat.

GABINET DE COMUNICACIÓ

El gabinet de comunicació té la responsabilitat de la comunicació dins de l'església i de l'església amb la societat. A aquest gabinet correspon orientar, promoure i coordinar l'evangelització en el camp de la comunicació social i els seus mitjans.

El gabinet està presidit per un director, nomenat pel bisbe diocesà, i poden formar part del mateix tant voluntaris cooperadors com a personal contra-

ctat. El gabinet pot organitzar-se internament en diversos departaments (premsa, ràdio, publicacions, pàgina web, etc).

Les seves tasques principals són:

- Promoure, orientar i coordinar l'evangelització per i dels mitjans de comunicació social.
- Desenvolupar i coordinar l'acció pastoral al voltant de la comunicació
- Transmetre a l'opinió pública la imatge correcta i intel·ligible de la vida de la Diòcesi.
- Contribuir a la formació de sacerdots, diaques, religiosos i altres agents de pastoral en l'ús dels mitjans de comunicació.
- El gabinet és el responsable de la publicació del "Full dominical", de la pàgina web de la Diòcesi i de la programació diocesana a la ràdio i en altres mitjans audiovisuals.
- El gabinet de comunicació actua com a oficina d'informació del Bisbat

COORDINACIÓ DE LES DIVERSES ÀREES

Correspon al Bisbe guiar i coordinar tota l'acció evangelitzadora de l'Església. El Bisbe podrà convocar els responsables d'àrea pastoral juntament amb el director del gabinet de comunicació per tal de:

- Analitzar conjuntament la realitat diocesana des de les àrees pròpies.
- Fixar objectius comuns de l'acció pastoral.
- Participar en l'elaboració del pla diocesà de pastoral i el calendari pastoral diocesà.
- Avaluar la marxa del pla diocesà i de les accions programades per a cada curs.
- Coordinar les diverses activitats evangelitzadores de la Diòcesi.

Els delegats d'àrea són membres nats del Consell diocesà de pastoral, d'acord amb els seus estatuts (art. 5,1). A més, cadascuna de les àrees de pastoral estarà representada en el Consell per un fidel laic (art. 5, 2).

Ciutadella, 31 de maig de 2019

† Francesc Conesa Ferrer
Bisbe de Menorca
Per manament del Sr. Bisbe,
Jaume Ametller Pons
Secretari General i Canceller

NOMENAMENTS

FRANCESC CONESA FERRER
BISBE DE MENORCA

Tenint en compte les circumstàncies que concorren en la persona de
Mn. **Josep Lluís Ponsetí Pons,**
el **NOMENO**
Rector de la Parròquia de Sant Antoni Abad de Fornells

i li confereixo les facultats necessàries a l'efecte, segons les disposicions canòniques sobre els Rectors contingudes als Cànons 519-538 del Codi de Dret Canònic, les normes i legítims costums vigents en aquesta Diòcesi, exhortant-lo al compliment fidel de les obligacions inherents a aquest Ofici eclesiàstic i a que en l'exercici d'aquest ministeri posi tot el seu interès i prudència que el bé dels germans reclama.

Ciutadella de Menorca, 27 de juny de 2019.

Signat,

† Francesc Conesa Ferrer
Bisbe de Menorca
Per manament del Sr. Bisbe,
Jaume Ametller Pons
Secretari General i Canceller

PLA DIOCESÀ DE PASTORAL

AVALUACIÓ DEL PLA DE PASTORAL DIOCESÀ
Programació diocesana 2018-2019

Aquest curs pastoral ens vam proposar com a objectiu treballar junts per créixer com UNA ESGLÉSIA QUE VIU LA COMUNIÓ I LA CORRESPONSABILITAT posant especial accent en la corresponsabilitat dels laics. Vam assenyalar també dos camps prioritaris d'acció, a on van dirigits els nostres esforços: LES FAMÍLIES i ELS JOVES

Amb l'aportació de les parròquies, arxiprestats i secretariats diocesans, presentam la nostra avaluació del que s'ha realitzat

Avaluació de les accions

1.- Promoure la vivència comunitària de l'Eucaristia, que anticipa el banquet del Regne

En l'avaluació realitzada per les parròquies s'assenyala que durant aquest curs:

- Hi ha hagut un esforç per a millorar l'acolliment de les persones que acudeixen a les celebracions (i també a les persones que ens visiten).
- S'ha avançat en la preparació de la litúrgia, encara que potser s'ha d'avançar cap a la formació de grups estables que col·laborin en aquest tema.
- En alguns llocs s'han fet cursos per a lectors i s'han dut a terme altres iniciatives de formació litúrgica.
- També s'han potenciat els cants i la participació dels infants en les celebracions.

2.- Potenciar la pastoral de conjunt als arxiprestats, amb l'ajuda dels Consells Pastorals arxiprestals

Per dur a terme aquesta acció:

- A principi de curs es van reunir els arxiprestos amb el Sr. Bisbe i el Vicari General, per analitzar el funcionament dels consells i assenyalar vies de millora.
- Es va veure la conveniència de revisar i actualitzar els estatuts d'aquests consells. Al desembre de 2018 el Sr. Bisbe va aprovar aquesta revisió dels estatuts del *Consell per a la coordinació pastoral de l'arxiprestat.*
- Durant aquest curs s'ha regularitzat la vida dels consells en els tres arxiprestats.

3.- Revisar les escoles de formació de laics i proposar des de la Diòcesi itineraris de formació d'adults

Per dur a terme aquesta acció:

- Al mes d'octubre es va tenir una reunió amb totes les persones implicades en la formació d'adults. Es van exposar les diverses ofertes de formació i es va dialogar sobre la conveniència de posar en marxa una escola bàsica de formació d'agents de pastoral.
- La proposta de establir una escola bàsica de formació va ser portada al consell de pastoral del mes d'octubre. A poc a poc s'ha anat perfilant el temari i mètode d'aquesta escola. En l'últim consell diocesà de pastoral es va acordar posar en marxa la escola a nivell diocesà el pròxim curs.

4.- Responsabilitzar als laics de la coordinació de diversos àmbits de la pastoral parroquial i diocesana

En l'avaluació realitzada per les parròquies se subratlla que:

- És molt important crear sentit de pertinença a la parròquia, per facilitar que els laics s'impliquin en la mateixa. Es precís avançar en la vivència de la comunió perquè tothom se senti responsable de la vida de la comunitat.
- Algunes parròquies han avançat confiant més responsabilitats als laics encara que altres assenyalen que el sacerdot és encara el que porta a terme la major part de les tasques pastorals.
- Un altre tema on s'ha avançat és en valorar la importància del consell pastoral parroquial. En algunes parròquies s'ha renovat o s'ha constituït.
- Es parla finalment, d'ajudar els grups parroquials amb més dificultats, fomentant la participació dels feligresos en els mateixos.

A la pastoral diocesana:

- S'ha realitzat una reforma de la secció pastoral de la Cúria, en la qual es preveu una major participació dels laics al capdavant dels secretariats o de les àrees de pastoral: *"Tant els directors de secretariat com els delegats diocesans podran ser sacerdots, diaques o laics"*.
- Es va avançant en aquesta línia, nomenant alguns laics per dur a terme tasques diocesanes.
- S'ha promogut, d'acord amb els consells diocesans, la participació de la nostra Diòcesi al Congrés Nacional de Laics, començant la fase diocesana.

5.- Tenir cura dels moments de pregària personals i comunitaris, promovent la lectura creient de l'Escriptura, l'adoració del Santíssim, els recessos, exercicis espirituals i grups d'oració, amb l'ajut de l'Exhortació "Gaudete et Exultate ".

Les parròquies han treballat:

- Intensificant els moments de pregària. Moltes parròquies parlen que han potenciat l'adoració eucarística mensual.
- S'han dut a terme iniciatives com tallers de pregària amb fillets, rés de la litúrgia de les hores en grups, difusió de recursos per a pregar en família.
- També s'ha acompanyat a les Confraries, perquè visquin els actes que celebren en clima de pregària.

Des de la Diòcesi:

- S'ha promogut la iniciativa "24 hores per al Senyor"
- S'ha publicat al Full Dominical una reflexió sobre l'Exhortació "Gaudete et Exultate"
- Es va promoure la trobada diocesana de espiritualitat amb les confraries
- S'estan preparant uns exercicis espirituals per als laics.

6.- Revisar la catequesi d'iniciació cristiana a la nostra Diòcesi

Durant aquest curs s'ha fet revisió de la catequesi:

- Al mes d'octubre es va lliurar un qüestionari, que ha estat treballat pels catequistes i en algunes parròquies també pel consell parroquial.
- Totes les parròquies han participat en aquest treball, que ha estat valorat positivament, perquè ha ajudat a veure el que es fa i com es pot millorar.
- El secretariat de catequesi ha elaborat un resum de les respostes, que s'ha presentat als consells diocesans.
- A la llum de les respostes, s'elaborarà una proposta de directori o guia per a la iniciació cristiana a la nostra Diòcesi, per tal que sigui estudiada durant el curs vinent.

Accions amb la família

1.- Reforçar a els cursos de preparació al matrimoni

En relació a aquest objectiu:

- En el mes de juliol es va tenir una trobada de preparadors al Toro, per unificar criteris entre els diferents equips.
- En març es va organitzar una xerrada per als preparadors sobre "la fragilitat de la parella" (Carles Pérez Testor).
- Se ha convidat a una parella jove a incorporar-se al equip de Maó.
- La participació dels preparadors no ha estat molt alta.

2.- Constituir el Centre d'Orientació Familiar

En relació a aquest objectiu:

- Els responsables de pastoral familiar han participat a la trobada de directors de COF a Madrid.
- S'ha anat formant l'equip del COF. En el mes de març es va fer una primera trobada; i altra en abril, amb un equip més ample.
- S'ha acordat començar la formació a principi del curs que ve. També, és important mantenir converses sobre diferents temes per tal d'unificar criteris i fer difusió.

Accions amb els joves

1.- Promoure la formació d'agents de pastoral juvenil

En relació a aquest objectiu:

- S'han realitzat dos caps de setmana de formació, un al més de novembre i l'altre al març. Aquest objectiu creim que l'hem complert. Hi hem dedicat esforços i temps.
- Tenim clar que no hem arribat a tothom, però per la nostra part no s'ha perdut. Solen venir a les formacions aquells agents que més vincle tenen al secretariat de joventut.

2.- Millorar la coordinació dels diversos grups juvenils existents en la Diòcesi

En relació a aquest objectiu:

- Aquest objectiu no s'ha pogut dur a terme i queda pendent de fer
- Des del secretariat de joventut es contactarà amb les parròquies i altres institucions diocesanes (col·legis, centres de catequesi, moviments) per conèixer la realitat
- El objectiu es coordinar millor els diferents grups de joves de la Diòcesi

Alguns esdeveniments especials del curs:

- El 75 aniversari de la coronació pontifícia de la Mare de Déu del Toro
- La jornada mundial dels pobres
- Els 25 anys de Mestral i la inauguració de una nova nau a Maó
- La trobada "només faltes tu" de adolescents i joves al Toro
- La recollida de peticions per sol·licitar l'inici del procés de canonització de 32 capellans diocesans
- L'exposició sobre la Madre Teresa de Calcuta
- La posada en marxa de la fase diocesana del Congrés de laics
- La pròxima celebració del 300 aniversari de la consagració de l'actual Catedral

PROGRAMACIÓ PASTORAL
Curs 2019-2020

OBJECTIU DEL PLA PASTORAL 2018-2022: CRÉIXER COM ESGLÉSIA DE PORTES OBERTES: COMUNITÀRIA, ACOLLIDORA, SAMARITANA I EN SORTIDA

LEMA: SURT PELS CAMINS I PLACES

TEXT DE REFERÈNCIA: Paràbola dels convidats al banquet (Lc 14, 15-24; Mt 22, 1-10)

CAMPS PRIORITARIS D'ACCIÓ. Assenyalam dos camps prioritaris d'acció, a on van dirigits els nostres esforços i que tindrem present en tots aquests anys.

- Les famílies
- Els joves

PROGRAMACIÓ CURS 2019-2020
UNA ESGLÉSIA QUE ACULL A TOTS

"Veniu, que tot és a punt" (Lc 14, 17)

La nostra acció pastoral ha d'estar caracteritzada per l'obertura a tots. En aquest curs posarem l'accent en la necessitat d'acollir i escoltar a tots, sense jutjar-los prèviament.

Accions a realitzar:

1.- Millorar la acollida de les persones que no venen habitualment a la parròquia i que s'acosten demanant un sagrament, en actes de religiositat popular o per conèixer el patrimoni.

2.- Fomentar dins de les nostres parròquies i comunitats moments i espais d'acollida, de trobada i convivència oberts a tota la gent del poble o barri.

3.- Mantenir els nostres temples oberts la major part del dia amb presència d'un servei d'acollida.

4.- Organitzar o reforçar serveis d'acolliment als turistes que s'apropen a les nostres parròquies.

5.- Treballar a nivell diocesà unes orientacions per a la iniciació cristiana a la llum de la enquesta realitzada

Accions amb la família:

1.- Tenir cura dels equips de matrimonis que hi ha a la parròquia i animar la creació de nous equips

2.- Organitzar activitats de trobada i de formació per als pares dels fillets de catequesi i dels clubs parroquials.

Accions amb els joves:

1.- Organitzar alguna activitat per obrir-se als joves que no formen part dels petits grups juvenils de l'Església (en la línia de *Christus Vivit*, 210).

2.- Reforçar els grups de joves i adolescents amb iniciatives d'evangelització

Durant el proper curs:

- Celebrarem, amb tota l'Església, el mes missioner extraordinari
- Conclourem la fase diocesana del congrés de laics i participarem en el congrés nacional
- Començarà la visita pastoral del Sr. Bisbe a les parròquies

CRÒNICA DIOCESANA

TROBADA DIOCESANA DE FINAL DE CURS

El passat dia 8 de juny a l'Orfeó Maonès va tenir lloc la trobada de final de curs, a la qual hi varen participar més d'un centenar de persones, membres dels consells pastorals parroquials, arxiprestals i diocesans i de les diverses associacions, germandats i moviments. Després de la pregària inicial, preparada pel secretariat de pastoral juvenil, el Sr. Bisbe va exposar un resum de l'avaluació del curs pastoral 2018-2019 realitzada per les parròquies i pels diversos organismes diocesans. El Director del secretariat de catequesi, el diaca Vicent Llabrés, va presentar també un resum de l'enquesta sobre la iniciació cristiana que s'ha treballat durant aquest curs. Seguidament, el sacerdot Lluc Riera Coll, prior del Santuari de l'Anunciació (La Sang) de Palma, va parlar a tots els presents sobre l'objectiu pastoral del proper curs: ser una Església que acull tots. Després d'un temps de descans, el Sr. Bisbe va exposar els objectius pastorals per al pròxim curs, animant a tots a unir-se a aquesta tasca comuna. La nostra trobada va acabar amb el rés de l'oració per l'Església de Menorca.

CELEBRACIÓ DEL 300 ANIVERSARI DE LA CONSAGRACIÓ DE LA CATEDRAL DE MENORCA

El dia 18 de juny de 1719 el bisbe de Mazzara del Vallo (Sicília) va consagrar solemnement l'església de Santa Maria de Ciutadella, la nostra actual Catedral. En complir-se el 300 aniversari d'aquella consagració, la nostra Diòcesi va voler celebrar-ho amb diverses iniciatives.

El Sr. Bisbe va publicar una carta pastoral titulada "*El significat de la Catedral. Guia espiritual de la Catedral de Menorca "*, en què convida els creients a comprendre el significat teològic i litúrgic que té la catedral i a descobrir el seu simbolisme per a la fe. Aquesta carta es va editar com un fullet en castellà i català i es van distribuir exemplars en les diverses parròquies de la Diòcesi.

Es va editar també un llibre commemoratiu, que va ser presentat el dia 13 de juny a l'espai "*Bisbe Vila*" (soterranis de Cal Bisbe). El llibre té per títol "*Imago Ecclesiae". Escrits amb Motiu del 300 Aniversari de la Consagració de la Catedral de Menorca*". Compta amb les col·laboracions de Mons. Francesc Conesa, Mn. Josep Manguán, Mn. Florenci Sastre, Sr. Gabriel Julià i Sr. Miquel Àngel Casasnovas. Pretén acostar-se a la Catedral des de diverses perspectives (teològiques, litúrgiques, històriques i artístiques) per ajudar a comprendre el seu significat.

A l'espai *"Bisbe Vila"* es va inaugurar també una exposició commemorativa titulada "*Retalls d'història de la Catedral de Menorca*". L'exposició va ser organitzada pel Sr. Gabriel Julià i per Mn. Josep Manguán. Conté diversos elements (maquetes, gàrgoles antigues, documents, fotografies i altres peces d'interès) relacionades amb la Catedral i la seva història.

Finalment, el dimarts dia 18 de juny, es va celebrar una solemne Eucaristia d'acció de gràcies, amb gran assistència de sacerdots i de fidels. Va intervenir amb els seus cants la Capella Davídica de la Catedral. El Sr. Bisbe va recordar el que va succeir tres-cents anys enrere i va animar els fidels a construir amb les seves vides "*la catedral viva de Menorca"*. Després de la celebració es va servir un refrigeri al pati de Cal Bisbe.

ORDENACIÓ DEL SR. SEBASTIÀ BOSCH

El dia 29 de juny, solemnitat dels sants apòstols Pere i Pau, el Sr. Bisbe va conferir el diaconat, de manera permanent, al Sr. Sebastià Bosch Salord, casat amb Lídia i pare de tres fills. La celebració va tenir lloc a la Catedral-Basílica de Menorca, amb assistència de nombrosos sacerdots, dels diaques permanents i de molts fidels. El Sr. Bisbe va donar gràcies a Déu per aquesta ajuda al seu ministeri i li va recomanar deixar-se transformar per l'Esperit, per ser signe de Crist, servent de Déu i dels homes. Seguidament, es va oferir un aperitiu al pati de Cal Bisbe.

DISCURSO ENTREGADO A LOS PARTICIPANTES EN UN CONGRESO DE LOS CENTROS NACIONALES PARA LAS VOCACIONES DE LAS IGLESIAS DE EUROPA

(Sala del Consistorio, 6 de junio de 2019)

Queridos hermanos y hermanas:

Saludo a todos los que participan en este congreso, que quiere promover la implementación del Sínodo de los Obispos dedicado a los jóvenes. Os agradezco el trabajo que lleváis a cabo en vuestros respectivos campos de servicio y también el esfuerzo por confrontaros y compartir experiencias. Por mi parte, me gustaría señalar algunas líneas que son particularmente importantes para mí. En la Exhortación Apostólica *Christus vivit* alenté «a crecer en la santidad y el compromiso con la propia vocación» (No. 3). También os aliento a vosotros que trabajáis en el llamado "viejo continente", a creer que «todo lo que toca Cristo se vuelve joven y se llena de vida» (cf. ibíd., 1).

Las tres líneas que os indico son: la *santidad*, como un llamado que da sentido al camino de toda la vida; la *comunión*, como "humus" de vocaciones en la Iglesia; la *vocación* misma, como palabra clave a preservar, combinándola con las demás: "felicidad", "libertad" y "juntos" y finalmente a declinarla como una *consagración especial*.

Santidad

El discurso sobre la vocación siempre nos lleva a pensar en los jóvenes, porque «la juventud es el momento privilegiado para tomar las decisiones de la vida y para responder a la llamada de Dios» (*Doc. final del Sínodo de los Obispos sobre los jóvenes,* 140). Esto es bueno, pero no debemos olvidar que la vocación es un camino que dura toda la vida. De hecho, la vocación

atañe al tiempo de la juventud por cuanto se refiere a la orientación y la dirección que deben tomarse en respuesta a la invitación de Dios, y atañe a la vida adulta en el horizonte de la fecundidad y el discernimiento del bien a realizar. La vida está hecha para fructificar en la caridad y esto atañe al llamado a la santidad que el Señor hace a todos, cada uno a través de su propio camino (ver *Gaudete et exsultate,* 10-11). Muy a menudo hemos considerado la vocación como una aventura individual, creyendo que se trata solo de "mí" y no en primer lugar de "nosotros". En realidad, «nadie se salva solo, sino que nos convertimos en santos juntos» (ver *ibíd.*, 6). «La vida de uno está vinculada a la vida del otro» (*Gén* 44,30), y es necesario que cuidemos de esta santidad común de las personas.

Comunión

La pastoral solo puede ser sinodal, es decir, conformando un "caminar juntos" (cf. *Christus vivit,* 206). Y la sinodalidad es hija de la comunión. Se trata de vivir más el ser hijos y la fraternidad, de fomentar la estima mutua, de valorar la riqueza de cada uno, de creer que el Resucitado puede hacer maravillas incluso a través de las heridas y la fragilidad que forman parte de la historia de todos. De la comunión de la Iglesia nacerán nuevas vocaciones. A menudo, en nuestras comunidades, en las familias, en los presbiterios, hemos pensado y trabajado con lógicas mundanas, que nos han dividido y separado. Esto también pertenece a algunas características de la cultura actual y la historia política dolorosa de Europa es una advertencia y un estímulo. Solo reconociéndonos verdaderamente comunidades (abiertas, vivas, inclusivas) seremos capaces de futuro. Los jóvenes tienen sed de esto.

Vocación

La palabra "vocación" no ha caducado. La retomamos en el último Sínodo, durante todas las fases. Pero su destino sigue siendo el pueblo de Dios, la predicación y la catequesis, y sobre todo el encuentro personal, que es el primer momento de la proclamación del Evangelio (véase *Evangelii gaudium*, 127-129). Conozco algunas comunidades que han optado por no pronunciar la palabra "vocación" en sus propuestas para los jóvenes, porque creen que tienen miedo de ella y no participan en sus actividades. Esta es una estrategia fallida: eliminar la palabra vocación del vocabulario de la fe significa mutilar el léxico corriendo el peligro, tarde o temprano, de no entendernos unos a otros. Necesitamos, en cambio, hombres y mujeres consagrados y apasionados, ardientes por el encuentro con Dios y transformados

en su humanidad, capaces de anunciar con la vida la felicidad que proviene de su vocación.

Felicidad

Esto —ser un signo alegre— no es del todo obvio, sin embargo, es el tema más importante para nuestro tiempo, en el que la "diosa queja" tiene muchos seguidores y nos contentamos con las alegrías pasajeras. En cambio, la felicidad es más profunda, persiste incluso cuando la alegría o el entusiasmo del momento desaparecen, incluso cuando surgen dificultades, dolor, desánimo, desilusión. La felicidad permanece porque es el mismo Jesús, cuya amistad es inquebrantable (ver *Christus vivit*, 154). «En el fondo –decía el Papa Benedicto XVI— queremos sólo una cosa, la vida bienaventurada, la vida que simplemente es vida, simplemente felicidad » (Enc. *Spe Salvi*, 11). Algunas experiencias de la pastoral juvenil y vocacional confunden la felicidad que es Jesús con la alegría emocionante y anuncian la vocación como completamente luminosa. Esto no es bueno, porque cuando uno entra en contacto con la carne sufriente de la humanidad, la propia o la de los demás, esta alegría desaparece. Otros introducen la idea de que discernir la vocación propia o caminar en la vida espiritual se trata de técnicas, de ejercicios detallados o de reglas a seguir; en realidad, «la vida que Dios nos ofrece es una invitación [...] a formar parte de una historia de amor que se entreteje con nuestras historias» (*Christus vivit*, 252).

Libertad

Es cierto que la palabra "vocación" puede dar miedo a los jóvenes, porque a menudo se la confunde con un proyecto que quita la libertad. Dios, en cambio, sostiene siempre la libertad de cada persona hasta el fondo *(ibíd.*, 113). Es bueno recordarlo, especialmente cuando el acompañamiento personal o comunitario desencadena dinámicas de dependencia o, peor aún, de plagio. Esto es muy grave, porque impide el crecimiento y la consolidación de la libertad, asfixia la vida haciéndola infantil. La vocación se reconoce a partir de la realidad, escuchando la Palabra de Dios y de la historia, escuchando los sueños que inspiran decisiones, en la maravilla de reconocer, en un momento dado, que lo que realmente queremos es también lo que Dios quiere de nosotros. Desde el asombro de este punto de encuentro, la libertad se orienta a una elección disruptiva de amor y la voluntad hace que crezcan orillas capaces de contener y canalizar toda la energía vital de una persona hacia una sola dirección.

Juntos

La vocación, como ya lo hemos mencionado, nunca es solo "mía". «Los sueños verdaderos son los sueños del "nosotros"» (*Vigilia con los jóvenes italianos,* 11 de agosto de 2018). Nadie puede hacer una elección de vida solo por sí mismo; la vocación es siempre para y con los demás. Creo que deberíamos reflexionar mucho sobre estos "sueños del nosotros" porque se refieren a la vocación de nuestras comunidades de vida consagrada, nuestros presbíteros, nuestras parroquias, nuestros grupos eclesiales. El Señor nunca llama solo como individuos, sino siempre dentro de una fraternidad para compartir su proyecto de amor, que es plural desde el principio porque él mismo es Trinidad misericordiosa. Creo que es muy fecundo pensar en la vocación desde esta perspectiva. Primero porque ofrece una visión misionera compartida, luego porque renueva la conciencia de que en la Iglesia nada se hace solos; de que estamos dentro de una larga historia orientada hacia un futuro que es la participación de todos. La pastoral vocacional no puede ser tarea de solo algunos líderes, sino de la comunidad: «toda pastoral es vocacional, toda formación es vocacional y toda espiritualidad es vocacional» (*Christus vivit,* 254).

Vocaciones a una consagración especial

«Si partimos de la convicción de que el Espíritu sigue suscitando vocaciones al sacerdocio y a la vida consagrada, podemos "volver a echar las redes" en nombre del Señor, con plena confianza» (*ibíd.*, 274). Quiero reiterar firmemente esta certeza mía animándoos a usar todavía más energía para iniciar procesos y ampliar espacios de fraternidad que fascinen (ver *ibíd.*, 38) porque viven del Evangelio.

Estoy pensando en las muchas comunidades de vida consagrada que operan capilarmente en la caridad y en la misión. Pienso en la vida monástica, en la que hunde sus raíces Europa y que todavía es capaz de atraer muchas vocaciones, especialmente entre las mujeres: hay que custodiarla conservarla, valorarla y ayudarla a expresarse por lo que realmente es, una escuela de oración y comunión. Pienso en las parroquias, enraizadas en el territorio y en su fuerza para evangelizar en esta época. Pienso en el esfuerzo sincero de innumerables sacerdotes, diáconos, consagrados, consagradas y obispos «que cada día se entregan con honestidad y dedicación al servicio de los jóvenes. Su obra es un gran bosque que crece sin hacer ruido» (*ibíd.*, 99).

No tengáis miedo de aceptar el desafío de anunciar nuevamente la vocación a la vida consagrada y al ministerio ordenado. ¡La Iglesia lo necesita! Y cuando los jóvenes se encuentran con hombres y mujeres consagrados y

creíbles, no porque sean perfectos, sino porque están marcados por el encuentro con el Señor, saben cómo probar una vida diferente y preguntarse acerca de su vocación. «La Iglesia atrae la atención de los jóvenes al estar enraizada en Jesucristo. Cristo es la Verdad que hace a la Iglesia diferente de cualquier otro grupo mundano con el que nos podemos identificar» (Documento Pre-sinodal de los jóvenes, 11).

Hoy la vida de todos está fragmentada y, a veces, herida; la de la Iglesia no lo está menos. Estar enraizado en Cristo es el gran camino para dejar que su obra nos recomponga. Acompañar y formar la vocación es consentir en la obra artesanal de Cristo, que vino para traer el alegre anuncio a los pobres, para vendar las heridas de los corazones rotos, para proclamar la libertad de los esclavos y la vista de los ciegos (véase *Lucas* 4:18) ¡Valor, pues! ¡Cristo nos quiere vivos!

DISCURSO A LOS PARTICIPANTES EN EL CONGRESO DEDICADO AL TEMA "LA TEOLOGÍA DESPUÉS DE LA VERITATIS GAUDIUM EN EL CONTEXTO DEL MEDITERRÁNEO"

(Nápoles, 21 de junio de 2019)

Queridos estudiantes y profesores,
Señores cardenales

Me complace encontrarme hoy con vosotros y participar en este congreso. Devuelvo de todo corazón el saludo del querido hermano, el Patriarca Bartolomé, un gran precursor de la *Laudato si'* –precursor desde hace años– que ha querido contribuir a la reflexión con su mensaje personal. Gracias, Bartolomé, hermano querido.

El Mediterráneo es desde siempre lugar de tránsito, de intercambios y, en ocasiones, también de conflicto. Conocemos tantos. Este lugar plantea hoy una serie de cuestiones a menudo dramáticas. Se pueden traducir en algunas de las preguntas que nos hicimos en la reunión interreligiosa de Abu Dabi: ¿Cómo podemos custodiarnos mutuamente en la única familia humana? ¿Cómo alimentar una convivencia tolerante y pacífica que se traduzca en auténtica fraternidad? ¿Cómo hacer que prevalezca en nuestras comunidades la acogida del otro y de los que son diferentes a porque pertenecen a una tradición religiosa y cultural diferente de la nuestra? ¿Cómo pueden las religiones ser caminos de hermandad en lugar de muros de separación? Estas

y otras preguntas piden ser interpretadas en varios niveles, y requieren un compromiso generoso de escucha, estudio e intercambio de ideas para promover procesos de liberación, de paz, de fraternidad y de justicia. Tenemos que convencernos: se trata de poner en marcha procesos, no de hacer definiciones de espacios, de ocupar espacios. Poner en marcha procesos.

Una teología de la acogida y el diálogo

Durante este congreso, habéis analizado primero las contradicciones y dificultades en el espacio del Mediterráneo, y luego os habéis interrogado sobre las mejores soluciones. En este sentido, os preguntáis qué teología es apropiada para el contexto en el que vivís y trabajáis. Yo diría que la teología, particularmente en este contexto, está llamada a ser una teología de la acogida y a desarrollar un diálogo sincero con las instituciones sociales y civiles, con la universidad y los centros de investigación, con los líderes religiosos y con todas las mujeres y hombres de buena voluntad, para construir en la paz de una sociedad inclusiva y fraterna y también para la custodia de la creación.

Cuando el Proemio de *Veritatis gaudium* menciona la profundización del *kerygma* y el diálogo como criterios para renovar los estudios, se quiere decir que están al servicio del camino de una Iglesia que coloca cada vez más la evangelización en el centro. No la apologética, no los manuales, -como hemos escuchado-: evangelizar. En el centro está la evangelización, que no significa proselitismo. En el diálogo con las culturas y las religiones, la Iglesia anuncia la Buena Nueva de Jesús y la práctica del amor evangélico que predicaba como una síntesis de toda la enseñanza de la Ley, de las visiones de los Profetas y de la voluntad del Padre. El diálogo es ante todo un método de discernimiento y de anuncio de la Palabra de amor que se dirige a cada persona y que, en el corazón de cada persona, desea morar. Solo escuchando esta Palabra y en la experiencia del amor que comunica se puede discernir la realidad del *kerygma*. El diálogo, entendido de esta manera, es una forma de acogida.

Me gustaría reiterar que "el discernimiento espiritual no excluye los aportes de sabidurías humanas, existenciales, psicológicas, sociológicas o morales. Pero las trasciende. Ni siquiera le bastan las sabias normas de la Iglesia. Recordemos siempre que el discernimiento es una gracia.-un don- […] En definitiva, el discernimiento conduce a la fuente misma de la vida que no muere, es decir, " conocer al Padre, el único Dios verdadero y al que ha enviado Jesucristo" (Jn 17, 3) "(Exhortación ap. *Gaudete et exsultate,* 170).

Las escuelas de teología se renuevan con la práctica del discernimiento

y con un modo de *proceder dialógico* capaz de crear un clima correspondiente de práctica espiritual e intelectual. Se trata de un diálogo tanto en el planteamiento de los problemas como en la búsqueda juntos de las vías de solución. Un diálogo capaz de integrar el criterio vivo de la Pascua de Jesús con el movimiento de analogía, que lee en la realidad, en la creación y en la historia, nexos, signos y referencias teológicas. Esto comporta la asunción hermenéutica del misterio del camino de Jesús que lo lleva a la cruz, a la resurrección y al don del Espíritu. Asumir esta lógica jesuana y pascual es indispensable para comprender cómo la realidad histórica y creada es interpelada por la revelación del misterio del amor de Dios. De ese Dios que en la historia de Jesús se manifiesta -cada vez y dentro de cada contradicción- más grande en el amor y en la capacidad de recuperar el mal.

Ambos movimientos son necesarios, complementarios: un movimiento *de lo bajo a lo alto* que puede dialogar, con un sentido de escucha y discernimiento, con cada instancia humana e histórica, teniendo en cuenta todo el grosor de lo humano; y un movimiento *de lo alto a lo bajo*, donde "lo alto" es el de Jesús levantado en la cruz, que permite, al mismo tiempo, discernir las señales del Reino de Dios en la historia y comprender proféticamente las señales del anti-Reino que desfiguran el alma y la historia humana. Es un método que permite, en una dinámica constante, confrontar cada instancia humana y captar qué luz cristiana ilumine los pliegues de la realidad y qué energías está despertando el Espíritu del Crucificado Resucitado, de vez en vez, aquí y ahora.

La forma dialógica de proceder es el camino de llegar allí donde se forman los paradigmas, las maneras de sentir, los símbolos, las representaciones de las personas y de los pueblos, digamos. Llegar allí, como "etnógrafos espirituales" del alma de los pueblos, para poder dialogar en profundidad y, si es posible, contribuir a su desarrollo con el anuncio del Evangelio del Reino de Dios, cuyo fruto es la maduración de una fraternidad cada vez mayor, dilatada e inclusiva. Diálogo y anuncio del Evangelio que puede llevarse a cabo de la manera descrita por Francisco de Asís en la *Regla no bulada*, poco después de su viaje por el Mediterráneo oriental. Para Francisco hay una primera forma en que simplemente se vive como cristianos: " Un modo consiste en que no entablen litigios ni contiendas, sino que estén sometidos *a toda humana criatura por Dios* y confiesen que son cristianos. " (XVI: FF 43). Luego hay una segunda forma en que, siempre dócil a las señales y a la acción del Señor resucitado y a su Espíritu de paz, la fe cristiana se anuncia como una manifestación en el amor de Jesús por Dios por todos los hombres. Me impresiona tanto aquel consejo de Francisco a

los frailes: “Predicad el Evangelio; si fuera necesario también con las palabras”. ¡Es el testimonio!.

Esta docilidad al Espíritu implica un estilo de vida y de anuncio sin espíritu de conquista, sin la voluntad de hacer proselitismo -¡es la peste!- y sin una intención agresiva de refutación. Una modalidad que entra en diálogo “desde dentro” con los hombres y con sus culturas, sus historias, sus diferentes tradiciones religiosas; una modalidad que, en consonancia con el Evangelio, también incluye el testimonio hasta el sacrificio de la vida, como lo demuestran los ejemplos luminosos de Charles de Foucauld, de los monjes de Tibhirine, el obispo de Oran Pierre Claverie y de tantos hermanos y hermanas que, con la Gracia de Cristo, fueron fieles con mansedumbre y humildad y murieron con el nombre de Jesús en sus labios y la misericordia en sus corazones. Y aquí pienso en la no violencia como horizonte y saber del mundo, al que la teología debe mirar como elemento constitutivo propio. Los escritos y las prácticas de Martin Luther King y Lanza del Vasto y otros “artesanos” de la paz nos ayudan aquí. Nos ayuda y alienta la memoria del beato Giustino Russolillo, que fue alumno de esta Facultad, y de Don Peppino Diana, el joven párroco asesinado por la Camorra, que también estudió aquí. Y me gustaría mencionar aquí un síndrome peligroso, que es el “síndrome de Babel”. Nosotros pensamos que el “síndrome de Babel” sea la confusión que se origina en no entender lo que dice el otro. Este es el primer paso. Pero el verdadero “síndrome de Babel”, es el de no escuchar lo que dice el otro y creer que yo sé lo que el otro piensa y lo que el otro dirá. ¡Esto es la peste!

Ejemplos de diálogo para una teología de la acogida

“Diálogo” no es una fórmula mágica, pero ciertamente la teología se ayuda en su renovación cuando se asume seriamente, cuando se fomenta y favorece entre profesores y estudiantes, así como con otras formas de conocimiento y con otras religiones, especialmente el judaísmo y el islam. Los estudiantes de teología tendrían que educarse al diálogo con el judaísmo y el islamismo para comprender las raíces comunes y las diferencias de nuestras identidades religiosas, y así contribuir más eficazmente a construir una sociedad que aprecia la diversidad y favorece el respeto, la fraternidad y la convivencia pacífica.

Educar a los estudiantes a esto. Yo estudié en la época de la teología decadente, de la escolástica decadente, en la época de los manuales. Entre nosotros había una broma, todas las tesis teológicas se probaban con este esquema, un silogismo: 1. Las cosas parecen ser así. 2. El catolicismo

siempre tiene la razón. 3. Ergo … O sea, una teología de tipo defensivo, apologética, incluida en un manual. Bromeábamos así pero eran las cosas que nos presentaban en aquella época de escolástica decadente.

Buscar una convivencia pacífica y dialógica. Ayer, el cardenal de Colombo me decía: "Después de hacer lo que tenía que hacer, me di cuenta de que un grupo de gente, cristianos, querían ir al barrio de los musulmanes para matarlos". "Invité al Imam conmigo, en el coche, y fuimos juntos allí para convencer a los cristianos de que somos amigos, de que aquellos eran extremistas, que no son de los nuestros". Esta es una actitud de cercanía y diálogo. Con los musulmanes estamos llamados a dialogar para construir el futuro de nuestras sociedades y de nuestras ciudades; estamos llamados a considerarlos *partners*para construir una coexistencia pacífica, incluso cuando haya episodios terribles a mano de grupos fanáticos enemigos del diálogo, como la tragedia de la Pascua pasada en Sri Lanka. Formar a los estudiantes para dialogar con los judíos implica educarlos en el conocimiento de su cultura, de su forma de pensar, de su lengua, para comprender y vivir mejor nuestra relación en ámbito religioso. En las facultades de teología y en las universidades eclesiásticas se deben fomentar los cursos de lengua y cultura árabe y hebrea, así como el entendimiento mutuo entre estudiantes cristianos, judíos y musulmanes.

Me gustaría dar dos ejemplos concretos de cómo el diálogo que caracteriza a una teología de la acogida puede aplicarse a los estudios eclesiásticos. En primer lugar, el diálogo puede ser *un método de estudio*, así como de enseñanza. Cuando leemos un texto, dialogamos con él y con el "mundo" del cual es una expresión; y esto también se aplica a los textos sagrados, como la Biblia, el Talmud y el Corán. A menudo, además, interpretamos un texto particular en diálogo con otros de la misma época o de diferentes épocas. Los textos de las grandes tradiciones monoteístas en algunos casos son el resultado de un diálogo entre ellas. Se pueden dar casos de textos que están escritos para responder a preguntas sobre cuestiones importantes de la vida planteados por textos que los precedieron. Esta es también una forma de diálogo.

El segundo ejemplo es que el diálogo se puede cumplir como hermenéutica teológica en un *tiempo y lugar específicos*. En nuestro caso: el Mediterráneo a principios del tercer milenio. No es posible leer este espacio de manera realista si no es en diálogo y como un puente -histórico, geográfico, humano- entre Europa, África y Asia. Es un espacio en el que la ausencia de paz ha producido múltiples desequilibrios regionales y mundiales, y cuya pacificación, a través de la práctica del diálogo, podría, en

cambio, contribuir en gran medida a iniciar procesos de reconciliación y paz. Giorgio La Pira nos diría que se trata, para la teología, de contribuir a construir en toda la cuenca mediterránea una "gran tienda de paz", donde los diferentes hijos del padre común Abraham pueden vivir juntos en mutuo respeto. No olvidar al padre común.

Una teología de la acogida es una teología de la escucha

El diálogo como hermenéutica teológica presupone e implica la *escucha consciente*. Esto significa también escuchar la historia y las vivencias de los pueblos que se asoman al espacio mediterráneo para poder descifrar los eventos que conectan el pasado con el presente y captar las heridas junto con su potencial. En particular, se trata de comprender la forma en que las comunidades cristianas y las existencias proféticas individuales han conocido, incluso recientemente, encarnando la fe cristiana en contextos a veces de conflicto, coexistencia minoritaria y plural con otras tradiciones religiosas.

Esta escucha debe ser profundamente interna a las culturas y los pueblos también por otra razón. El Mediterráneo es precisamente el mar del mestizaje, -si no entendemos el mestizaje, no entenderemos nunca el Mediterráneo-, un mar cerrado geográficamente con respecto a los océanos, pero culturalmente siempre abierto al encuentro, al diálogo y la inculturación mutua. No obstante, hay una necesidad de narraciones renovadas y compartidas que, -a partir de la escucha de las raíces y del presente – hablen al corazón de las personas, narraciones en las que sea posible reconocerse de manera constructiva, pacífica y generadora de esperanza.

La realidad multicultural y multirreligiosa del nuevo Mediterráneo se forma con estas narraciones, en el diálogo que viene de la escucha de las personas y de los textos de las grandes religiones monoteístas, y sobre todo de la escucha de los jóvenes. Pienso en los estudiantes de nuestras facultades de teología, o de las universidades "laicas" o de otras inspiraciones religiosas. "Cuando la Iglesia – y, podemos agregar, la teología – abandona esquemas rígidos y se abre a la escucha disponible y atenta de los jóvenes, esta empatía la enriquece, porque "permite que los jóvenes den su aportación a la comunidad, ayudándola a abrirse a nuevas sensibilidades y plantearse preguntas "inéditas" (Exh. ap. postsin. *Christus vivit*, 65).A captar nuevas sensibilidades: este es el reto.

La profundización del *kerygma* se hace con la experiencia de diálogo que nace de la escucha y que genera comunión. El mismo Jesús anunció el reino de Dios dialogando con cada tipo y categoría de personas del judaís-

mo de su tiempo: con los escribas, los fariseos, los doctores de la ley, los recaudadores de impuestos, los eruditos, los simples, los pecadores. A una mujer samaritana, le reveló, escuchando y dialogando, el don de Dios y su propia identidad: le abrió el misterio de su comunión con el Padre y de la sobreabundante plenitud que fluye de esta comunión. Su escucha divina del corazón humano abre este corazón para acoger a su vez la plenitud del amor y la alegría de la vita. No se pierde nada con el diálogo. Siempre se gana. Con el monólogo perdemos todos, todos..

Una teología interdisciplinaria

Una teología de la acogida que, como método interpretativo de la realidad, adopta el discernimiento y el diálogo sincero, necesita *teólogos que sepan cómo trabajar juntos y de forma interdisciplinaria*, superando el individualismo en el trabajo intelectual. Necesitamos teólogos (hombres y mujeres, presbíteros, laicos y religiosos) que, en un profundo arraigo histórico y eclesial y, al mismo tiempo, abiertos a las inagotables innovaciones del Espíritu, sepan cómo escapar de la lógica autorreferencial, competitiva y, de hecho, cegadora que a menudo también existen en nuestras instituciones académicas y escondidas, tantas veces, entre las escuelas teológicas.

En este camino continuo de salir de uno mismo y encontrarse con el otro, es importante que los teólogos sean hombres y mujeres compasivos,- lo subrayo: que sean hombres y mujeres compasivos- tocados por la vida oprimida de muchos, por la esclavitud de hoy, por las heridas sociales, por la violencia, por las guerras y de las enormes injusticias sufridas por tantos pobres que viven en las orillas de este "mar común". Sin comunión y sin compasión, nutrida constantemente por la oración, -esto es importante: se puede hacer teología solamente "de rodillas"- la teología no solo pierde su alma, sino que pierde su inteligencia y su capacidad para interpretar la realidad de una manera cristiana. Sin compasión, sacada del Corazón de Cristo, los teólogos corren el riesgo de verse tragados en la condición de privilegio de aquellos que se sitúan prudentemente fuera del mundo y no comparten nada arriesgado con la mayoría de la humanidad. La teología de laboratorio, la teología pura y "destilada", destilada como el agua, el agua destilada, que no tiene sabor.

Me gustaría poner un ejemplo de cómo la *interdisciplinariedad* que interpreta la historia puede ser una profundización del *kerygma* y, si está animada por la misericordia, puede estar abierta a la *transdisciplinariedad*. Me refiero en particular a todas las actitudes agresivas y guerreras que han marcado la manera de habitar el espacio mediterráneo de los pueblos que se

llamaban a sí mismos cristianos. Aquí hay que mencionara sea las actitudes y prácticas coloniales que tanto han plasmado la imaginación y las políticas de estos pueblos que las justificaciones de todo tipo de guerras, y todas las persecuciones cometidas en nombre de una religión o una supuesta pureza racial o doctrinal. También nosotros hemos sido persecutores. Recuerdo que en la *Chanson de Roland*, después de ganar la batalla, los musulmanes estaban en fila, todos, frente a la pila del bautismo, a la pila bautismal. Había uno con una espada allí. Y los hacían elegir: ¡o te bautizas o adiós! Te vas al otro barrio.. O el bautismo o la muerte. Hemos hecho esto. Respecto a esta historia compleja y dolorosa, el método del diálogo y de la escucha, guiado por el criterio evangélico de la misericordia, puede enriquecer enormemente el conocimiento y la relectura interdisciplinarios, y resaltar también, en contraste, las profecías de paz que el Espíritu no ha dejado nunca de despertar.

La interdisciplinariedad como criterio para la renovación de la teología y los estudios eclesiásticos implica el compromiso de *revisitar y re-interrogar continuamente la tradición*. ¡Revisitar la tradición! Y reinterrogar. En efecto, la escucha como teólogos cristianos no se produce desde la nada, sino desde una herencia teológica que, -precisamente dentro del espacio mediterráneo-, hunde sus raíces en las comunidades del Nuevo Testamento, en la rica reflexión de los Padres y en múltiples generaciones de pensadores y testigos. Es esa tradición viva llegada a nosotros la que puede contribuir a iluminar y descifrar muchas cuestiones contemporáneas. Con la condición, sin embargo, de que siempre se relea con una voluntad sincera de purificar la memoria, es decir, sabiendo discernir cuánto ha sido vehículo de la intención original de Dios, revelada en el Espíritu de Jesucristo, y cuánto, en cambio, haya sido infiel a esta intención misericordiosa y salvadora. No olvidemos que la tradición es una raíz que nos da vida: nos transmite la vida para que podamos crecer y florecer, fructificar. A menudo pensamos en la tradición como un museo. ¡No! La semana pasada, o la otra, leí una cita de Gustav Mahler que decía: "La tradición es la garantía del futuro, no la guardiana de las cenizas". Es hermoso Vivamos la tradición como un árbol que vive, que crece. Ya en el siglo V, Vicente de Lérins lo entendía muy bien: el crecimiento de la fe, de la tradición, con estos tres criterios: *annis consolidetur, dilatetur tempore, sublimetur aetate*. ¡Es la tradición¡ ¡Pero sin tradición no puedes crecer! La tradición para crecer, como la raíz para el árbol.

Una teología en red

La teología después de *Veritatis gaudium* es una teología *en la red* y, en el contexto del Mediterráneo, *en solidaridad con todos los "náufragos" de la*

historia. En la tarea teológica que nos espera, recordamos a San Pablo y el camino del cristianismo primitivo que une a Oriente con Occidente. Aquí, muy cerca de donde desembarcó Pablo, no se puede olvidar que los caminos del Apóstol estuvieron marcados por críticas como en el naufragio en el centro del Mediterráneo (*Hechos* 27: 9ff). Naufragio que nos hace pensar en el de Jonás. Pero Pablo no huye, y puede incluso pensar que Roma es su Nínive. Puede pensar en corregir la actitud derrotista de Jonás redimiendo su huida. Ahora que el cristianismo occidental ha aprendido de muchos errores y problemas críticos del pasado, puede regresar a sus fuentes con la esperanza de poder dar testimonio de la Buena Nueva a los pueblos del oriente y del occidente, del norte y del sur. La teología – manteniendo la mente y el corazón fijos en el "Dios misericordioso y compasivo" (cf. Gen 4,2) – puede ayudar a la Iglesia y la sociedad civil a reanudar el camino en compañía de muchos náufragos, alentando a las poblaciones mediterráneas a rechazar cualquier tentación de reconquista y cierre de identidad. Ambas nacen, se alimentan y crecen del miedo. No se puede hacer teología en un clima de miedo.

El trabajo de las facultades de teología y de las universidades eclesiásticas contribuye a la edificación de una sociedad justa y fraterna, en la que el cuidado de la creación y la construcción de la paz son el resultado de la colaboración entre instituciones civiles, eclesiales e interreligiosas. Es ante todo una obra en la "red evangélica", es decir, en comunión con el Espíritu de Jesús, que es el Espíritu de paz, el Espíritu de amor que actúa en la creación y en los corazones de los hombres y ñas mujeres de buena voluntad de todas las razas, culturas y religiones… Al igual que el lenguaje utilizado por Jesús para hablar sobre el Reino de Dios, así, de manera similar, la interdisciplinariedad y el trabajo en red hacen posible favorecer el discernimiento de la presencia del Espíritu del Resucitado en la realidad. Partiendo de la comprensión de la Palabra de Dios en su contexto mediterráneo original, es posible discernir los signos de los tiempos en nuevos contextos.

La teología después de "Veritatis gaudium" en el contexto del Mediterráneo

He subrayado mucho *Veritatis gaudium*. Quisiera dar las gracias aquí, porque está presente, a Mons. Zani, que fue uno de los artífices de ese documento. ¡Gracias! ¿Cuál es entonces *la tarea de la teología* después de *Veritatis gaudium* en el contexto del Mediterráneo? Yendo al punto ¿cuál es la tarea? Debe sintonizarse con el Espíritu de Jesús Resucitado, con su libertad de recorrer el mundo y de llegar a las periferias, incluso a las de los

pensamientos. A los teólogos toca siempre la tarea de alentar el encuentro de las culturas con las fuentes de la Revelación y la Tradición. Las antiguas arquitecturas del pensamiento, las grandes síntesis teológicas del pasado son minas de sabiduría teológica, pero no pueden aplicarse mecánicamente a las cuestiones actuales. Se trata de atesorarlas para encontrar nuevos caminos. Gracias a Dios, las primeras fuentes de teología, es decir, la Palabra de Dios y el Espíritu Santo, son inagotables y siempre fructíferas; por lo tanto, se puede y se debe trabajar en la dirección de un "Pentecostés teológico", que permita a las mujeres y hombres de nuestro tiempo escuchar "en su propia lengua" una reflexión cristiana que responda a su búsqueda de sentido y de vida plena. Para que esto suceda, son indispensables algunos presupuestos.

En primer lugar, es necesario *partir del Evangelio de la misericordia*, del anuncio hecho por el mismo Jesús y de los contextos originales de la evangelización. La teología nace en medio de seres humanos concretos, encontrados con la mirada y el corazón de Dios, que los busca con amor misericordioso. Hacer teología es también un acto de misericordia. Me gustaría repetir aquí, desde esta ciudad donde no solo hay episodios de violencia, sino que conserva muchas tradiciones y muchos ejemplos de santidad, -así como una obra maestra de Caravaggio sobre las obras de misericordia y el testimonio del santo doctor Giuseppe Moscati- quisiera repetir lo que escribí a la Facultad de Teología de la Universidad Católica Argentina: « También los buenos teólogos, como los buenos pastores, huelen a pueblo y a calle y, con su reflexión, derraman ungüento y vino en las heridas de los hombres. Que la teología sea expresión de una Iglesia que es «hospital de campo», que vive su misión de salvación y curación en el mundo. La misericordia no es sólo una actitud pastoral, sino la sustancia misma del Evangelio de Jesús. Les animo a que estudien cómo, en las diferentes disciplinas – dogmática, moral, espiritualidad, derecho, etc. – se puede reflejar la centralidad de la misericordia. Sin misericordia, nuestra teología, nuestro derecho, nuestra pastoral, corren el riesgo de caer en la mezquindad burocrática o en la ideología, que por su propia naturaleza quiere domesticar el misterio."[1] La teología, por el camino de la misericordia, se defiende de domesticar el misterio.

En segundo lugar, se necesita una *seria asunción de la historia* dentro de la teología, como un espacio abierto al encuentro con el Señor. "La capacidad de vislumbrar la presencia de Cristo y el camino de la Iglesia en la historia nos hace humildes y nos aleja de la tentación de refugiarnos en el pasado para evitar el presente. Y esta ha sido la experiencia de tantos,

tantos estudiosos, que han empezado, no digo ateos, pero algo agnósticos, y han encontrado a Cristo. Porque la historia no se podía entender sin esa fuerza. ".[2]

Es necesaria la libertad teológica. Sin la posibilidad de experimentar nuevos caminos, no se crea nada nuevo, y no queda espacio para la novedad del Espíritu del Resucitado: " A quienes sueñan con una doctrina monolítica defendida por todos sin matices, esto puede parecerles una imperfecta dispersión. Pero la realidad es que esa variedad ayuda a que se manifiesten y desarrollen mejor los diversos aspectos de la inagotable riqueza del Evangelioo "(Ex. ap. Evangelii gaudium, 40). Esto también significa una revisión adecuada de la *ratio studiorum.*Sobre la libertad de reflexión teológica haría una distinción. Entre los estudiosos, debemos avanzar con libertad; luego, en última instancia, será el magisterio el que diga algo, pero no se puede hacer una teología sin esta libertad. Pero al predicar al Pueblo de Dios, por favor, ¡no hagáis daño a la fe del Pueblo de Dios con cuestiones disputadas! Las cuestiones disputadas deben quedarse solamente entre los teólogos. Es vuestra tarea Pero al Pueblo de Dios es necesario darle la sustancia que alimenta la fe y que no la relativice.

Finalmente, es esencial dotarse de *estructuras ligeras y flexibles*, que manifiesten la prioridad otorgada a la acogida y al diálogo, al trabajo inter y trans- disciplinario y en la red. Los estatutos, la organización interna, el método de enseñanza, la organización de los estudios deberían reflejar la fisonomía de la Iglesia "en salida". Todo debe orientarse en los horarios y en las formas destinadas a favorecer lo más posible la participación de aquellos que desean estudiar teología: además de seminaristas y religiosos, también los laicos y las mujeres sea laicas que religiosas. En particular, el aporte que las mujeres están dando y pueden dar a la teología es indispensable y, por lo tanto, su participación debe apoyarse, como lo hace esta Facultad, donde hay una buena participación de mujeres como profesoras y como estudiantes.

Este hermoso lugar, sede de la Facultad de Teología dedicada a San Luis, cuya fiesta se celebra hoy, sea el símbolo de una belleza para compartir, abierta a todos. Sueños con facultades de teología donde se viva la convivencia de las diferencias, donde se practique una teología del diálogo y la acogida; donde se experimente el modelo del poliedro del saber teológico en lugar del de una esfera estática e incorpórea. Donde la investigación teológica sea capaz de promover un proceso de inculturación desafiante pero convincente.

Conclusión

Los criterios del Proemio de la Constitución Apostólica *Veritatis gaudium* son criterios evangélicos. El *kerygma*, el diálogo, el discernimiento, la colaboración, la red- yo agregaría la parresia, que ha sido citada como un criterio, que es la capacidad de estar en el límite, junto con el *hypomoné*, de tolerar, de estar en el límite para avanzar – son todos elementos y criterios que traducen la forma en que Jesús vivió y anunció el Evangelio y con el que también puede ser transmitido hoy por sus discípulos.

La teología después de *Veritatis gaudium* es una teología kerygmática, una teología del discernimiento, de la misericordia y de la acogida, que se coloca en diálogo con la sociedad, las culturas y las religiones para la construcción de la coexistencia pacífica de personas y pueblos. El Mediterráneo es la matriz histórica, geográfica y cultural de la acogida kerygmática practicada con el diálogo y la misericordia. Nápoles es un ejemplo y un laboratorio especial de esta investigación teológica ¡Buen trabajo!

***

[1] *Carta del Santo Padre Francisco al Gran canciller de la Pontificia Universidad Católica Argentina en el centenario de la Facultad de Teología, 3 de marzo 2015*

[2] *Discurso a los participantes en el congreso de la Asociación de profesores de Historia de la Iglesia, 12 de enero de 2019*

HOMILÍA EN LA SOLEMNIDAD DEL SANTÍSIMO CUERPO Y SANGRE DE CRISTO

(Atrio de la iglesia de Santa Maria Consolatrice,
Casal Bertone, 23 de junio de 2019)

La Palabra de Dios nos ayuda hoy a redescubrir dos verbos sencillos, dos verbos esenciales para la vida de cada día: *decir* y *dar*.

Decir. En la primera lectura, Melquisedec dice: «Bendito sea Abrán por el Dios altísimo […]; bendito sea el Dios altísimo» (*Gn* 14,19-20). El *decir* de Melquisedec *es bendecir*. Él bendice a Abraham, en quien todas las familias de la tierra serán bendecidas (cf. *Gn*12,3; *Ga* 3,8). Todo comienza desde la bendición: las palabras de bien engendran una historia de bien. Lo mismo sucede en el Evangelio: antes de multiplicar los panes, Jesús los bendice: «tomando él los cinco panes y los dos peces y alzando la mirada al cielo, pronunció *la bendición* sobre ellos, los partió y se los iba dando a los discí-

pulos» (*Lc* 9,16). La bendición hace que cinco panes sean alimento para una multitud: hace brotar una cascada de bien.

¿Por qué bendecir hace bien? Porque es la transformación de la palabra en don. Cuando se bendice, no se hace algo para sí mismo, sino para los demás. Bendecir no es decir palabras bonitas, no es usar palabras de circunstancia: no; es decir bien, decir con amor. Así lo hizo Melquisedec, diciendo espontáneamente bien de Abraham, sin que él hubiera dicho ni hecho nada por él. Esto es lo que hizo Jesús, mostrando el significado de la bendición con la distribución gratuita de los panes. Cuántas veces también nosotros hemos sido bendecidos, en la iglesia o en nuestras casas, cuántas veces hemos escuchado palabras que nos han hecho bien, o una señal de la cruz en la frente... Nos hemos convertido en bendecidos el día del Bautismo, y al final de cada misa somos bendecidos. La Eucaristía es una escuela de bendición. Dios dice bien de nosotros, sus hijos amados, y así nos anima a seguir adelante. Y nosotros bendecimos a Dios en nuestras asambleas (cf. *Sal* 68,27), recuperando el sabor de la alabanza, que libera y sana el corazón. Vamos a Misa con la certeza de ser bendecidos por el Señor, y salimos para bendecir nosotros a su vez, para ser canales de bien en el mundo.

También para nosotros: es importante que los pastores nos acordemos de bendecir al pueblo de Dios. Queridos sacerdotes, no tengáis miedo de bendecir, bendecir al pueblo de Dios. Queridos sacerdotes: Id adelante con la bendición: el Señor desea decir bien de su pueblo, está feliz de que sintamos su afecto por nosotros. Y solo en cuanto bendecidos podremos bendecir a los demás con la misma unción de amor. Es triste ver con qué facilidad hoy se hace lo contrario: se maldice, se desprecia, se insulta. Presos de un excesivo arrebato, no se consigue aguantar y se descarga la ira con cualquiera y por cualquier cosa. A menudo, por desgracia, el que grita más y con más fuerza, el que está más enfadado, parece que tiene razón y recibe la aprobación de los demás. Nosotros, que comemos el Pan *que contiene en sí todo deleite*, no nos dejemos contagiar por la arrogancia, no dejemos que la amargura nos llene. El pueblo de Dios ama la alabanza, no vive de quejas; está hecho para las bendiciones, no para las lamentaciones. Ante la Eucaristía, ante Jesús convertido en Pan, ante este Pan humilde que contiene *todo el bien de la Iglesia*, aprendamos a bendecir lo que tenemos, a alabar a Dios, a bendecir y no a maldecir nuestro pasado, a regalar palabras buenas a los demás.

El segundo verbo es *dar*. El "decir" va seguido del "dar", como Abraham que, bendecido por Melquisedec, «le dio el diezmo de todo» (*Gn* 14,20). Como Jesús que, después de recitar la bendición, *dio* el pan para ser distribuido, revelando así el significado más hermoso: el pan no es solo un pro-

ducto de consumo, sino también un modo de compartir. En efecto, sorprende que en la narración de la multiplicación de los panes nunca se habla de multiplicar. Por el contrario, los verbos utilizados son "partir, dar, distribuir" (cf. *Lc* 9,16). En resumen, no se destaca la multiplicación, sino el compartir. Es importante: Jesús no hace magia, no transforma los cinco panes en cinco mil y luego dice: "Ahora, distribuidlos". No. Jesús reza, bendice esos cinco panes y comienza a partirlos, confiando en el Padre. Y esos cinco panes no se acaban. Esto no es magia, es confianza en Dios y en su providencia.

En el mundo siempre se busca aumentar las ganancias, incrementar la facturación... Sí, pero, ¿cuál es el propósito? ¿Es dar o tener? ¿Compartir o acumular? La "economía" del Evangelio multiplica compartiendo, nutre distribuyendo, no satisface la voracidad de unos pocos, sino que da vida al mundo (cf. *Jn* 6,33). El verbo de Jesús no es *tener*, sino *dar*.

La petición que él hace a los discípulos es perentoria: «*Dadles* vosotros de comer» (*Lc* 9,13). Tratemos de imaginar el razonamiento que habrán hecho los discípulos: "¿No tenemos pan para nosotros y debemos pensar en los demás? ¿Por qué deberíamos darles nosotros de comer, si a lo que han venido es a escuchar a nuestro Maestro? Si no han traído comida, que vuelvan a casa, es su problema, o que nos den dinero y lo compraremos". No son razonamientos equivocados, pero no son los de Jesús, que no escucha otras razones: *Dadles vosotros de comer*. Lo que tenemos da fruto si lo damos —esto es lo que Jesús quiere decirnos—; y no importa si es poco o mucho. El Señor hace cosas grandes con nuestra pequeñez, como hizo con los cinco panes. No realiza milagros con acciones espectaculares, no tiene la varita mágica, sino que actúa con gestos humildes. La omnipotencia de Dios es humilde, hecha sólo de amor. Y el amor hace obras grandes con lo pequeño. La Eucaristía nos los enseña: allí está Dios encerrado en un pedacito de pan. Sencillo y esencial, Pan partido y compartido, la Eucaristía que recibimos nos transmite la mentalidad de Dios. Y nos lleva a entregarnos a los demás. Es antídoto contra el "lo siento, pero no me concierne", contra el "no tengo tiempo, no puedo, no es asunto mío"; contra el mirar desde la otra orilla.

En nuestra ciudad, hambrienta de amor y atención, que sufre la degradación y el abandono, frente a tantas personas ancianas y solas, familias en dificultad, jóvenes que luchan con dificultad para ganarse el pan y alimentar sus sueños, el Señor te dice: "Tú mismo, dales de comer". Y tú puedes responder: "Tengo poco, no soy capaz para estas cosas". No es verdad, lo poco que tienes es mucho a los ojos de Jesús si no lo guardas para ti mismo, si lo arriesgas. También tú, arriesga. Y no estás solo: tienes la Eucaristía, el Pan del camino, el Pan de Jesús. También esta tarde nos nutriremos de su Cuerpo

entregado. Si lo recibimos con el corazón, este Pan desatará en nosotros la fuerza del amor: nos sentiremos bendecidos y amados, y querremos bendecir y amar, comenzando desde aquí, desde nuestra ciudad, desde las calles que recorreremos esta tarde. El Señor viene a nuestras calles para *decir-bien*, decir bien de nosotros y para *darnos* ánimo, darnos ánimo a nosotros. También nos pide que seamos don y bendición.

HOMILÍA EN LA SOLEMNIDAD DE SAN PEDRO Y SAN PABLO

(Basílica Vaticana, 29 de junio de 2019)

Los apóstoles Pedro y Pablo están ante nosotros como testigos. No se cansaron nunca de anunciar, de vivir en misión, en camino, desde la tierra de Jesús hasta Roma. Aquí dieron testimonio de Él, hasta el final, entregando su vida como mártires. Si vamos a las raíces de su testimonio, los descubrimos como *testigos de vida, testigos de perdón y testigos de Jesús*.

Testigos de vida. Aun cuando sus vidas no fueron cristalinas y lineales, ambos eran de ánimo muy religioso: Pedro, discípulo de la primera hora (cf. *Jn* 1,41), Pablo incluso «defensor muy celoso de las tradiciones de los antepasados»(*Ga* 1,14). Pero cometieron grandes equivocaciones: Pedro llegó a negar al Señor, Pablo persiguió a la Iglesia de Dios. Ambos fueron puestos al descubierto por las preguntas de Jesús: «Simón, hijo de Juan, ¿me amas?» (*Jn* 21,15); «Saúl, Saúl, ¿por qué me persigues?» (*Hch* 9,4). Pedro se entristeció por las preguntas de Jesús, Pablo quedó ciego por sus palabras. Jesús los llamó por su nombre y cambió sus vidas. Y después de todos estos sucesos confió en ellos, en dos pecadores arrepentidos. Podríamos preguntarnos: ¿Por qué el Señor no nos dio como testigos a dos personas irreprochables, con un pasado limpio y una vida inmaculada? ¿Por qué Pedro, si estaba en cambio Juan? ¿Por qué Pablo y no Bernabé?

Hay una gran enseñanza en todo esto: el punto de partida de la vida cristiana no está en el ser dignos; con aquellos que se creían buenos, el Señor no pudo hacer mucho. Cuando nos consideramos mejores que los demás, es el principio del fin. Porque el Señor no hace milagros con quien se cree justo, sino con quien se reconoce necesitado. Él no se siente atraído por nuestra capacidad, no es por esto que nos ama. Él nos ama como somos y busca personas que no sean autosuficientes, sino que estén dispuestas a abrirle sus corazones. Pedro y Pablo eran así, transparentes ante Dios. Pedro se lo dijo a Jesús de inmediato: «Soy *un pecador*» (*Lc*5,8). Pablo escribió que él era

«el menor de los apóstoles, no digno de ser llamado apóstol» (*1 Co* 15,9). Mantuvieron durante su vida esta humildad, hasta el final: Pedro crucificado boca abajo, porque no se consideraba digno de imitar a su Señor; Pablo, encariñado con su nombre, que significa "pequeño", y desapegado del que recibió cuando nació, Saúl, nombre del primer rey de su pueblo. Comprendieron que la santidad no consiste en enaltecerse, sino en abajarse, no se trata de un ascenso en la clasificación, sino de confiar cada día la propia pobreza al Señor, que hace grandes cosas con los humildes. ¿Cuál fue el secreto que los sostuvo en sus debilidades? El perdón del Señor.

Redescubrámoslos, por tanto, como *testigos de perdón*. En sus caídas descubrieron el poder de la misericordia del Señor, que los regeneró. En su perdón encontraron una paz y una alegría irreprimibles. Con todo el desastre que habían realizado, habrían podido vivir con sentimientos de culpa: ¡Cuántas veces habrá pensado Pedro en su negación! ¡Cuántos escrúpulos tendría Pablo, por el daño que había hecho a tantas personas inocentes! Humanamente habían fallado; pero sin embargo se encontraron con un amor más grande que sus fracasos, con un perdón tan fuerte como para curar sus sentimientos de culpa. Sólo cuando experimentamos el perdón de Dios renacemos de verdad. Es el perdón el que nos permite comenzar de nuevo; allí nos encontramos con nosotros mismos: en la confesión de nuestros pecados.

Testigos de vida, testigos de perdón, Pedro y Pablo son ante todo *testigos de Jesús*. En el Evangelio de hoy Él hace esta pregunta: «¿Quién dice la gente que es el Hijo del hombre?». Las respuestas evocan personajes del pasado: «Juan el Bautista, Elías, Jeremías o algunos de los profetas». Personas extraordinarias, pero todas muertas. Pedro, en cambio, responde: «Tú eres el Cristo» (cf. *Mt*16,13.14.16). Cristo, es decir el Mesías. Es una palabra que no se refiere al pasado, sino al futuro: El Mesías es el esperado, la novedad, el que trae al mundo la unción de Dios. Jesús no es el pasado, sino el presente y el futuro. No es un personaje lejano para recordar, sino Aquel a quien Pedro tutea: *Tú eres el Cristo*. Para el testigo, Jesús es más que un personaje histórico, es la persona de la vida: es lo nuevo, no lo ya visto; es la novedad del futuro, no un recuerdo del pasado. Por consiguiente, un testigo no es quien conoce la historia de Jesús, sino el que vive una historia de amor con Jesús. Porque el testigo, después de todo, lo único que anuncia es que Jesús está vivo y es el secreto de la vida. En efecto, vemos que Pedro, después de haber dicho *Tú eres el Cristo*, agrega: «el Hijo de Dios *vivo*» (v. 16). El testimonio nace del encuentro con Jesús vivo. También en el centro de la vida de Pablo encontramos la misma palabra que rebosa del corazón de Pedro: *Cristo*. Pablo repite este nombre una y otra vez, casi cuatrocientas veces en sus

cartas. Para él, Cristo no es sólo el modelo, el ejemplo, el punto de referencia, sino la vida. Escribe: «Para mí la vida es Cristo» (*Flp* 1,21). Jesús es su presente y su futuro, hasta el punto de que juzga el pasado como *basura* ante la sublimidad del conocimiento de Cristo (cf. *Flp* 3,7-8).

Hermanos y hermanas, ante estos testigos, preguntémonos: "¿Renuevo mi encuentro con Jesús todos los días?". Es posible que seamos personas que tienen curiosidad por Jesús, que nos interesemos por las cosas de la Iglesia o por las noticias religiosas; que abramos páginas de internet y periódicos, y hablemos de cuestiones sagradas. Pero de esta forma, nos quedamos sólo al nivel de *lo que la gente dice*, de las encuestas, del pasado, de las estadísticas. A Jesús esto le interesa poco. Él no quiere "reporteros" del espíritu, mucho menos cristianos de fachada o de estadística. Él busca testigos, que le digan cada día: "Señor, tú eres mi vida".

Encontrando a Jesús, experimentando su perdón, los apóstoles fueron testigos de una nueva vida. No pensaron más en sí mismos, sino que se entregaron completamente. No se quedaron satisfechos con medias tintas, sino que se decidieron por la única medida posible para aquellos que siguen a Jesús: la de un amor sin límites. Se «derramaron en libación» (cf. *2 Tm* 4,6). Pidamos la gracia de no ser cristianos tibios, que viven a medias, que dejan enfriar el amor. Encontremos nuestras raíces en la relación diaria con Jesús y en la fuerza de su perdón. Jesús nos pregunta también a nosotros como hizo con Pedro: "¿Quién soy yo para ti?", "¿Me amas?". Dejemos que estas palabras entren en nosotros y enciendan el deseo de no sentirnos nunca satisfechos con lo mínimo, sino de apuntar al máximo, para ser también nosotros *testigos vivos de Jesús*.

Hoy se bendicen los palios para los arzobispos metropolitanos nombrados durante el último año. El palio recuerda a la oveja que el pastor está llamado a llevar sobre sus hombros; es signo de que los pastores no viven para sí mismos, sino para las ovejas; es signo de que, para poseer la vida, es necesario perderla, entregarla. Según una hermosa tradición, comparte también con nosotros la alegría de hoy una Delegación del Patriarcado Ecuménico, a la que saludo con afecto. Vuestra presencia, queridos hermanos, nos recuerda que tampoco podemos ahorrar esfuerzos en el camino hacia la unidad plena entre los creyentes, en una comunión a todos los niveles. Porque juntos, reconciliados por Dios y perdonados mutuamente, estamos llamados a ser testigos de Jesús con nuestra vida.

A
ω
ADIUTOR GAUDII VESTRI